

11 | 1994

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

Letecké kanony a jejich účinnost

*Pplk. doc. Ing.
MIROSLAV JANOŠEK, CSc.*

Ženíjní opatření k maskování vojsk v různých druzích boje

*Pplk. Ing. FRANTIŠEK JANEČKA
pplk. Ing. JIŘÍ PLACHÝ*

Družstvo jako SPzH

**v sestavě
protivníka**

Plk. ALOIS BENEŠ

Může voják z povolání využít vojenskou kvalifikaci a rekvalifikaci v civilním povolání?

Plk. JÁN ŠUGÁR, CSc.

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

● Vydává ministerstvo obrany ve vydavatelství MAGNET-PRESS

● Šéfredaktor
plk. Ing. Vilibald Dvorský

● Zástupce šéfredaktora
plk. Ing. Petr Obermayer

● Redakce: plk. Josef Gajda, Jarmila Pospíšilová, Jaroslava Kaiglová

● Redakční rada: pplk. Ing. Jan Houha, plk. Ing. Vojtěch Jamrich, plk. Ing. Jan Jedlička, plk. doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. Ing. Josef Kohout, CSc., plk. prof. Ing. Kamil Kolbert, CSc., plk. Ing. Aleš Komár, CSc., plk. Mgr. Antonín Konrád, pplk. Ing. Alexander Lehner, plk. doc. Ing. Vítězslav Stodůlka, CSc., plk. Ing. Ladislav Trtílek, plk. Václav Vavřík, plk. Ing. Bohumil Vyšný, plk. Ing. Jozef Žerebák

● Adresa: Redakce časopisu Vojenský profesionál, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1 (telefon 24 22 73 84-92; 24 22 77 23-29; linky 324, 384, 385)

● Časopis vychází měsíčně v rozsahu 40 tiskových stran a 4 strany obálka, cena jednoho výtisku je 10 Kč (předplatné na rok 120 Kč)

● Rozšiřuje vydavatelství MAGNET-PRESS, administrace, Praha 1, Vladislavova 26, PSČ 113 66 (telefon 24 22 73 84-92; 24 22 77 23-29; linka 445. Fax: 24 22 31 73; 24 21 73 13). Pro čtenáře ve Slovenské republice MAGNET-PRESS SLOVAKIA, s. r. o., Grösslingova 62, 811 09 Bratislava, tel./fax: 07/36 13 90, cena předplatného na jeden výtisk ve SR je 12,- Sk. Ostatní objednávky do zahraničí zabezpečuje vydavatelství MAGNET-PRESS, OZO. 312, po zaslání bankovního šeku na výše uvedenou adresu. Celoroční předplatné pozemní cestou je 60,- DEM nebo 38,- US \$, letecky 91,- DEM nebo 55,- US \$.

● Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané rukopisy se nevracejí
● Zveřejněné názory nemusí být totožné s názory redakce a vydavatele
● Tiskne Naše vojsko 08, Vlastina 23, Praha 6

● Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně 22. 8. 1994.

● Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha č. j. 337/93 ze dne 2. února 1993 a RPP Bratislava - Pošta Bratislava 12 dňa 23. 8. 1993, č. j. 74/93.
● Registrační značka MK ČR 6123
● MČ 47 759
● ISSN 1210 - 3179
© Vydavatelství MAGNET-PRESS

Objednejte si ročník 1995 našeho časopisu včas
● Koncem listopadu už může být pozdě a bude Vám dodán bez čísla 1/1995
● Využijte především distributora tisku a hromadné objednávky na pracoviště
● Objednávka je na str. 39

Pozor – nepřehlédněte

OBSAH

Plk. Ing. K. KOZÁK: Organizace součinnosti	1
Ještě k vypuknutí 1. sv. války	2
Pplk. Ing. J. FILO: Než budeme řídit výcvik počítačem	3
Plk. doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc.: Připravujeme nový Polní řád	4
Plk. A. BENEŠ: Družstvo jako SPzH v sestavě protivníka	7
Pplk. Ing. J. HERYNK, CSc.: Skupinová cvičení ve vojenském vysokoškolském studiu	9
Pplk. Ing. J. MASNIČÁK: Vedení bojové činnosti pozemním vojskem vyspělých armád	11
Pplk. Ing. Z. NOVOTNÝ, CSc.: Využití formalizovaných postupů rozhodování v řídicí práci	13
Plk. prof. Ing. F. BARTA, CSc.: Využití lehkých průzkumných letounů u dělostřelectva	15
Pplk. doc. Ing. M. JANOŠEK, CSc.: Letecké kanony a jejich účinnost	18
Pplk. Ing. F. JANEČKA, pplk. Ing. J. PLACHÝ, CSc.: Ženíjní opatření k maskování vojsk v různých druzích boje	19
Pplk. doc. Ing. P. LANGER, CSc.: Monitorování radiační a chemické situace a nové smluvené značky	21
Ing. S. KOČÍŘ, CSc.: Použití armády při nevojenském ohrožení České republiky	23
Mjr. Ing. P. ŽUREK: Partnerství pro mír – společný výcvik a cvičení	24
Pplk. dr. J. ŠUGÁR, CSc.: Může voják z povolání využít vojenskou kvalifikaci a rekvalifikaci v civilním zaměstnání?	25
Soutěž průzkumných hlídek – VALMALENCO „94“	26
Plk. Ing. A. KOMÁR, CSc.: Ekologická příprava pro partnerství	28
Doc. PhDr. J. CHALOUPKA, CSc.: Užití sociometrie v malých jednotkách a kolektivech	29
Boj na zdrženou	32
Vytváří noc zvláštní podmínky?	35
K ozbrojeným silám Španělska	37
H. ŠKORPÍKOVÁ: Generalita ozbrojených sil USA	28
Jazykový koutek – Spojení	39

Připravujeme do č. 12/1994

Plk. Ing. F. VALACH, CSc.: Krize, konflikty z hlediska uplatnění sil v době míru
Plk. v zál. Ing. I. POPERNÍK: Manévr v boji
Pplk. Ing. J. HERYNK, CSc.: Skupinová cvičení ... část 7 (závěr seriálu)
Pplk. Ing. Z. NOVOTNÝ, CSc.: Využití formalizovaných postupů rozhodování v řídicí práci
Plk. v zál. Ing. J. NASTOUPIL: Hodnocení podřízených
Plk. Ing. J. VALKO, CSc.: Hodnocení palebných úkolů dělostřeleckých jednotek
Pplk. Ing. Z. MALÁNIK: Důstojník letecký pozorovatel při vedení vzdušného průzkumu z vrtulníku
Npor. Ing. J. ŠMEJKAL, pplk. Ing. J. ČEPICA: Ženíjní tanky
Pplk. Ing. O. MIKA, CSc.: Chemická kázeň jednotek
Mjr. PhDr. J. FIDLER: Tradice velitelství a jednotek AČR
Mjr. O. PATOČKA: Srovnání
Kdo uskutečňuje speciální akce ve Francii
Hlášení o nepřátelské dělostřelecké palbě
Přehled obsahu ročníku 1994

Organizace součinnosti

Plukovník Ing. KAREL KOZÁK

Ve své úvaze se zabývám organizací součinnosti proto, že ji považuji za velmi důležitou část rozhodovacího procesu a domnívám se, že dosud není teoreticky rozpracována pro současné podmínky.

Pojem součinnosti sám o sobě vyjadřuje společné postupy dvou a více účastníků, směřujících ke společnému cíli. Součinnost lze charakterizovat jako časově, prostorově a účelově uspořádané působení, směřující k dosažení stanovených cílů.

Možné požadavky:

- reagovat na neočekávané, obtížné předvídatelné,
- skloubit pochopení záměru nadřazeného s iniciativou podřízených,
- rozpoznat a vzít na sebe přijatelné riziko, iniciativně reagovat na změny (tvůrčí, adaptivní chování).

V retrospektivním pohledu své dosavadní praxe jsem došel k závěru, že to, na čem jsem se aktivně podílel, bylo velmi formální. Součinnost se převážně dělala proto, že byla nařízena a kontrolována. V mnoha případech se pouze připravovalo „divadlo“ pro kontrolní orgány. Hlavním kritériem bývaly barevné efekty rozsáhlých dokumentů, pořadové vystupování a strohá vojenská mluva. Při podrobnějším průniku do podstaty věci se však ukázalo, že s obsahem to již tak v pořádku nebylo.

Uvedu některé zkušenosti z průběhu organizace součinnosti, které podle mého názoru nebyly správně prováděny:

1. Určení období součinnosti

Obvykle byla určována podle stejného schématu. Pro útok zasazení, boj o přední okraj, v hloubce. Pro obranu boj na přístupech, o přední okraj, protitěži. V rozpracovaných scénářích se vždy počítalo s úspěchem. Nikdy se nebralo v úvahu, že naše pevně naplánovaná činnost může také „zkrachovat“.

2. Obsahové otázky

Zde se převážně opakovaly závěry z rozhodnutí, bojových úkolů, nařízení a rozkazů, popřípadě funkční povinnosti nebo náplň činnosti odborných útvarů, svazků či jednotek.

3. Zpracování dokumentace

Její rozsah byl nesmírně velký. Byla velmi pracná. Vynaložené úsilí neodpovídalo výslednosti. Velké nástinové mapy obsahovaly zbytečné podrobnosti a to, co měly všichni ve svých mapách v době plánování. Rozsáhlými elaboráty byly nařízené tabulky. Mnoho pracovního úsilí příslušníků štábů se vynakládalo zbytečně. Opět se nebralo v úvahu, že nemusíme být jen úspěšní.

Teď přichází doba na nějaký návrh. Předložím jej, i když jsem proti tomu, aby jednotlivci navrhoval řešení problémů. To by mělo být věcí pracovního týmu. Základní teoretické otázky by měly být platné pro taktický i operační stupeň. Rozdíl je v rozsahu použitých sil a prostředků a prostoru činnosti.

1. Zaměření organizace součinnosti

Připravím další modelové situace, které nebyly řešeny v plánovacím procesu. Neopakovat to, co je již obsaženo v rozhodnutí a úkolech. Příklad:

- nepřítel je zastaven již v zabezpečovacím pásmu, k přednímu okraji obrany se vůbec nedostane,
- při útoku budeme zastaveni již na předním okraji, popřípadě i přínuceni k ústupu.

Jsou to triviální situace, ale ukazují, že náš plán již ztratil na aktuálnosti a musí se řešit neočekávané situace.

2. Obsah součinnosti

Pro každého velitele bude potřebné, aby věděl, jak vyžadovat palebnou a leteckou podporu, za jak dlouho ji dostane, v čem a jakým způsobem mu pomůže nadřízený. Jak je řešeno rozpoznávání vlastních jednotek, rozmístění cizích jednotek v sestavě, jejich zabezpečení, střežení. Mimofádnou pozornost bych věnoval průchodu vlastní sestavou. Jde o průzkumné orgá-

ny a další jednotky. Půjdou k přednímu okraji nebo naopak, budou se pohybovat v hloubce sestavy.

Součinnost by tedy měla být zaměřena na to, co dělat a ne jak to dělat.

3. Zvláštní otázky

V současné době se nevyhne otázkám vztahů k civilnímu obyvatelstvu, spolupráci s nevojenskými složkami, pohybu cizích státních příslušníků. Mohlo by se jednat o zachycení uprchlíků civilních i vojenských, jejich spojení, provedení sestavy. V rozsahu působnosti jednotky, útvaru, svazku je potřebné dodržovat normy mezinárodního práva. Tyto otázky se obvykle v rozkazech či rozhodnutích neobjevují.

Jako příklad lze uvést otázky, které byly procvičovány na jednom z brigádních cvičení Rakouska: Zajištění a střežení SH, asistence pro civilní úřady, ochrana důležitých prostorů a objektů, pomoc civilnímu obyvatelstvu. Obdobné otázky jsou procvičovány i na praporních cvičeních americkými jednotkami ve VVP HOHENFELS. Na každém stupni se tyto problémy musí řešit odpovídajícím způsobem.

4. Dokumentace

Navrhuji řešit otázky organizace součinnosti na jednoduchém schématu. Na bílý papír načrtnout to, co je potřebné. Každý účastník má mapu a základní situaci zná. K tomu stručný scénář. Obecně vzato, jednoduché plány se lehce sdělují a jsou lépe chápány. Složitými plány se můžeme sami porazit. Ke znázornění modelové situace lze využít i meotaru jako technické pomůcky.

V další části budu reagovat na článek pplk. Ing. J. Herynka, CSc., „Zvláštnosti organizace součinnosti při obraně pluku na SH do zahájení války“, zveřejněném ve Vojenském profesionálu 1/94.

Podle mého názoru autor řeší organizaci součinnosti zastaralým způsobem, bez tvůrčího přístupu. V rozsáhlém článku jsem našel málo konkrétností k řešení problému.

Z hlediska obecné teorie nepovažuji za vhodné otázky:

– jakého protivníka, kde a v jakém pořadí ničit. K tomu ať je rozkaz. Budeme však vůbec schopni zjistit o protivníkovi požadované údaje?

– uváděné problémy byly podle mého názoru již řešeny v hodnocení situace a raději bych je zařadil do upřesnění úkolů (v článku je to uvedeno jako body v míru, při zvyšování napětí, při nebezpečí napadení),

– ve stejných bodech řeší funkční povinnosti, úkoly odborných jednotek. Vyjmenovaných úkolů je příliš mnoho, to by se opakoval rozhodovací proces.

Pokusím se pochopit i hledisko pluku (podle článku):

– pluk bude především plnit rozkazy nadřízených a méně se zabývat pravděpodobnými možnostmi protivníka. Přechod z mírového stavu na válečný je stanoven rozkazem, k tomu je zpracována Metodika činnosti, která se procvičuje a je zvládnuta. Proč zdržovat lidi opakovaním jejich funkčních povinností?

– je pluk schopen podílet se na ničení vybraných objektů tak, jak je uvedeno v článku?

– k organizaci součinnosti v období boje o zabezpečovací pásmo. Autor zřejmě nemá odpovídající znalosti o zpravodajském zabezpečení. Velitel vydá pokyny pro průzkum, které se rozpracují v Plánu průzkumu. Součinnost je na stupni pluku mezi odbornými náčelníky. Vyjádření zladit činnost druhů průzkumu vypadá přesvědčivě pouze pro laika,

– obtížné si dovedu představit, jak bude pluk zladovat svoji činnost s údery raketového vojska, letectva a REB. Raději bych i zde viděl stanovení úkolů.

Nebylo mým cílem kritizovat článek. Vyjádřil jsem pouze svůj názor vzhledem k výše uvedeným teoretickým pojednáním.

V článku se rozebírá stupeň pluk. A to v době, kdy se upouští od tohoto organizačního stupně a jeho úkoly bude plnit prapor. V článku se tedy mohla doplnit úvaha k organizaci součinnosti pro stupeň prapor v nové organizační struktuře. Ovšem totéž by se mělo týkat i stupně brigáda a to v nových podmínkách. Bylo by vhodné, aby teoretické zásady byly v praxi uplatňovány na všech stupních.

Závěr

I přes mnohé kritické výhrady, které jsem zde vyjádřil, považuji organizaci součinnosti za velmi důležitý komponent přípravy činnosti vojsk. Je však potřebné se zbavit zastaralých přístupů, vycházejících z nepropracovaných teoretických otázek.

Řešme zde to, co sem patří, jednoduše a přehledně, bez zbytečné dokumentace. Tak budeme dobře připraveni společně splnit své poslání.

Ještě k vypuknutí 1. sv. války

(k článku Ing. Zdeňka Řezáče v č. 7/94)

1. K problematice příčin 1. sv. války

Pan Ing. Zdeněk Řezáč vysvětluje příčiny 1. sv. války tradičně existencí dvou velkých koaličních uskupení s protichůdnými zájmy. Podle mého názoru je toto vysvětlení nedostatečné.

Rozbuškou 1. světové války se ukázala být situace na Balkáně po tureckém stažení. Vznik nových národních států s početnými náboženskými, kulturními, historickými i národnostně odlišnými menšinami, vedl k prudkým sporům o umělé vytvářené hranice. Do těchto sporů byly vtahovány, mnohdy i proti své vůli, evropské mocnosti. Spory o podobu hranic národních států byly příčinou obou balkánských válek, které předcházely 1. sv. válce.

Jak známo, řešení výsledků válek, tak jak jsou diktovány vítězi do podoby poválečných mírových smluv, se i po mnoha desetiletích vrací jako bumerang nejen na hlavy tvůrců ponížení, ale zasahují často i nezúčastněné. Z tohoto zorného úhlu za jednu z nejpodstatnějších příčin 1. sv. války možno považovat střet panslavismu a pangermanismu, který našel výraz zvláště v antagonismu geopolitických zájmů mladého Srbského království a Rakousko-Uherské monarchie.

Když v dubnu 1914 84letý císař František Josef I. vážně onemocněl bronchitidou, projevoval český tisk právním obavou o osud evropského míru slovy, které stojí za ocitování:

„Co se stane, až se zavrou ty oči? Němci už dávno usilují o přivtělení německé části Čech, Moravy a Slezska, Maďaři se chtějí odtrhnout, Poláci touží po obnovení vlastního království, Rumuni chtějí k Rumunsku, Rusíni k Rusku, jižní země PRŮ chtějí Srbové, Italové v Tyrolsku chtějí k Itálii. Jenom my Čechové, Slováci, Slovinci a Chorvatí nehovíme o připojení k nějaké cizí říši. Už v r. 1848 jsme byli pro zachování Rakouska, ale spravedlivějšího ke všem národům.“ (1)

Ještě i dnes zní překvapivě, že „česká politika“ považovala (a patrně právem) staříckého císaře za hlavní překážku „válečné strany“ vídeňského dvora, reprezentované vysokými vojenskými činiteli včele se šéfem generálního štábu RU armády Františkem Conradem z Hötendorfu.

Tato skupina navrhovala složité balkánské problémy řešit válkou. Konkrétně Conrad z Hötendorfu navrhoval v dubnu 1907 rozpoutat „preventivní“ válku proti Itálii, potom byl duší anexe Bosny v roce 1908, v roce 1911 předložil návrh preventivní války proti Srbsku a Itálii a znovu doporučoval vstup Rakouska do Balkánských válek v letech 1912 a 1913. Všechny tyto iniciativy válečné strany císař odmítl (oustoupil pouze při anexi Bosny).

Historik J. Pekař po úmrtí Františka Josefa v roce 1916 napsal:

„Hledati-li bude jednou historik vrcholnou formuli, která by vystihla základní rys, shrnula v sobě obsah i zákon historické doby Františka Josefa, najde ji v zápasu o vyrovnání dynastického principu s principem národnostním.“ (2)

Ostatně totéž vlastně řekl František Josef při pověstné návštěvě Prahy v roce 1907:

„Mým nejtoužebnějším přáním bylo by viděti, jak padají hradby, které rozdělují dosud národy a zadržují plně rozvinutí jejich bohatého nadání, zadržují i rozvoj moci státní.“ (3)

Je možné, že bumerangem, který dopadl i na naše hlavy je Malodoho-

dové příznivé hodnocení rozpínavosti Srbského Karadjordjevičova království, které umně využilo panslavismu Nikolaje Danilevského k mytologickému výkladu dějinného poslání jižních Slovanů. Zcela přehlédnuto českými politiky zůstalo, že území Srbska se po Balkánských válkách zvojnásobilo.

Velkosrbská ideologie již před 1. sv. válkou nepředstavovala spravedlivější řešení národnostních principů. Byla naopak cestou k „etnické čistotě“, kterou tak smutně sledujeme v dnešní Bosně.

2. K problematice nástupových plánů hlavních aktérů války

Podle mého názoru i když nástupové plány hlavních aktérů byly připraveny před válkou, vyústění války z útočné do poziční vyplývalo z faktu, že ani jedna z mocností nemohla původní plán uskutečnit.

Německo ve spojení s Rakousko-Uherskem připravovalo válku na dvou frontách. Proti Francii a Rusku. Základní myšlenkou německé strategie bylo vrhnout v první fázi války celou vojenskou moc na západ a porazit Francii a Belgii dříve než bude schopno Rusko mobilizovat. Do porážky Francie mělo stačit Rakousko-Uhersko k paralyzaci ruské vojenské síly. Teprve po porážce Francie se měla německá armáda „vnovat“ Rusku.

Schlieffenův plán byl zhatěn dvěma událostmi. Ruská mobilizace, o které německý generální štáb usuzoval, že v žádném případě nemůže být dokončena dříve než koncem září 1914, proběhla velmi rychle, vlastně již do poloviny srpna.

Rakousko-Uhersko nejen nezdrželo ruskou armádu, ale již 1. září 1914 padl Lvov, 16. září byli Rusové u Przemyslu, 22. září padl Rzeszow.

Druhou příčinou bylo, že Němci prohráli bitvu na Marňě v roce 1914. Hlavním důvodem této porážky bylo, že z francouzské fronty byly koncem srpna 1914 odeslány pod velením Hindenburga a Ludendorfa dva armádní sbory a jedna jízdní divize na pomoc Rakušanům. Tato uskupení původně působila na pravém křídle německé útočné sestavy a postupovala na Paříž.

Hindenburg porazil v roce 1914 ruské armády Samsonova (ten se zastřelil) a Rennenkapfa a na čas zachránil Rakousko-Uhersko, ale sbory chyběly Němcům v rozhodující bitvě, která již v roce 1914 mohla Francii vyřadit z války.

Rakousko postavilo po mobilizaci 6 armád. Také v jeho případě působil, že nástup ruské armády byl z hlediska plánu generálního štábu „předčasný“. Navíc se na začátku války ukázalo, že hlavní úkol obou spojenců (Německa a RU) je různý.

Rozdělení rakouských armád na tři operační směry se ukázalo být zcela neadekvátní změně situace. Druhá, pátá a šestá armáda, která měla podniknout ofenzívu v Srbsku, nemohla mít na dobře vybudované obraně na řekách Dunaji, Sávě a Dríně úspěch. 1. a 4. armáda s úkolem vniknout do ruského Polska směrem na Brest měla sice z počátku úspěch, ale musela „vypomoci“ nedostatečným silám 3. armády, která východně od Lvova chránila Halič.

Podobně by bylo možno charakterizovat neúspěch původních nástupových plánů Ruska a Francie. Srbsko bylo asi jediným státem, který s úspěchem využil původní, obranný plán operací.

Zní to neuvěřitelně, ale jak později dokumentárně uvedl gen. Krause, náčelník štábu jižní (protisrbské) armády, když rakousko-uherský velvyslanec odevzdával v Bělehradě oficiální notu vypovídající válku, neměla tato armáda k dispozici žádný plán válečných akcí, ani nebyly vykonány žádné nezbytné přípravy (4).

V závěru bych chtěl zdůraznit, že studium dějin 1. sv. války je pro vojáky z povolání i nadále nesmírně důležité, protože mnohé vojenské a politické problémy, které měla válka vyřešit se v transformované podobě objevily po pádu komunismu.

Podplukovník Václav Bednář

Literatura:

- 1) Hranicko-lipnické noviny dne 9. 5. 1914.
- 2) Josef Pekař: Projev k úmrtí Františka Josefa I.
- 3) tamtéž
- 4) Vojenské rozhledy, ročník II, Praha 1921, str. 211.

Než budeme řídít výcvik počítačem

Podplukovník Ing. JÁN FILO

Přestože již existovala celá řada koncepcí automatizace řízení v armádě, doposud se nepodařilo dosáhnout v této oblasti výrazných úspěchů. S tím má skoncovat nová koncepce a nové orgány řízení automatizace.

Vytvořením nových orgánů pro automatizaci řízení v AČR a vydáním Nařízení NGŠ AČR č. 20 z r. 1993 bylo „zatroubeno“ k rozhodujícímu (a snad definitivnímu) náporu na řešení problému využití počítačů nejen pro automatizaci velení na práci velitelů a štábů při každodenní řídicí práci a snad i pro zvýšení kvality této činnosti.

Nová koncepce se má vytvářet ve větší míře na základě požadavků budoucích uživatelů, než tomu bylo v minulosti. To lze hodnotit kladně. Avšak podobné pokusy z minulého období – získat podklady od vojsk – nebyly příliš úspěšné.

Osobně se však domnívám, že právě požadavky potenciálního uživatele automatizovaného informačního (a řídicího) systému (AIS) na obsah automatizovaných problémů a parametry AIS jsou jednou z nutných podmínek účelnosti takového AIS. Proto musí požadavky na AIS splňovat základní podmínky:

- musí být na hranici možností a přitom reálné,
- musí být jednoznačné co do obsahu automatizace,
- musí definovat parametry AIS z hlediska uživatele.

Právě malá schopnost tyto vlastnosti posoudit byla pravděpodobně hlavní příčinou dosavadních neúspěchů na poli automatizace řízení.

Takto obecně vymezené požadavky nebudou asi dostatečně srozumitelné. Sporné může být zejména vymezení parametrů AIS, které jsou rozhodující z hlediska uživatele (uživatelské parametry AIS). Doposud se v komunikaci ohledně tvorby i využívání automatizovaných informačních a řídicích systémů používá především terminologie z vysoce specializovaného oboru informatiky. A to jednak zavádí a jednak není pro běžné (obvykle jiným směrem specializované) uživatele dostatečně srozumitelné.

Obdobně jako v jiných oborech existuje zásadní rozdíl v náplni činnosti při vývoji a výrobě techniky (zařízení) a v procesu jejího využití, musí i v oblasti informatiky postupně dojít k dělbě práce na „vývoj a výrobu“ a „provoz“. Přitom „provoz“ zahrnuje opět dvě naprosto obsahově odlišné součásti:

1. Vlastní provoz; účelem je dosažení žádoucího užitečného efektu.
2. Technické zabezpečení provozu; účelem je zajistit použitelnost veškerého vybavení.

V oblasti informatiky to představuje na jedné straně především tvorbu hardware, software i periférií jako obdobu vývoje a výroby a na druhé straně praktické využívání AIS jako vlastního provozu.

Rozhodujícím kritériem efektivnosti provozu libovolného technického zařízení v lidské společnosti je ekonomika tohoto provozu, která v podstatě velmi málo (téměř vůbec ne) souvisí s technickou záležitostí vývoje, výroby i technického zabezpečení provozu. Proto v ekonomice vznikly a uplatnily se specializované obory, např. ekonomiky jednotlivých výrobních odvětví, ekonomika obchodu, ekonomika automobilové (železniční, ...) dopravy aj. Je absurdní to, co se doposud v praxi při zavádění AIS (a obecně počítačů) realizuje, že uživatel převzme od

dodavatelské firmy AIS, aniž by vůbec měl potuchy, o jaké parametry se má velmi důkladně zajímat a co má svěřit servisu bez potřeby mít o tom hlubší znalosti. Tak mohou dodavatelské firmy ovlivňovat efektivnost využití dodaných AIS v neprospěch uživatele a stavět se do monopolní role, což následně náležitě, zejména však finančně využívají.

Stejně nebezpečí pochopitelně hrozí i armádě.

Pro samotné zajištění efektivnosti provozu AIS (resp. jednotlivého počítače) je proto nutné, aby potenciální uživatel měl konkrétní představy o tom:

- jaký efekt chce nasazením počítače dosáhnout a jak jej chce dále rozvíjet,
- jaké jsou možnosti dosažení takového efektu,
- které funkční závislosti jsou pro dosažení žádoucího efektu rozhodující a které jsou podružné,
- jak smluvně zajistit záruky dodržení stanovených uživatelských parametrů dodaného AIS a jeho servis, jaké garance od dodavatele požadovat.

Pro informatika problém představuje:

- způsob zpracování daných pracovních postupů,
- způsob vytvoření programů, jejich opracování,
- zajištění technické spolehlivosti AIS (spolehlivosti a servisu z hlediska hardware, software, periférií, ochrany dat před zničením), ap.

Z hlediska informatika je lhostejné, které oblasti (činnosti) má automatizovat a ani se neorientuje v problematice vlastní pracovní náplně potenciálního uživatele AIS (pokud přímo nevykonával danou funkci). Proniknutí do konkrétní pracovní náplně na automatizovaném pracovišti představuje pro informatika stejný a možná větší problém jako pro potenciálního uživatele seznámit se v nutném rozsahu s možnostmi prostředků soudobé (dostupné) informatiky.

Proto můžeme pozorovat, že celá řada existujících programů sice bezvadně funguje, ale provádí často něco jiné, než potřebuje uživatel. Navíc, zejména jedná-li se o dodavatelskou firmu, jejím prvořadým zájmem přes jakékoliv reklamní deklarace je prodej zboží a získání peněz. Jediný skutečný zájem na kvalitě funkčních vlastností (uživatelských parametrů) AIS má jeho provozovatel (uživatel).

Proto se i příslušné orgány v AČR musí o tyto otázky zajímat a ve svém vlastním zájmu by se jimi měl zabývat vůbec každý (i potenciální) velitel a štábní pracovník. Nebude si totiž moci vybrat a co dostane, s tím bude muset pravděpodobně dlouhá léta pracovat.

K tomu, aby potenciální uživatel byl schopen posoudit kvalitu dodaného AIS včetně servisu, musí se orientovat:

- v možnostech programátorů (i personálu vlastního pracoviště) formálně popsat, algoritmizovat a naprogramovat rozhodovací procesy,
- v tom, jaké změny v požadavcích na způsob práce (ale především na její objem) by konkrétní automatizační opatření způsobilo.

Z výše uvedeného vyplývají požadavky na obsah i na hodnoty uživatelských parametrů AIS. Pro vysvětlení obsahu pojmu „uživatelské parametry AIS“ je vhodné podívat se na již „zavedené“ obory lidské činnosti. Dostatečně názorný a srozumitelný může být příklad vývoje a výroby automobilů a automobilové dopravy (provoz automobilů). Pro specialisty v oblasti vývoje, výroby i technického zabezpečení provozu automobilů kvalitu automobilu charakterizují např. vlastnosti motoru: výkon, otáčky, točivý moment, druh použitého zapalování, ventilový rozvod, pracovní objem válce, zdvih, vrtání ap., konstrukce jednotlivých součástí, použitý materiál, povrchová úprava exponovaných součástí aj., přičemž značná část úspěšných provozovatelů a mnohdy i řidičů nemá o jejich obsahu a častokrát i existenci vůbec představu.

Provozovatele automobilu zajímají především některé z těchto vlastností: cena, měrná spotřeba, výkonnost (rychlost, zrychlení, únosnost, obsaditelnost), komfort přepravovaných osob i řidiče, barva, design... ap. Zájem je velmi široký jak z hlediska hodnoty jednotlivých vlastností, tak i z hlediska jejich vzájemných vztahů. Nelze např. srovnávat sportovní automobil s terénním resp. nákladním automobilem ap. Rozhodující je účel, ke kterému má být využit.

Na základě uvedených skutečností můžeme formulovat některé uživatelské parametry AIS jako obecné:

- technická spolehlivost (hardware i software),
- způsob ochrany dat proti ztrátě a zneužití,

- objem a rychlost zpracování a přenosu dat,
- způsob a rychlost prezentace výsledků,
- komfort v ovládání a jiné.

Z hlediska účelu mohou být rozhodující parametry kombinace předchozích a následujících ukazatelů:

- rozměry a hmotnost,
- energetická náročnost,
- hygienické požadavky,
- uživatelský výkon.

Podle účelu můžeme opětovně hodnotit uživatelský výkon (kvalitu) AIS na základě konkrétních hodnot ukazatelů:

- rychlost zpracování a přenosu stanoveného objemu dat, prezentace výsledků resp. zajištění adekvátní odezvy (výkonu),
- objem zpracovaných a přenosných dat za stanovenou dobu,
- objem úspory živé (lidské) práce,
- přesnost a spolehlivost zpracování dat atd.

Rozsah požadovaných hodnot (kvality) jednotlivých ukazatelů závisí nejen na účelu, ale mění se i v závislosti na čase (vývoj...). Řada parametrů jakéhokoliv technického zařízení má pouze relativní hodnotu. To znamená, že konkrétní význam nabývá pouze ve srovnání s jiným obdobným zařízením stejné kategorie i třídy. Totéž platí i pro AIS a počítače obecně.

Z uvedeného vyplývá požadavek na provozovatele – mít základní přehled o vývojovém trendu a současném stavu vývoje (anebo se svěřit do „pěče“ odborníka).

Z hlediska účelu AIS se relativní podstata hodnoty jednotlivých parametrů projevuje různou prioritou např.:

a) Ve funkci automatizovaného systému řízení boje PLRV (útvary a jednotek PVO, PVOV) budou prvořadými požadavky na AIS např.:

- provozní spolehlivost,
- rychlost přenosu a zpracování dat,
- rychlost a přehlednost zobrazení výstupních informací.

b) Ve funkci automatizovaného štábního pracoviště v každodenním mřovém životě bude rozhodující především:

- skutečná úspora živé lidské práce,
- zvýšení kvality rozhodování aj.

Uvedená hlediska a přístupy k automatizaci řízení v dosavadních koncepcích však většinou nebyly respektovány a bez ohledu na příčiny ovlivnily i konečný výsledek, kterým je dnešní stav. Má-li nová koncepce situaci podstatně změnit, musí nejdříve vytvořit vhodné „klimatické podmínky“ pro to, aby se projevil skutečné možnosti a zejména potřeby automatizace. Bez toho nebude možné formulovat uživatelské parametry AIS tzn. – dostatečně konkrétně a reálně stanovit požadavky na programy (dodavatelské firmy) které se budou zabývat vytvářením AIS AČR.

Pro praxi to znamená:

- poskytnout na základě dobrovolnosti štábům jednotlivých stupňů technické vybavení a standardní (komerční) software, které by umožnily samostatně hledat reálné cesty využití počítačů v každodenní praxi a vytvářet dílčí uživatelské programy a báze dat,

- umožnit získání kvalifikace ve využití (ovládání) účelně vybraných komerčních programových produktů,

- pravidelně shromažďovat zkušenosti a zajistit výměnu (rozšíření) úspěšně vyřešených problémů,

- stanovit standard – způsoby ovládání programových modulů (procedur), struktury bází dat, systémy ochrany dat, kódování atd.

Uvedené „produkty“ by se měly stát jednak surovinou pro profesionálně připravené software a jednak by měly tvořit základní empirické poznatky, nezbytné pro formulování uživatelských parametrů AIS pro řízení výcviku a všestranného zabezpečení života v době míru na středních a nižších stupních velení AČR.

Ačkoliv to zní paradoxně: Než začneme hromadně řídit výcvik pomocí počítačů, musíme se to (alespoň někteří z nás) nejdříve naučit sami a pak to musíme naučit počítače.

Základní roli zde přitom nelze přisoudit „oblíbenému“ T602, ale systémům řízení bází dat a datovému modelování. Domnívám se, že jiný postup asi nebude racionální a pravděpodobně ani příliš úspěšný.

Připravujeme nový Polní řád

Plukovník doc. Ing. JOSEF KAŠPAR, CSc.

V tomto čísle uvádíme poslední informaci k 1. části připravovaného Polního řádu vojska AČR. Tím však nechceme skončit. Rádi bychom v následujících číslech uvedli i bližší objasnění některých statí a názory či náměty čtenářů. Rovněž tak chceme v nejbližší možné době informovat naše čtenáře o průběhu prací na dalších částech řádu.

V hlavě 7 jsou řešeny přesuny vojsk. Hlava je rozdělena do čtyř statí. V první statí, která je velmi stručná, je uveden význam přesunů a jejich druhy. Vychází se v ní z poznatků získaných v minulých světových válce a pozdějších lokálních válkách.

Jedině včasným a organizovaným přesunem svazků, útvarů a jednotek do zájmových prostorů mohou být vytvořena obranná nebo útočná uskupení vojsk a nebo přeneseno úsilí na jiný směr. Současné přesuny vojsk však mohou být prováděny i s jiným cílem, např. klamat protivníka nebo demonstrovat odhodlání k vojenské akci.

Svazky, útvary a jednotky pozemního vojska se mohou přesunovat pochodem, přepravovat se po železnici (jednotky i vzduchem) a nebo kombinovaným způsobem. Při použití jakéhokoli způsobu přesunu je třeba učinit vše pro to, aby vojska dosáhla stanoveného prostoru v určené době a v plné pohotovosti k plnění bojového úkolu. **Základním způsobem přesunu vojsk i nadále zůstává pochod.**

Druhá statí má název zásady pochodu. Pochod se může provádět za situace, kdy se předvídá střetnutí s pozemním protivníkem, nebo mimo toto nebezpečí. Uskutečňuje se buď směrem k frontě (k prostoru nastávající bojové činnosti), podél fronty nebo od fronty do týlu. Může být prováděn v každé roční a denní době. Podle cílů pochodu a podmínek jeho provedení mohou být svazkům určovány pochodové osy nebo pochodová pásma, útvarům a jednotkám se určují pochodové osy.

Ve statí jsou dále uvedeny údaje o celodenním pochodovém výkonu, rychlostech pochodu, zastávkách, odpočinkách a čarách, které slouží k řízení a regulaci pochodu, pochodovému zajištění a ochraně vojsk za pochodu.

Třetí statí se zabývá provedením pochodu. Obsahuje zásady činnosti vojsk v průběhu pochodu za různých okolností. Zdůrazňuje se v ní význam pochodové kázně spočívající v dodržování pochodové sestavy, rychlosti pohybu, vzdálenosti mezi proudy a mezi vozidly a rovněž i význam protivzdušné obrany pochodujících vojsk. Při zastávkách se členění proudů nemění.

Diverzní jednotky a výsadky protivníka pohybující se v blízkosti pochodových os jsou ničeny jednotkami pochodového zajištění a vyčleněnými jednotkami z hlavních sil. Silné výsadky budou ničeny v součinnosti s bitevními vrtníky, taktickým letectvem a dělostře-

lectvem. Při napadení proudů silnějším protivníkem se napadené útvary (jednotky) z chodu rozvíjejí a zahajují boj, slabšího protivníka ničí palbou z vozidel za jízdy.

V této stati jsou rovněž uvedeny specifiky provedení pochodu v zimě, v lesích a horách.

Ve čtvrté stati je uvedena přeprava vojsk. V našich podmínkách může být přeprava prováděna především po železnici. Je však třeba vidět, že v průběhu války, vzhledem k malé rozloze území státu, by tato přeprava mohla být dosti problematickou. Pro rychlou přepravu některých jednotek na velké vzdálenosti může být využito i vzdušných přepravních prostředků. Tato stať převážně zahrnuje a v některých dílčích částech upřesňuje údaje a zásady známé z prozatímního vydání polního řádu pozemního vojska armády ČSFR, část 2.

Hlava 8 má poněkud nezvyklý název: Jiné taktické činnosti. V ní jsou jednak sdruženy ty činnosti, které v dřívějších řádech byly zahrnovány do jednotlivých hlav (např. do útoku nebo obrany) a dále takové činnosti, o nichž se dřívější řády nezmiňovaly. Lze jistě namítnout proč nebylo použito pojmu jiné bojové činnosti. Ale tento název by nebyl zcela přesný. V této hlavě jsou uvedeny jak zásady různých bojových činností, tak i zásady činností, které s bojem nějakým způsobem souvisí, ale nemusí být (nebo nejsou) činnostmi bojovými. Ve všech případech ale jde o činnosti taktické. Tato hlava má celkem 6 statí.

První stať řeší přeskupení a vystřídání vojsk. Opět se tu vychází z reality, že v průběhu operací i místních bojů bude docházet k situacím, které si vynutí provádět přeskupení a vystřídání vojsk. Rozsah a doba přeskupení nebo vystřídání vždy závisí na bojové situaci a zámeru nadřízeného velitele. V některých situacích může být prováděno jen přeskupení vojsk, v jiných pak jen vystřídání. Zpravidla však bude při přeskupování vojsk prováděno větší či menší vystřídání.

Přeskupení vojsk může být provedeno ve směru k frontě, podél fronty nebo z fronty do týlu. Obvykle se provádí k vytvoření nového uskupení při přechodu k jinému druhu boje, k přenesení úsilí v průběhu boje na nový směr a k obnovení nebo zesílení dosavadního uskupení. Přeskupení vojsk musí být prováděno jednoduchým způsobem rychle a skrytě, zpravidla v noci nebo za jinak omezené viditelnosti. Obdobně i vystřídání bude prováděno převážně v noci. V průběhu střídání se přísně zachovává ráz dosavadní činnosti vojsk v pásmu vystřídání a provádějí se opatření k utajení přesunů vojsk k frontě a do prostorů shromaždišť.

Název druhé stati je boj v obklíčení a vyjití z obklíčení. Stať je rozdělena na dvě části: První část obsahuje zásady boje v obklíčení a druhá zásady vyjití z obklíčení.

Nebezpečí obklíčení větších či menších vojskových uskupení vzniká zejména v situacích, kdy do jejich týlu proniknou nebo budou vysazeny jednotky (skupiny) protivníka. Obklíčení nevzniká náhle. Může k němu dojít zejména v obraně nebo při odchodu. Hrozbě obklíčení je nutno čelit různými protiopatřeními, zejména včasným zabezpečením boků, mezer a týlu; přeskupením vojsk na ohrožené směry, manévrem palbou a zátarasy a udržováním nepřetržitého spojení s nadřízeným velitelem a se sousedy. Může však nastat situace, kdy bude nutné udržet důležité prostory (objekty) i za cenu, že bránící se vojska v nich budou obklíčena.

K úspěšnému boji v obklíčení je nutno vytvořit kruhovou obranu; vyčlenit dostatečně silné zálohy; zesílit protitankovou obranu na tankových směrech; palbou dělostřelectva a dalších prostředků rozhodně ničit protivníka, který se snaží sevřít obklíčovací kruh nebo rozdělit obklíčená vojska; protiztečemi ničit protivníka, který se vklíní do sestavy obklíčených vojsk; pružně manévrovat palbou, silami a prostředky na ohrožené směry; naříditi přísné hospodaření municí a materiálem potřebným pro boj.

Vyjití z obklíčení se uskutečňuje se souhlasem nadřízeného velitele v nařízeném směru a organizovaně. Pokud neexistuje spojení s nadřízeným velitelem a obklíčeným vojskům hrozí zničení, může iniciativně organizovat vyjití z obklíčení velitel obklíčených vojsk. Větší

uskupení obvykle zahajují vyjití z obklíčení průlomem obklíčkovací fronty. K provedení průlomu se vytváří úderné uskupení, do něhož se začleňují nejbojeschopnější síly. Na ostatních úsecích se ponechávají krycí jednotky, jejichž úkolem je dočasná obrana zaujatých postavení a krytí odchodu hlavních sil obklíčených vojsk.

Průlom je vhodné provádět na směru, na němž je uskupení protivníka nejslabší a terén umožňuje skrytý postup k vlastním vojskům. Malé jednotky (skupiny) využívají k vyjití z obklíčení především snížené viditelnosti a situace, kdy pozornost protivníka bude odpoutána. Vyjití z obklíčení budou většinou provádět formou **prosakování**.

Ve třetí stati je řešeno rozmístění vojsk mimo boj. Stať je rovněž rozdělena na dvě části, z nichž první uvádí zásady rozmístování mimo boj a druhá zajištění vojsk při rozmístění mimo boj.

K prostorům rozmístění mimo boj patří prostory soustředění, výchozí prostory, prostory zmobilizování, prostory odpočinku a podle situace i další zaujímané prostory. Všechny prostory mají být voleny v terénu, který poskytuje vojskům možnost ochrany a ukrytí a dovoluje provádět i rychlý manévr. Nelze rozmísťovat vojska u jaderných energetických zařízení, v bezprostřední blízkosti zařízení infrastruktury teritoria skladujících větší množství toxických látek, v blízkosti ropovodů, plynovodů a produktovodů, velkých vodních ploch zadržovaných hrázemi a význačných orientačních předmětů (objektů).

Při rozmístění mimo boj se vojska zajišťují přímým zajištěním, a hrozí-li napadení pozemním protivníkem, také strážním zajištěním. Zajištění musí být kruhové a organizováno tak, aby přehrazovalo všechny cesty a přístupy, kterými by se protivník mohl dostat do prostoru rozmístění zajišťovaných vojsk.

Síla a složení strážního zajištění se určuje podle vzdálenosti od protivníka, důležitosti zajišťovaného směru, doby, kterou potřebují vojska na rozvinutí, rázu terénu a pozorovacích podmínkách. Vzdálenost strážního zajištění od zajišťovaných vojsk musí být taková, aby strážní zajištění mohlo včas uvědomit vojska o blížícím se protivníkovi a umožnit jim svou činností organizované rozvinutí a zahájení boje.

K ničení taktických vzdušných výsadek a diverzních skupin, k likvidaci požárů nebo k plnění jiných nepředvídaných úkolů se u svazků a útvarů určují hotovostní jednotky.

Obsahem čtvrté stati je použití taktických vzdušných výsadek. I tato stať má dvě dílčí části. První část obsahuje zásady použití taktických vzdušných výsadek a druhá část zásady boje taktických vzdušných výsadek. Stať zatím neřeší použití výsadek organizovaných z jednotek brigády rychlého nasazení. I nadále se předpokládá, že k zabezpečení boje svazků (útvarů) pozemního vojska mohou být používány taktické vzdušné výsadky dopravované do sestavy protivníka vrtulníky. K plnění úkolů těchto výsadek mohou být určovány mechanizované jednotky v síle čtyř až roty (výjimečně i silnější). Taktické vzdušné výsadky mohou být používány jak v obraně, tak v útoku.

Boj vzdušného výsadku se bude vyznačovat vysokou aktivitou, manévrovostí a samostatností. Od všech příslušníků výsadku je vyžadována odvaha a plné vypětí fyzických sil. Základními způsoby činnosti výsadek v týlu protivníka budou přepady a léčky. Menší výsadky mohou vést boj zejména v noci a za snížené viditelnosti. Tma, mlha či zadýmené bojiště umožňují skryté manévrování výsadku a splnění úkolu s co nejmenšími ztrátami.

Mimo přepadů a léček může vzdušný výsadek přepravovat do týlu protivníka i prostředky radioelektronického boje, různá čidla, miny a jiný materiál, provádět řízení paleb dělostřelectva a případně plnit i jiné úkoly.

Pátá stať nazvaná protidiverzní a protivýsadková činnost patří k těm statím, které bychom v dřívějších řádech nenalezli. Proto bude vhodné zmínit se o jejím obsahu poněkud šířeji.

V soudobém boji mohou být vzdušným i pozemním protivníkem

napadána vojska a různé objekty umístěné v týlu. Akce protivníka směřující proti vojskům a zařízením v týlovém prostoru mohou být prováděny za každé situace a mohou mít různý charakter, rozsah a intenzitu.

Z hlediska plánování ochrany a obrany vojsk a různých týlových zařízení lze tyto akce rozdělit na akce představující nízký, střední a vysoký stupeň ohrožení.

Nízký stupeň ohrožení vzniká za situace, kdy v týlu bojujících vojsk provádějí sabotážní a teroristické akce jednotlivé osoby, popřípadě malé skupiny, řízené protivníkem nebo z vlastní iniciativy.

Střední stupeň ohrožení představuje diverzní a sabotážní činnost prováděná speciálně připravenými skupinami a průzkumná činnost, popřípadě i výpady a léčky prováděné bojovými jednotkami protivníka.

Vysoký stupeň ohrožení pak představuje vrtulníkové bojové akce (přepady ze vzduchu), taktické a taktickooperační vzdušné výsadky, činnost speciálních výsadek jednotek protivníka a prosakování větších jednotek.

Akce představující různé stupně ohrožení mohou nebo nemusí být ve vzájemné souvislosti a nemusí k nim docházet v uvedeném pořadí. Obdobně i výskyt těchto akcí nebude časově a prostorově rovnoměrný. Nebezpečnost uvedených akcí nespočívá jen v tom, že mohou být způsobeny ztráty vojskům, narušeno velení, podpora a zásobování vojsk, ale že může dojít i k vážnému narušení morálněbojového stavu některých jednotek.

Velitelé a štáby všech stupňů musí proto pečlivě vyhodnotit možnosti protivníka, včas plánovat a přijímat opatření k ochraně a obraně týlového prostoru a podle potřeby provádět i nezbytnou preventivní činnost.

Opatření k ochraně a obraně týlového prostoru mohou mít charakter obranných nebo útočných opatření.

Obranná opatření spočívají v přímé ochraně a obraně vojsk a týlových zařízení osádkami vozidel, strážemi a vyčleněnými jednotkami provádějícími kontrolní a hlídkovou činnost. Jejich cílem je odrazení útoku na vojska a objekty.

Útočná (aktivní) opatření spočívají v pročišťování podezřelých prostorů a ve vyhledávání diverzních skupin a výsadek protivníka, v jejich obklíčení, zajetí nebo zničení. Cílem útočných opatření je likvidace protivníka provádějícího diverzní činnost.

Jednotky určené k ničení diverzních skupin provádějí nepřetržitý průzkum podezřelých prostorů, zjišťují umístění a osy přesunu diverzních skupin, jejich zásobovací zdroje a informátory. Vytřvalým stíháním tyto skupiny vyčerpávají, nastražují na ně léčky, obklíčují (blokuji) je a ničí. K rychlé přepravě jednotek do míst zásahu proti diverzním skupinám a k jejich palebné podpoře mohou být využívány vrtulníky.

Boj se vzdušnými výsadky protivníka vede taktické letectvo, útvary a jednotky vojskové protivzdušné obrany, vyčleněné síly a prostředky polního vojska nebo vojska teritoriální obrany a síly těch útvarů, v jejichž prostoru byl výsadek vysazen. Základem úspěchu boje se vzdušnými výsadky je rychlá a rozhodná činnost vojsk. Napadená nebo ohrožená vojska musí k jejich izolaci a ničení využít všech svých prostředků.

Šestá stať je nazývána vedení bojové činnosti omezenými silami. Podkladem pro tuto stať se rovněž staly poznatky z nedávných i současných lokálních ozbrojených konfliktů. Ukazuje se, že tyto konflikty mohou mít různý rozsah, průběh a dobu trvání a může jim předcházet krátkodobě nebo dlouhodobě vyhrčená krizová situace. Pro plnění bojových úkolů v konfliktech menšího rozsahu bude charakteristické nasazení jen nezbytně nutného množství sil a prostředků polního vojska.

Svazky (útvary) polního vojska musí tedy být připraveny i na situace, k jejichž řešení budou vyčleňovat jen část svých sil. Tyto síly mohou působit samostatně, nebo v součinnosti se silami rychlého nasazení, vojsky územní obrany a orgány ministerstva vnitra.

Taktické činnosti vedené omezenými silami polního vojska mo-

hou mít v závislosti na jejich cíli různý charakter. V některých případech může převládat obranná činnost, v jiných pak činnost útočná. Podle stupně ohrožení státu zvenčí nebo i zevnitř, mohou vojska vyčleněnými silami:

- odstrašovat potenciálního protivníka,
- sčezit a bránit důležité objekty nebo i větší prostory,
- hlídkovat (provádět kontrolu) v určených úsecích (prostorech),
- zaujímat clony na ohrožených směrech (úsecích),
- pročišťovat prostory, v nichž se skrývají nepřátelsky smýšlející živly (skupiny), zajímat je a v nezbytném případě je likvidovat,
- jinou aktivní činností zabraňovat různým formám nepřátelství ap.

Odstrašování potenciálního protivníka je v souladu se současnými pohledy na armádu jako na instituci, jejímž úkolem je konflikty především odvracet a jen v krajním případě vést. Vojska při něm demonstrierují svoji připravenost a odhodlání k boji.

Střežení a obrana důležitých objektů nebo prostorů se provádí podle zásad strážní služby a zásad obrany.

Hlídkování v určených úsecích (prostorech) může být prováděno pěšky, na vozidlech nebo kombinovaně. Zpravidla ho provádějí jednotky v síle družstva nebo malé skupiny vojáků. Hlídkování spočívá v nepravdivém pohybu hlídek v určených úsecích terénu po určených osách, spojeném s vizuální kontrolou a případným zásahem proti podezřelým osobám.

Clony budou především zaujímány k zadržení i případnému zneškodnění nežádoucích jednotlivců nebo skupin. Clonou se rozumí skryté rozmístění dvojic nebo malých skupin vojáků na výhodné čáře. Mezi jejich stanovišti se ponechávají mezery, které lze spolehlivě pozorovat a postřelovat. V závislosti na důležitosti směru mohou být zaujímány dvě i více clon za sebou. Za každou clonou se vytváří pohyblivá záloha.

Pročišťování podezřelých prostorů budou provádět především mechanizované jednotky (pěšky) v rojnících se zvětšenými rozestupy mezi vojáky. Pročišťováním se rozumí propátrávání určených úseků terénu (podezřelých prostorů) s cílem nalézt a zneškodnit diverzní nebo jiné nežádoucí skupiny a jednotlivce. Obvykle bude prováděno v zalesněných prostorech. Pročišťování může být zladěno s vytvářením clon a operativními zásahy ze země i ze vzduchu proti zjištěným skupinám.

Těžiště uvedených činností spočívá na mechanizovaných jednotkách. Dělostřelecké, minometné a tankové jednotky budou zpravidla v pohotovosti k poskytnutí palebné podpory. Na zabezpečení uvedených činností se může podílet i vrtulníkové letectvo.

Rád končí závěrečnými ustanoveními upozorňujícími na to, že teorie taktiky obsažená v ustanoveních řádu především poskytuje návody na řešení (postupy a činnosti). Této teorii jsou cizí dogmata, strnulost a šablonovitost. Proto i při cvičeních a v boji musí ustanovení řádu velitelé, štáby a vojska využívat tvořivě s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám.

V závislosti na vývoji výzbroje vojsk Armád České republiky, jejich organizačních struktur a celkové vojenskopolitické situace, budou i taktické zásady dále rozvíjeny. Svým intelektem, odbornými znalostmi a praktickými zkušenostmi mohou k jejich rozvíjení přispívat všichni velitelé, náčelníci a důstojníci štábů.

Závěrečná ustanovení dále zahrnují i zásady mezinárodního humanitárního (válečného) práva.

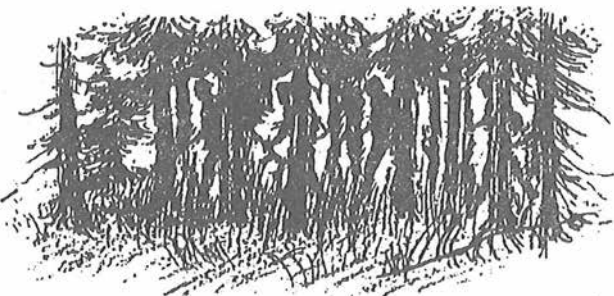
Vojáci všech hodností musí pamatovat na čest vojáka Armády České republiky a řídit se při vedení boje jeho zásadami. Mezinárodní humanitární (válečné) právo je zvláštním odvětvím mezinárodního práva veřejného, které v nejobecnější podobě upravuje vztahy mezi státy. Toto právo usiluje o co možná největší omezení a zmírnění negativních důsledků války. Snaží se zladit vojenské potřeby a požadavky humanity. Česká republika je zavázána mezinárodními dohodami, které přijala. Z toho vyplývá povinnost Armády České republiky plně aplikovat Haagské a Ženevské úmluvy (a dodatky k nim) do své praktické činnosti.

Družstvo jako SPzH v sestavě protivníka

Plukovník ALOIS BENEŠ

Způsob provádění vojenského průzkumu při obraně našeho území budou ovlivňovat též existující geografické podmínky. Zájmový prostor bojové činnosti je značně členitý, s množstvím středně vysokých hor, se značnou pokrytostí, s hustou komunikační sítí a s velkým množstvím sídlišť a staveb.

V těchto podmínkách je značně ztížena činnost průzkumných orgánů vojenského průzkumu, vybavenými bojovými vozidly, zejména z hlediska jejich utajení. Výhodnější je působení menších, palebně samostatných a pohyblivých průzkumných orgánů, schopných velmi rychle pronikat mimo komunikace, přes lesní masivy, prostory závalů, zátop a jiných překážek, schopné zjišťovat takové průzkumné údaje, které by umožnily účinnost vlastního palebného systému a včasné rozhodování velitelů.

a)

b)

Obr. 1. Postup okrajem lesa (a) správně, b) chybně

Možnou variantou je vytváření menších SPzH, nejlépe v síle družstva (5–6 osob), vybavenými vhodnými rádiovými stanicemi, kvalitními technickými prostředky průzkumu a působícími pěšky nebo kombinovaně s lehkými vozidly a pěšky. Jejich činnost se snadněji utají, rychleji se shromažďují, zanechávají menší množství stop a nebezpečí prozrazení se snižuje.

Hlavní úsilí těchto průzkumných orgánů, vysílaných vševojskovými svazky a útvary musí být zaměřeno na zjišťování, sledování, popřípadě ničení systému velení a řízení prvosledových útvarů a jednotek protivníka a jeho palebných prostředků, zjišťování a sledování druhých sledů a záloh.

SPzH v síle družstva se zpravidla ukládá jeden hlavní úkol a za 24 hodin by měla být schopna provést průzkum 1 až 2 prostorů o celkové velikosti do 40 km².

Hloubka provádění průzkumu bude dána hloubkou prostoru zpravodajské odpovědnosti brigády (praporu) a může dosahovat 10 až 15 km.

Proniknutí do sestavy protivníka lze uskutečnit pěšky, nebo na vozidle. Při činnosti pěšky využívá SPzH noční doby a výhodných terénních podmínek (lesních masivů, bažinatého terénu ap.).

V případě použití vozidel SPzH využívá mezer v sestavě protivníka, vedlejších komunikací, lesních a polních cest k rychlému proniknutí do určitého prostoru činnosti.

1. Přesuny v sestavě protivníka

Přesuny v sestavě protivníka se musí provádět rychle a skrytě. Velmi pečlivě bude nutné vybrat pochodové osy, vyhýbat se otevřeným a obydleným místům, komunikačním tahům a jiným nebezpečným prostorům (obr. 1–3).

Maximum přesunů je nutné provádět v noci. Ve dne volit přesuny jen pokrytým, lesnatým terénem. Průměrná rychlost přesunu SPzH je v noci 2–3 km a ve dne 3–4 km za hodinu.

Sestava SPzH pro přesun musí zabezpečovat neustálé pozorování do stran, možnost propátrání nebezpečných, nepřehledných míst, stálé a pevné velení SPzH po celou dobu přesunu a vyloučit překvapivé napadení SPzH protivníkem.

Pochodová sestava se skládá z pátrače, jádra SPzH s pozorovateli do stran a ze zadního zajištění (i průzkumník).

Úkolem pátrače je zabezpečit SPzH před překvapivým napadením. Vysílá se na vzdálenost, umožňující jeho účinnou palebnou podporu v případě střetnutí s protivníkem, tj. 200–300 m. V noci a v hustě zalesněném terénu se vzdálenost zkracuje až na několik desítek metrů. Spojení velitele

Obr. 2. Průchod bažinou

a pátrače se uskutečňuje smluvnými znameními, zvukovými a světelnými signály.

Zadní zajištění zahazuje stopy vzniklé postupem SPZH a zjišťuje, není-li SPZH sledována nebo zda její přechod zvláště přes nebezpečné otevřené prostory nebyl zpozorován. V určených intervalech na výhodných místech a vždy po překonání nebezpečných prostorů zastaví postup a zpětně sleduje osu pochodu a její okolí.

Důležitým prvkem přesunu je **klamání o směru postupu**. Pochodová osa nesmí nikdy mířit přímo do nového prostoru. V první části přesunu se volí postup jiným směrem a teprve ve vhodném prostoru pro provedení klamného manévru se osa zaměří do správného směru.

Výhodné pro klamný manévru jsou takové prostory, ve kterých se stopa snadno ztratí (bažiny, potoky, husté porosty, rozježděné polní a lesní cesty).

Důležité je, aby odbočení ze stopy bylo alespoň na několik desítek metrů naprosto nepozorovatelné, což je obtížné, zvláště v zimě. Možnými způsoby jsou:

- přelézání po větvích v korunách stromů alespoň na krátkou vzdálenost,
- využití skalnatého terénu nezanedávajícího stopy,
- postup po nakladených větvích, které poslední příslušník SPZH sbírá a odloží na vhodném místě.

Varianty úniku s použitím falešné stopy a klamně prostředky jsou na obr. 4 a 5.

Při střetnutí s protivníkem se velitel SPZH všemožně snaží nezhájit s ním boj, naopak se rychle od protivníka odpoutat a pokračovat v plnění úkolu.

Je-li střetnutí nevyhnutelné, organizuje účinnou palbu a pod ochranou zajištění se postupně od protivníka odpoutává. Nedopustí, aby byla SPZH rozprášena, nebo aby se některý příslušník dostal do rukou protivníka, např. při zranění.

2. Zásady utajeného pohybu

Úspěšné splnění průzkumných úkolů v sestavě protivníka je vždy podminěno dokonalým utajením přítomnosti a činnosti průzkumných orgánů. Toho se dosahuje:

- utajením příprav k činnosti,
- dovednou a zladěnou průzkumnou činností,
- maskováním.

K dosažení požadovaných výsledků v utajení přítomnosti v sestavě protivníka musí průzkumníci znát:

- technické prostředky zjišťování, proti kterým se maskování provádí (radiolokátory, infrapřístroje, pozorovací přístroje a zaměřovače),
- příznaky, které usnadňují jejich zjištění protivníkem (demaskující příznaky průzkumníka, techniky používané průzkumnými orgány, objektů budovaných průzkumníky),
- maskovací prostředky a zásady jejich použití.

Důležitým předpokladem splnění stanovených úkolů SPZH bude i znalost prostoru činnosti všemi příslušníky. Postup studia terénu by měl být následující:

- ohraničit na mapách prostor studia terénu a vyznačit místa a (osy), která musí být prostudována podrobně,
- stanovit orientační body, jejichž charakteristiku a vzájemnou polohu je třeba si zapamatovat. V prostoru o velikosti 40 km² je výhodné určit 4 takové objekty (dominantní výšiny, velká města (osady), velké rybníky, význačné křižovatky ap.).

- prostudovat terénní tvary, zvláště průběh hlavních hřbetů, vodních toků, jejich výrazné zvláštnosti a důležité objekty na nich, jako soutěsky, mosty a jejich polohu vzhledem k orientačním bodům,

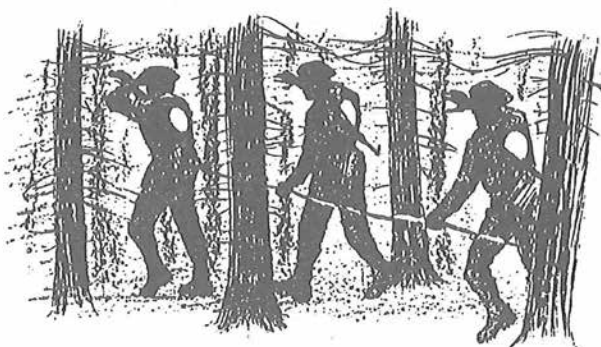
- vřít si do paměti pokrytost terénu, zapamatovat si hlavní lesní masivy, jejich tvar a polohu, sídliště a komunikační síť.

Pochodové osy se studují tak, aby v konečné fázi průzkumník znal:

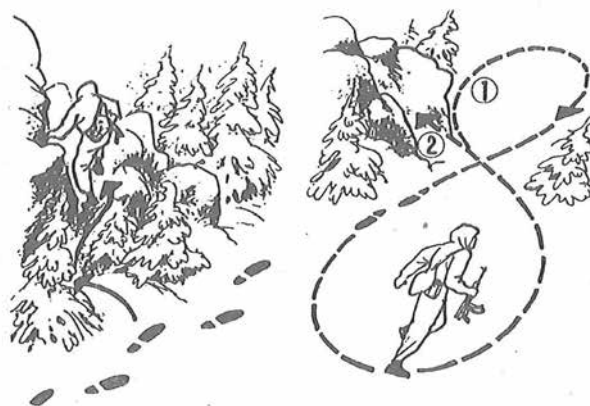
- postupné azimuty,
- celkový popis osy, přechody lesů, otevřených prostorů, dolin, potoků, hřbetů, silnic, železnic a důležité objekty vpravo i vlevo od osy jako sídliště, továrny, mosty, velké křižovatky ap.

3. Způsoby provádění průzkumu v sestavě protivníka

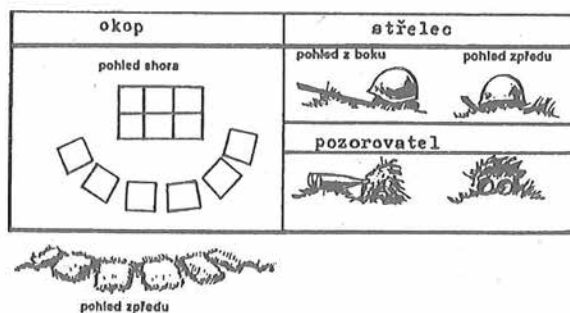
Hlavními způsoby průzkumu v sestavě protivníka je pozorování a proptávání terénu, terénních předmětů a objektů. Ojedinele je možné organizovat léčky a přepady.

Obr. 3. Průchod lesem v tmavé noci

Obr. 4. Únik s použitím falešné stopy a osmičky

Obr. 5. Klamně prostředky

Při plnění úkolu pozorováním SPZH plní úkol většinou společně. Vytváří jedno pozorovací stanoviště, které umožňuje pozorování určeného objektu, spojení s nadřazeným a bezpečnou činnost SPZH z hlediska stravování, odpočinku a režimu života.

Stanoviště se skládá z úkrytu s pozorovatelnou a ze stanoviště strážného. V nevýhodných terénních podmínkách se zaujmají dvě místa v to pozorovatelná a stanoviště rádiové stanice. Vzdálenost mezi nimi by měla umožňovat předávání zpráv bez použití rádiové stanice. Jestliže to není možné, zřizuje se mezi oběma stanovišti nepřetržitě rádiové spojení VKV pojítky.

Velitel SPZH se osobně podílí na plnění úkolu. Je proto na pozorovatelně. Na stanovišti rádiové stanice je radista a odpočívající průzkumník.

V případě, že se velitel SPZH rozhodne osobně provést průzkum protiv-

nika (nebo k tomu dostane nařízení z řídicího stanoviště) v blízkosti pro-
storu činnosti SPzH může:

- odejít na průzkum sám s průzkumníkem a zbytek SPzH plní původní úkol,
- na rozkaz nadřízeného nebo s jeho svolením odejít na průzkum celá SPzH a původní úkol přestává plnit úplně, nebo jen pro určitou stanovenou dobu.

SPzH se může rozdělit a plnit současně dva úkoly pouze výjimečně a jen po omezenou dobu a do vzdálenosti dané možnostmi VKV poítek.

Základními způsoby provádění průzkumu prostoru jsou:

- postup od jednoho místa předpokládaného rozmístění jednotek protivníka k druhému a jeho průzkum,
- postupné zaujímání míst výhodných k pozorování v blízkosti vyhodnocených prostorů předpokládaného rozmístění jednotek protivníka.

SPzH provádí průzkum jako celek. Podle vyhodnocení situace a terénu postupuje po zvolené ose. Velitel SPzH s radistou tvoří jádro hlídky, které je zabezpečováno pátrači. K průzkumu terénu a objektů na ose postupu i stranou od osy postupu se vysílají pátrači. Při získání zpráv a ve stanovených lhůtách relací zastaví ve vhodném prostoru postup, zřídí rádiovou stanici a uskuteční potřebné spojení.

Postupné zaujímání pozorovacích stanovišť se provádí v mírně porostlém a členitém terénu a ve dne. Velitel SPzH si musí již při přípravě na plnění úkolu vyhodnotit terén z hlediska volby nejvýhodnějších míst pro pozorování. Tato místa musí zabezpečovat možnost pozorování co největšího prostoru, dobré spojení s nadřízeným a co nejvíce vyloučit hluché prostory. Souhrnným pozorováním ze všech stanovišť by měl být propátráván celý určený prostor.

Přesun k předem určeným pozorovacím stanovištím se provádí skrytě. Za přesunu musí být prověřeny prostory, do kterých nebylo z předcházejícího pozorovacího stanoviště vidět.

Pozorování na určeném stanovišti je organizováno podle zásad platných pro pozorovací hlídku. Doba pozorování je závislá na velikosti prostoru, který je nutno pozorováním prověřit. Při zjištění příznaků přítomnosti protivníka v určitém prostoru se prostor propátrává z menších vzdáleností.

4. Řízení činnosti SPzH

Řízení SPzH musí zabezpečovat:

- pevné velení celé hlídky, umožňující rychlé provedení manévru při změně úkolu, ochranu hlídky před vlastními údery a před napadením protivníka,

- skryté, utajené provádění průzkumu,
- rychlé předávání zpráv nadřízenému.

Vyslané SPzH řídí nadřízený pomocí rádia. Řídicí rádiové stanice (nadřízený) musí být trvale na příjmu, zatímco stanice velitelů SPzH jsou na příjmu podle stanovené doby relací a podle taktické situace. Doba relace se u hlídek řídí podle úkolu. SPzH, které plní úkoly v pozorovací hlídce budou relace stanoveny častěji, např. po 30 minutách. SPzH, které se pohybují v terénu (vedou průzkum v prostoru) a nemají trvale dobré podmínky pro spojení, se stanovují relace delší, např. po 1–2 hodinách.

Utajení předávaných zpráv je důležité pro klamání protivníka a hlavně pro ochranu i bezpečnost hlídky. Zabezpečuje se vedením fonického provozu podle provozního řádu protivníka a předáváním šifrovaných zpráv pomocí čísel v cizím jazyce.

Na pozorovacím stanovišti udržuje velitel SPzH přísný režim. Hlídka by měla být rozdělena na tři části. Jedna část plní úkol, druhá je v hotovosti a plní úkoly spojené s přípravou stravy, s maskováním ap. a třetí odpočívá. Na stanovišti není dovoleno se libovolně pohybovat, nesmějí být ponechávány stopy, nesmí se hlasitě hovořit ap.

Přestože každý pohyb příslušníků hlídky znamená vážné nebezpečí pro činnost celé SPzH, nemůže být příčinou statického přístupu k plnění uložených průzkumných úkolů, k pasivní činnosti na určených stanovištích nebo k čekání na rozkazy nadřízeného. Velitel SPzH bude mít na rozdíl od nadřízeného vždy novější a úplnější údaje z prostoru své činnosti a proto musí k plnění uložených úkolů přistupovat aktivně a iniciativně.

Skupinová cvičení ve vojenském vysokoškolském studiu

– část 6 (provedení SC v terénu)

Podplukovník Ing. JIŘÍ HERYNK, CSc.

SC zahajuje učitel kontrolou připravenosti cvičících, jejíž rozsah závisí na místě a způsobu provedení cvičení a rozsahu jeho materiálního zabezpečení. Před výjezdem do terénu bývá zpravidla prováděna na předem určeném místě (např. nástupišti, v parku techniky ap.)

Kontrola připravenosti studentů na zaměstnání SC v terénu se obvykle provádí již před zaměstnáním, v době samostatné přípravy nebo konzultace, nejpozději jeden den před vlastním zaměstnáním a před zahájením zaměstnání.

Dále se může provádět před výjezdem do terénu nebo za přesunu na první stanoviště v terénu, jestliže zaměstnání začíná sběrem informací o situaci nebo vývojem dříve rozehrané taktické situace s využitím spojovacích prostředků.

Jestliže je zaměstnání bez použití vozidel se spojovacími prostředky nebo bez přenosných spojovacích prostředků, prověření připravenosti na zaměstnání se může dokončit ještě po zaujetí prvního stanoviště v terénu.

Učitel (kromě obsahu kontroly uvedeného v předcházejícím čísle časopisu Vojenský profesionál a v č. 8/1993) zpravidla při kontrole před výjezdem, k provedení SC v terénu se spojovacími prostředky, prověřuje (stejně jako u SC prováděných ve vojenské praxi) vybavení cvičících pro práci v poli, znalost údajů potřebných pro provoz spojovacích prostředků (volací znaky a funkční čísla) a materiální zabezpečení zaměstnání.

Je třeba vycházet z toho, že kontrola připravenosti na zaměstnání by neměla trvat déle než 5 až 10 minut. Přitom není nutné kontrolovat vždy všechny uvedené úkoly. Např. není zapotřebí vždy prověřovat teoretické znalosti cvičících. Znalosti cvičících se ověřují zpravidla až po příjezdu na první stanoviště v terénu.

Po kontrole připravenosti cvičících přistoupí řídicí cvičení k procvičení prvního učebního úkolu a způsob procvičování dalších učebních úkolů je analogický jako při zaměstnání na učebně (viz předcházející číslo časopisu Vojenský profesionál). Přesto je třeba vidět byt i dílčí zvláštnosti. Mezi ně patří zejména různé varianty obsahu jednotlivých zaměstnání SC a plnění učebních úkolů, provádění opatření organizace boje a specifické činnosti v terénu (rekognoskace a organizace součinnosti).

Učební úkoly se řeší na stanovištích nebo za přesunu. V závislosti na úrovni přípravy studentů, stanovených učebních cílech, učebních úkolech a vyčleněné době na jejich splnění mohou být zvoleny různé varianty obsahu zaměstnání, např.:

- vyslechnutí zdůvodněného rozhodnutí studentů, přijatých před výjezdem do terénu, dílčí rozbor jejich rozhodnutí, sběr a hodnocení zpráv (informací) o situaci, přednesení zámyslu boje s využitím spojovacích prostředků, rozbor zaměstnání;

● zdůvodnění přijatých rozhodnutí, předávání bojových úkolů s využitím spojovacích prostředků v souladu s přijatým rozhodnutím v době samostatné přípravy, rozbor zaměstnání;

● sběr informací o situaci, přijetí rozhodnutí a jeho zdůvodnění, stanovení bojových úkolů, rozbor zaměstnání.

Učitel při vystoupení studentů musí věnovat pozornost nejen stránce odborné, ale i stránce formální, tj. stylizaci, stručným a jasným formulacím v textových dokumentech, či verbálních vystoupeních, způsobu přednesení návrhů a rozhodnutí, u grafických a textových dokumentů musí dbát na pečlivost jejich zpracování ap.

Sběr informací o situaci, jejich zpracování, přijetí zámyslu boje (dílečích rozhodnutí) a hlášení nadřazenému, stanovení bojových úkolů (jejich upřesnění), rekognoskace a organizace součinnosti se může provádět s využitím metody velitelsko-štábního cvičení a i s prostředky spojení.

Vyslechnutí rozhodnutí (zámyslu boje) učitelem a jeho zdůvodnění studenty se obvykle provádí metodou skupinového cvičení.

Po příjezdu učební skupiny na předem určené stanoviště se studenti připraví na práci v terénu, tj. sami se v něm orientují, připravují si pomůcky pro práci v poli ap. Pak zaměstnání pokračuje obvykle rekognoskací, tedy provedením topografické a taktické orientace.

Topografickou orientaci mohou provádět 1–2 studenti. Z praxe praktických zaměstnání SC v terénu se jeví jako nejvýhodnější, aby taktickou orientaci prováděli předem určení studenti v úloze velitele či jiného funkcionáře jednotky (útvaru), jež se nachází v přímém dotyku s protivníkem a v jejímž prostoru se organizuje boj.

Při dalších SC je možné praktikovat souběžnou metodu topografické orientace, která spočívá v tom, že v jejím průběhu se může upřesňovat i řada otázek taktické orientace. Ukázaný terénní předmět (objekt) při topografické orientaci se při použití tohoto způsobu spojí s prvkem taktické orientace, který se nachází v tomto prostoru.

Stanovení (upřesnění) bojových úkolů podřízeným v terénu se řeší zpravidla formou vydání bojového rozkazu nebo bojového nařízení.

V prvních zaměstnáních, kdy studenti ještě nemají patřičně osvojeny potřebné návyky a dovednosti, může učitel probírat bojový rozkaz (bojové nařízení) po jednotlivých bodech a podle potřeby zopakovat vystoupení studentů nebo provést krátký rozbor. Na závěr mohou vystoupit 1–2 studenti a vydat bojový rozkaz (bojové nařízení) v plném rozsahu.

Procvičení organizace součinnosti se může provádět různými metodami. Obvykle se provádí metodou pokynů velitele nebo metodou odpovědí podřízených na dotazy velitele. Přitom je potřebné dbát vždy na variantní řešení možného vývoje bojové situace. Učitel přitom dbá na to, aby se součinnost v terénu organizovala (upřesňovala) v rámci dohledu, resp. viditelnosti. Pokud organizaci součinnosti v terénu nepředcházela organizace součinnosti prováděná např. na plastickém stole (v prostoru rozmístění ap.), tak se může provádět i za hranice viditelnosti.

Nemají-li studenti ještě vžitě návyky v organizování součinnosti, může se výuka uskutečňovat i takto: Jeden student ve funkci velitele jednotky organizuje součinnost pro jedno období, např. na období přesunu a zaujetí obrany mimo dotyk s protivníkem, další student na další období, např. vedení boje s protivníkem na přístupech k obraně a před předním okrajem obrany atd.

V některých případech se může řešení učebních úkolů v průběhu boje, jako je sběr informací o situaci, její hodnocení, přijetí rozhodnutí a formulace bojových nařízení nebo doručení bojových úkolů podřízeným uskutečňovat za přesunu na nové stanoviště.

Po zaujetí stanoviště se pak mimo operační čas provádí zdůvodnění a rozbor činnosti cvičících.

V jiných případech se stanovení bojových úkolů a organizace součinnosti mohou řešit jako samostatné učební úkoly.

Při informacích o situaci a přednesení rozhodnutí nebo jiných činnostech v terénu je nutné vést studenty k tomu, aby co nejvíce využívali terén, prostředky pro pozorování a spojovací prostředky. Práci s mapou je nutné v tomto případě omezit na minimum.

Rozehra situací v průběhu cvičení může být stejně jako u SC prováděných na učebně (speciální učebně) prováděna písemně, graficky, ústně – formou diktátu nebo technickými prostředky.

Část údajů může být neúplná a rozporná, v závislosti na druhu SC a činnosti, jež je v souladu s cíli a úkoly daného zaměstnání požadována na cvičících.

SC se značkováním a imitací se provádějí obdobně jako SC bez značkování, avšak taktická situace se v průběhu cvičení rozehrává s využitím terénu, maket, skutečné techniky, zbraní, zvukové a světelné imitace a imitačních prostředků.

Situace na bojišti s použitím značkovacích a imitačních prostředků se vytváří podle rozhodnutí učitele určenými pomocníky. (Pozn. aut.: Bylo uvedeno v příspěvku, zabývajícím se přípravou SC.) Způsob značkování situace závisí na obsahu procvičovaných učebních úkolů. Např.:

● při provádění rekognoskace může být značkováno a imitováno rozmístění a činnost jednotek (palebných prostředků) „modelového protivníka“, uzly zátarasů atd.

● při procvičování otázek velení v průběhu boje se současně značkuje a imituje činnost protivníka a vlastních vojsk, odrážející realnost, nejasnost a složitost vytvářené situace.

Po zakreslení taktické situace cvičícími do mapy, pokračuje zaměstnání obvyklým způsobem.

V průběhu vedení SC v terénu s využitím prvků VŠC je třeba, aby student vystupující ve funkci velitele „nezapomínal“ na své podřízené, popř. štáb (osobně jim předával bojové úkoly, přebíral od nich bojová hlášení ap.) a udržoval součinnost s nadřízeným, podřízeným a se sousedy.

Pokud je potřebné při SC v terénu změnit místo (stanoviště) činnosti cvičících, je vhodné nejprve rozehrát takovou taktickou situaci, která bude cvičící nutit k rozhodnutí pro přemístění místa velení do nového prostoru. Po jeho zaujetí je třeba provést topografickou a taktickou orientaci a vydat potřebné údaje o taktické situaci k procvičení dalšího učebního úkolu.

(pokračování)

Poznámka: V dalším čísle časopisu Vojenský profesionál se mohou čtenáři seznámit s problematikou rozboru SC.

Použitá literatura: Vševojsk-51-12. *Formy a metody přípravy velitelů, štábů a vojsk taktického stupně, pomůcka FMO Praha 1983.*

Herynk, J.: *Skupinové cvičení, Vojenský profesionál č. 4–9/1993.*

Vedení bojové činnosti

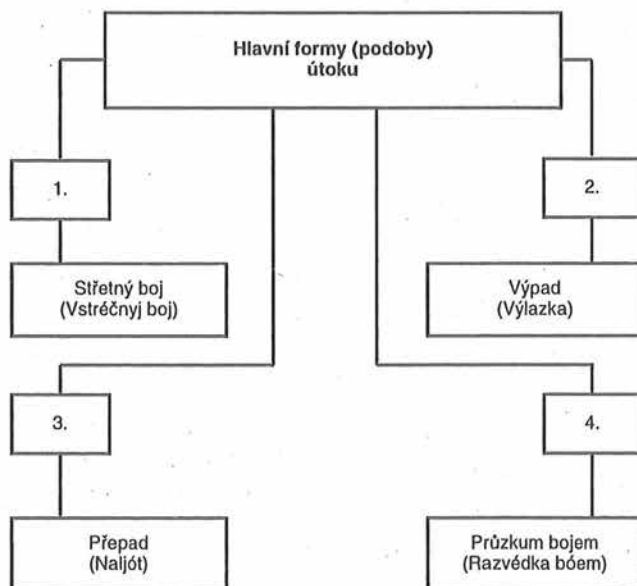
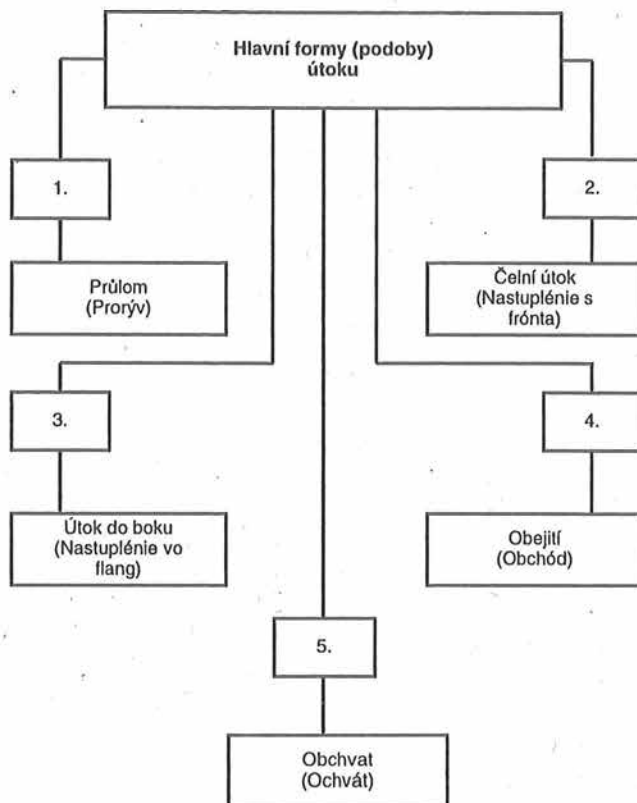
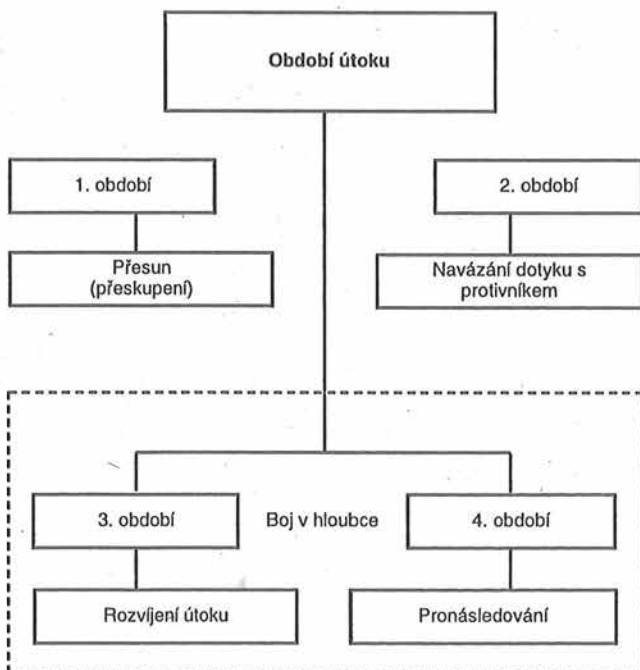
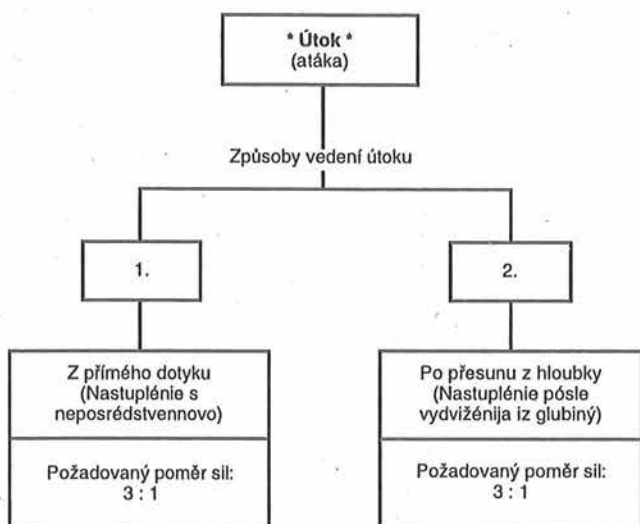
pozemním vojskem vyspělých armád

(část 9)

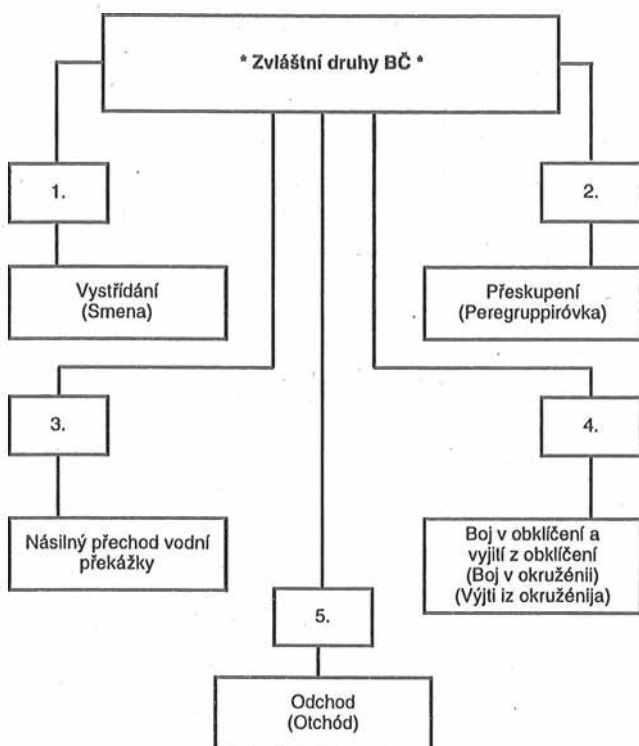
Podplukovník Ing. JAROSLAV MASNIČÁK

Pozemní vojsko Ruské federace

Útok je v pozemním vojsku Ruské federace považován za hlavní druh vedení bojové činnosti. Na rozdíl od pozemních vojsk USA, SRN a Francie, je však stavěn až na místo druhé, za obranu.

V pozemním vojsku Ruské federace prozatím není jednoznačně vymezena kategorie zvláštní bojové činnosti. Porovnáme-li však zvláštní činnost v armádách NATO a Francie, lze do kategorie zvláštní bojové činnosti zařadit následující skutečnosti:

Vyjít z boje se realizuje v podmínkách přímého dotyku s protivníkem. Provádí se podle možnosti v noci nebo za snížené viditelnosti. K zajištění vyvedení hlavních sil z boje a jejich organizovanému odchodu se zpravidla vyčleňují síly příkrytí a zadní voje (zadní pochodové záštity).

Síly příkrytí zůstávají v zaujatých postaveních a jejich úkolem je zabránit pronikání protivníka k hlavním silám. Když hlavní síly překročí čáru postavení zadních vojů, síly příkrytí se odpoutávají z boje a začleňují se do sestavy hlavních sil nebo posílují zadní voje. Úkoly sil příkrytí plní zpravidla posílené motostřelecké a tankové jednotky (útvary).

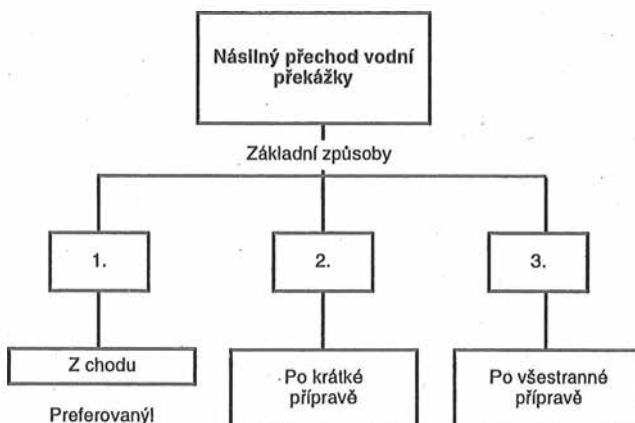
Úkolem zadních vojů je zabezpečit odpoutání hlavních sil od protivníka. Jejich činnost spočívá v postupném rychlém manévru na jednotlivé

určené čáry a jejich udržení po stanovenou dobu. Součástí jejich činnosti jsou i protizteče, přepady a léčky.

Boj na mezilehlých čarách odchodu se vede s cílem zdržovat svou činností protivníka a získat čas k odchodu. Vojska odchází zpravidla za postupného rozvíjení hlavních sil k vedení boje na mezilehlých čarách (ve své podstatě se jedná o vedení boje na zdrženou obdobným způsobem jako v armádách NATO a Francie). Počet čar a doba vedení obrany na každé z nich závisí na charakteru terénu, množství sil a prostředků a době potřebné ke zdržení protivníka.

Bojová sestava se člení zpravidla do dvou sledů, které překračováním zaujmají mezilehlé obranné čáry (viz vedení boje na zdrženou skoky). Po dosažení konečné čáry se vojska organizují podle obvyklých zásad.

Násilný přechod vodní překážky nesmí snižovat tempo útoku. K tomu se s předstihem organizuje průzkum vodní překážky a přístupů k ní, stanovují se úkoly pro palebné ničení protivníka v její blízkosti a úkoly vojskům pro její překonání. Pozornost se věnuje organizaci přepravy a všestranného zabezpečení násilného přechodu.

Z chodu – tzn. překonávání vodní překážky zpravidla bez podstatných změn v bojové sestavě. Příprava k násilnému přechodu se v tomto případě provádí předem, ještě před příchodem k překážce. Přechod zpravidla zahajují jednotky a útvary, které mají v útoku největší úspěch. Jejich přiblížení k překážce, rozvinutí a naložení na přepravně výsadkové prostředky se provádí v průběhu palebné přípravy.

Pokud je násilný přechod z chodu neúspěšný, vojska jej provádějí s rozvinutím hlavních sil u vodní překážky po krátké nebo všestranné přípravě, v přímém dotyku s protivníkem nebo po přesunu z hloubky. Podle toho se jednotkám (útvaram) určují výchozí prostory a výchozí čáry. Nachází-li se výchozí prostor přímo u vodní překážky, výchozí čára se určuje 100 až 300 m od břehu. Při násilném přechodu po přesunu z hloubky, se výchozí prostor určuje ve vzdálenosti do 20 km a výchozí čára ve vzdálenosti 1 až 2 km od vodní překážky. Dále se určuje prostor nasazení (naložení) živé síly a bojové techniky na přepravně výsadkové prostředky ve vzdálenosti 5 až 6 km od vodní překážky.

Při zaujetí výchozího prostoru přímo u vodní překážky se druhý sled (vševojsková záloha) umísťuje:

- u divize 15 až 20 km od vodní překážky,
- u pluku 6 až 8 km od vodní překážky.

Závěrem

Cílem tohoto seriálu na pokračování, který se zabývá způsoby a formami základních a zvláštních druhů bojové činnosti pozemním vojskem vyspělých armád, nebylo podat čtenáři úplný a vyčerpávající obsah při řešení tohoto problému, ale pokusit se tento problém ukázat netradičním, avšak domnívám se, že především přehledným a snadno pochopitelným způsobem.

Možnost využití je především při přípravě velitelů a štábů na taktickém stupni velení, včetně přípravy vojsk.

Využití formalizovaných postupů rozhodování v řídicí práci

Podplukovník Ing. ZDENĚK NOVOTNÝ, CSc.

S nárůstem množství informací, které obklopují a často zahlcují řídicí pracovníky, narůstá důležitost schopnosti správně tyto informace vyhodnotit a umět se rozhodovat.

Článek se snaží poskytnout uživateli základní přehled o procesu rozhodování, upozornit jej na metody a formalizované postupy v procesu rozhodování a naučit jej jak a kdy jednotlivé postupy používat.

1. Rozhodování v řídicí práci

Rozhodování, tedy rozhodovací procesy a jejich úroveň, významným způsobem ovlivňují efektivnost veškerého řízení. Je to soubor procesů, jejichž smyslem je vyhledávat optimální cíl a vhodné cesty k jeho dosažení, vhodný způsob jednání v určité situaci. Bližší údaje o rozhodování byly již uvedeny ve VP č. 3, 4/94 (8).

V teorii rozhodování rozlišujeme:

- **Deskriptivní pojetí** rozhodování, tedy popis jednání lidí v rozhodovacích situacích.

- **Normativní teorie** rozhodování – zkoumá způsoby vzniku rozhodnutí, snaží se o formalizaci rozhodovacích situací a kritérií rozhodování, určení pravidel rozhodování.

V další části bude pojednáno o formalizovaných postupech rozhodování.

Mezi prvky rozhodovacího procesu patří:

- cíl rozhodování, tedy budoucí stav, kterého má být dosaženo
- kritéria rozhodování, tedy hlediska, která rozhodovatel zvolí pro posouzení vhodnosti jednotlivých alternativ
- možné alternativy, které jsou zvažovány v závislosti na reálně možných situacích, stavech okolí
- subjekt rozhodování, část objektivní reality, které se rozhodnutí týká.

Na počátku rozhodovacího procesu je nutné důkladné ujasnění vlastní situace a požadované situace (tedy kde jsem a kam chci dojít). Teprve potom následuje nalezení alternativ a roz-

hodnutí o tom, jak rozmístit zdroje k optimálnímu dosažení cíle. Prvotní je rovněž vymezení oblasti, ve které má být řešení realizováno. Státní orgány mohou například problém drog řešit v oblasti medicínské, legislativní, mocenské a represivní.

Při ujasnění cíle je nutno posoudit aspekty rozhodování. Pokud chápeme cíl jako budoucí stav, kterého chce rozhodovatel dosáhnout, je zřejmé, že v jedné rozhodovací situaci se rozhoduje mezi alternativami, které mohou měnit situaci v několika ohledech – hovoříme potom o systému cílů.

Mezi cíli může být vzájemný vztah:

- komplementární (doplňující) – např. rentabilita a čistý zisk v podnikání
- konkurující, např. ochranné vlastnosti (síla pancíře) a průchodnost terénu u obrněného vozidla, cena technického zařízení a jeho vlastnosti
- neutrální / indiferentní.

Rozhodovací kritéria jsou veličiny, které umožňují charakterizovat (kvantifikovat) míru dosažení cíle při zvoleném rozhodnutí. Nalezení vhodných a stanovení důležitosti jednotlivých kritérií je velmi složitou součástí rozhodovacího procesu. Při každé rozhodovací situaci jsou důležitá jiná kritéria, často se projevuje i subjektivní názor rozhodovatele.

Mezi cíli a kritérii je velmi úzký vztah, často jsou téměř totožné. Například pro podnikatele je zisk jeho hlavním cílem, současně i kritériem při volbě alternativ.

Pojem alternativy označuje možnosti, volby, které jsou manažerovi prakticky přístupné a jejichž realizací by mělo být dosaženo cíle. Při hodnocení alternativ je třeba brát v úvahu:

- jak přispěje realizace jednotlivých alternativ k dosažení cíle
- jaké jsou náklady na realizaci jednotlivých alternativ, včetně vedlejších a druhotých nákladů
- zda dojde k negativním, nežádoucím následkům a jak se jim vyhnout nebo je alespoň minimalizovat
- jaké jsou vlivy externího prostředí
- dílčí komentáře, které ukazují na vlastnosti jednotlivých alternativ, které nelze přesně kvantifikovat.

Jednotlivé alternativy by neměly být vzájemně podobné, tj. neměly by navrhovat dosažení cíle stejnými prostředky.

Je tedy potřeba si ujasnit:

– jednotlivé třídy řešení, které se liší v zásadě způsoby dosažení cíle

- vybrání vhodné třídy řešení problému.

Jednotlivé alternativy hodnotíme podle kritérií, standard, které umožňují kvantifikaci, tj. hodnotové, číselné vyjádření toho, jak realizaci jednotlivých alternativ dochází k naplnění cíle v příslušné oblasti. Kritéria mohou poskytovat měřítko z jednoho aspektu pro jeden cíl, pro celkový cíl nebo i několik cílů. Snaha po kvantifikovaném, číselném vyjádření reality je někdy i pod-

Taktické vlastnosti zařízení

Tabulka 1

	Náklady na pořízení (mil. Kč)	Roční údržba (1000 Kč)	Roční spotřeba energie (100 kW)	Roční náklady na obsluhu (100 000 Kč)
A1	8	3	4	3
A2	5	4	6	4
A3	4	6	8	3

V řádcích jsou uvedeny možné alternativy, tj. možná strojová zařízení A1, A2 a A3.

vědomá a může i svádět k nesprávnému způsobu hodnocení. Např. vědecký pracovník bývá hodnocen podle počtu publikací a počtu zlepšovacích návrhů. Je však obtížné určit kvalitu jeho výsledků, ačkoliv právě ta je rozhodující.

Vyhledávání alternativ jednání, zjišťování stavů okolí i kritérií rozhodování je potřebné věnovat dostatečnou pozornost. Soubor alternativ, stavů okolí / situací a tedy i soubor výsledků by měl být:

- úplný, tedy obsahovat všechny smysluplné alternativy i stavů okolí

- jednoznačný
- vzájemně vylučný.

Proces hledání výchozích informací je ovlivněn zejména:

- náležitostí rozhodovacího procesu
- náklady vynaloženými na vyhledávání informací
- disponibilním časem pro vyhledávání informací
- rozsahem možné ztráty při nesprávném rozhodnutí
- problémy, ke kterým by došlo následkem neřešení problému
- zkušenostmi z předchozích procesů rozhodování a vyhledávání informací.

Správné určení cíle je důležitější než správný výběr alternativy. Je-li nesprávně zvolený cíl, bude celá následná činnost, počínaje analýzou a konče realizací zvolené alternativy, probíhat nesprávným směrem. Je-li však cíl stanoven správně a zvolena nesprávná alternativa, znamená to „pouze“, že naše řešení bude horší než optimální.

Subjekt rozhodování může být individuální nebo kolektivní. Individuální subjekt rozhoduje sám, i když se před rozhodnutím může poradit s jinými subjekty, případně zadat jiným přípravu podkladů pro rozhodnutí nebo provedení analýzy. Ten, kdo rozhodl, by měl nést samozřejmě i zodpovědnost za své rozhodnutí.

Pokud je rozhodnutí kolektivní, nese odpovědnost za rozhodnutí celý kolektiv. V této oblasti však někdy dochází k nejasnostem. Porada s vedoucím není kolektivní rozhodnutí, protože rozhoduje vedoucí a nese tedy zodpovědnost, i když nechal rozhodnutí vypracovat podřízeným a pak je jen formálně schválil. Tento podřízený má tedy pouze poradní, nikoliv rozhodovací pravomoc.

Rozhodovací procesy lze třídit podle různých hledisek. Tato klasifikační hlediska jsou vzájemně nezávislá, mohou tedy vzniknout četné kombinace. K nejčastěji užívaným kritériím klasifikace patří následující:

- Podle subjektu lze procesy rozhodování dělit na procesy individuálního a kolektivního rozhodování.

- Podle počtu kritérií rozhodování lze rozlišovat procesy jednokritériální a vícekritériální (multikritériální).

Technické vlastnosti zařízení se stanovenými relativními váhovými koeficienty jednotlivých kritérií

Tabulka 2

	Náklady na pořízení (mil. Kč)	Roční údržba (1000 Kč)	Roční spotřeba energie (100 kW)	Roční náklady na obsluhu (100 000 Kč)	Součet
A1	8	3	4	3	
A2	5	4	6	4	
A3	4	6	8	3	
Váhy	0,4	0,1	0,3	0,2	

Relativní zhodnocení rozhodovacích kritérií podle váhových koeficientů

Tabulka 3

	Náklady na pořízení (mil. Kč)	Roční údržba (1000 Kč)	Roční spotřeba energie (100 kW)	Roční náklady na obsluhu (100 000 Kč)	Součet
A1	3,2	0,3	1,2	0,6	5,3
A2	2	0,4	1,8	0,8	5
A3	1,6	0,6	2,4	0,6	5,2
Váhy	0,4	0,1	0,3	0,2	

- Podle faktoru času a relativní stability prostředí lze rozlišovat statické a dynamické procesy rozhodování.

- Podle stavu prostředí se rozlišuje rozhodování za jistoty, nejistoty, za rizika a v situaci totální neznalosti.

- Podle řídicí úrovně a časového horizontu rozhodnutí lze rozlišovat rozhodování strategické (koncepční), taktické a operativní.

Použití metod rozhodování je vázáno na:

- rozhodovací situaci, problém
- časový prostor k přípravě rozhodnutí
- řídicí stupeň
- počet rozhodovacích subjektů
- časový horizont, k němuž se rozhodování vztahuje
- kvalifikace řídicího subjektu.

2. Formalizované postupy rozhodování

V předchozích částech bylo poukázáno na základní problémy, které mohou nastat v procesu rozhodování. V další části budou uvedeny praktické postupy, které ukážou možnosti formalizace rozhodovacích procesů. Tyto postupy jsou vhodné zejména pro rozhodování v oblasti logistiky, akvizice technických zařízení a při rozhodování v ekonomické oblasti.

Z informačního hlediska je kvalita rozhodnutí ovlivněna mírou určitosti výchozích informací a způsobem jejich zpracování. Podle znalostí výchozích podmínek probíhá každá rozhodovací situace v některém z následujících prostředí:

- oblast relativní jistoty
- oblast rizika
- oblast nejistoty
- oblast totální neznalosti.

Tyto oblasti byly blíže vysvětleny v (8).

Velkým problémem rozhodování je zejména to, že každá situace je specifická a nelze najít univerzální metodu a často ani jednoznačná kritéria, podle kterých by bylo možné hledat optimální alternativu. Proto je snahou nalézt určité formalizované postupy a konkrétní situace potom přiřazovat k vhodnému, praxí prověřenému postupu.

Jednou z možností standardizace některých rozhodovacích situací je zpracování základních údajů v rozhodovacím procesu do rozhodovací matice. Rozhodovací matice představuje základní formalizaci rozhodovací situace. Skládá se z možných alternativ (řádky) a stavů okolí, resp. situací (sloupce).

V průsečíku každé alternativy a stavu okolí / situace jsou výsledky konání. V rozhodovací matici pro rozhodování v podmínkách relativní jistoty se místo stavů okolí často uvádějí rozhodovací kritéria.

Příklad: Úkolem je rozhodnout o zakoupení technického za-

řízení. Údaje o třech možných zařízeních A1, A2 a A3 (= možné alternativy) ukazuje tabulka 1.

Při zkoumání rozličných rozhodovacích problémů je třeba si ujasnit míru informovanosti o stavech okolí, tedy zda dané stavy okolí daného problému jsou dostatečně známy nebo zda se jedná o oblast rizika či nejistoty. V daném příkladě jsou např. udány všechny základní údaje jako jisté. Ve zvoleném příkladě jde tedy o rozhodování v podmínkách relativní jistoty. Zmíněná relativnost je dána např. tím, že nelze znát zcela přesně cenu energie v budoucnosti, uvažujeme-li s dlouholetou perspektivou.

2.1. Rozhodování v podmínkách jistoty

Rozhodování v podmínkách jistoty je relativně jednoduché, je-li stanoven jeden jednoznačný cíl, anebo pokud jsou cíle v komplementárním nebo neutrálním vztahu.

Při konkurenčních cílech je rozhodovatel nucen rozhodnout podle kritérií, které jsou ve vzájemně negativním vztahu, tedy alternativa vhodnější podle jednoho kritéria je nutně méně výhodná z hlediska druhého kritéria. V této situaci se při rozhodování uplatňují zejména následující pravidla:

- **potlačování cílů** – rozhodovatel považuje za rozhodující jedno kritérium, všechna ostatní kritéria jsou dočasně ignorována
- **určení úrovně nároků** – rozhodovatel u každého kritéria stanoví mezní hranici, pod kterou ve svém očekávání nemůže zajít. Podstatou je tedy postupné vyloučení těch alternativ, které některé kritérium nespĺňují v určené míře

- **analýza uživatelské hodnoty jednotlivých alternativ** – tato analýza probíhá podle následujících bodů:

- vyjádření výsledků alternativ podle jednotlivých kritérií,
- stanovení váh kritérií,
- stanovení váh kritérií rozhodování, tj. číselné vyjádření relativního významu,
- zjištění užítka jednotlivých alternativ ve stanovené formě
- výběr optimální alternativy.

Výše uvedený příklad (viz tabulka 1) ukazuje konkurenční cíle. Zařízení výhodné z hlediska pořizovacích nákladů má např. vyšší spotřebu a náklady na údržbu. Příklad lze řešit pomocí jednotlivých výše uvedených postupů v závislosti na výchozí situaci.

Řešení metodou potlačení cílů – příklad:

Vzhledem k omezení finančního limitu na nákup nového strojního zařízení v tomto roce na 4,5 mil. Kč je rozhodovatel nucen volit jeho rozhodující kritérium – pořizovací cenu – to je nejnižší u strojního zařízení A3.

Řešení metodou úrovně nároků – příklad:

Vzhledem k situaci na pracovišti je rozhodovatel nucen respektovat následující omezení: nákupní cena nesmí přesáhnout 6 mil. Kč, náklady na obsluhu nesmějí přesáhnout 450 000 Kč, roční spotřeba elektrické energie musí být nižší než 700 kW. Při těchto omezujících podmínkách je vyloučena alternativa A1 pro vysoké pořizovací náklady a alternativa A3 pro nadměrnou spotřebu energie. Vhodným řešením je strojní zařízení A2.

Řešení analýzou uživatelské hodnoty – příklad:

Rozhodovatel stanovil váhy pro jednotlivá kritéria (viz tabulka 2, poslední přidaný řádek), za předpokladu, že jednotlivé výsledky konání (hodnoty v tabulce 2) představují relativní srovnání dle kritérií.

Po vynásobení váhami a součtu všech hodnot pro jednotlivé alternativy se ve sloupci součet objeví relativní zhodnocení jednotlivých alternativ (viz tabulka 3).

V uvedeném případě se jeví jako ekonomicky nejvýhodnější strojové zařízení A2. Při jiných váhových koeficientech by však byl výsledek jiný.

(pokračování)

Využití lehkých průzkumných letounů u dělostřelectva

Plukovník prof. Ing. FRANTIŠEK BARTA, CSc.

V článku uvedené zásady použití lehkých průzkumných letounů jsou jednou z možných variant. Při jejich teoretickém zhodnocení se jeví jako nejvýhodnější, jako zásady, které současným názorům na bojové použití dělostřelectva nejlépe vyhovují. Je samozřejmé, že musí být ověřeny v praxi vojsk, při dělostřeleckých střelbách i při taktických a velitelsko-štábních cvičeních. Změny však mohou nastat i v závislosti na skutečně přijaté organizaci a výzbroji čet vzdušného průzkumu.

Úvod

Zásady využití lehkých průzkumných letounů vychází z článku „Perspektivy dělostřeleckého průzkumu“, který byl uveřejněn ve Vojenském profesionálu číslo 8/94. Zásady jsou postaveny na předpokladu, že v průzkumném dělostřeleckém oddílu dělostřelecké brigády a ve velitelské baterii náčelníka dělostřelectva mechanizované brigády a brigády rychlého nasazení jsou zařazeny čtyři vzdušného průzkumu, vyzbrojené lehkými průzkumnými letouny.

Možná organizace čtyř vzdušného průzkumu

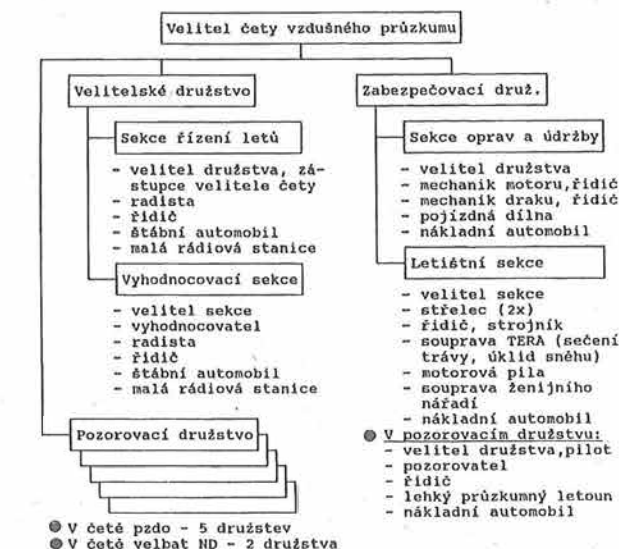
Čtyři vzdušného průzkumu průzkumného dělostřeleckého oddílu a velitelské baterie mechanizované brigády (vše dále uvedené se týká i brigády rychlého nasazení) budou zřejmě stejné, budou se lišit jen počtem pozorovacích družstev. Navrhovaná organizace nezahrnuje bezpilotní průzkumné letouny, ačkoliv u dělostřelectva zařazeny budou, neboť jejich využitím se tento článek nezabývá. Možnou organizaci čtyř vzdušného průzkumu uvádí obr. 1.

Velitelské družstvo je určeno k řízení letů a ke shromažďování a vyhodnocování výsledků průzkumu. **Zabezpečovací družstvo** k údržbě, doplňování a k jednoduchým opravám lehkých průzkumných letounů, k přípravě přistávací plochy, ke střežení a k plnění pomocných úkolů. **Pozorovací družstva** jsou určena k provádění vzdušného průzkumu z lehkých průzkumných letounů, případně k plnění dalších úkolů (průzkum prostorů a pochodových os, přeprava kurýrů a zpráv, retranslace rádiového spojení, ozařování cílů pro samonaváděcí střely ap.).

Sestava čtyř vzdušného průzkumu

K plnění úkolů průzkumu se četa vzdušného průzkumu rozvíjí do sestavy, která obsahuje prostory letů a prostor rozmístění čtyř vzdušného průzkumu.

Prostory letů (viz obr. 2) se volí nad vlastním územím, obvykle tak, aby pásma průzkumu ležela v palebných pásmech spolupracujících oddílů. Přední strana prostorů letů se určuje většinou rovnoběžně s předním

Tabulka počtů: četa pzdo/četa velbat ND

Osoby	Celkem: 29/20			Hlavní technika:			
Důstojníci	Praporčíci	Podd. na čas	P + H zákl. sl	Lehký Pz let.	Štábní autom.	Náklad. autom.	Pojízdn. dílna
1/1	2/2	12/6	14/11	5/2	2/2	7/4	1/1

Obr. 1. Možná organizace čety vzdušného průzkumu

okrajem protivníka a to v takové vzdálenosti, aby bylo vyloučeno zasažení letounu pěchotními zbraněmi a aby zasažení letounu prostředky vojenské PVO bylo málo pravděpodobné. Tato vzdálenost činí 2–3 km. Šířka prostoru letů je maximálně 6 km, hloubka musí umožnit manévry ke skrytí letounu v přízemní výšce.

Prostory letů se volí nad prostorem palebných postavení nebo mimo výstředné roviny vlastního dělostřelectva. Jestliže to není možné, je nutno stanovit minimální výšku letů o 200 m větší, než je vrchol dráhy střel. Se zvětšující se výškou letů se však zvyšuje pravděpodobnost zásahu letounu prostředky PVO protivníka, proto se tento způsob používá jen výjimečně.

V prostorech letů se určují 3–4 orientační body (markantní význačné body, zřetelné postřehitelné ze vzduchu), které prostor letů vymezují a které slouží pro orientaci osádek, případně i pro udávání cílů nebo zastílení. Z prostoru letů se určuje pásmo průzkumu, maximálně 8 km široké. Hloubka průzkumu je dána dohledností. V pásmu průzkumu se mohou volit orientační body a určovat prostory zvláštní pozornosti.

Prostor rozmístění čety vzdušného průzkumu (viz obr. 3) obsahuje stanoviště letounů, přistávací plochu, postavení řídicího létání a vyhodnocovací stanoviště.

Stanoviště letounů se volí poblíž přistávací plochy. Musí umožňovat montáž a skrytí rozmístění letounů, jejich kontrolu, technické ošetřování a doplňování. Součástí stanoviště je i prostor pro odpočinek a předletovou přípravu osádek. Na stanovišti jsou rozmístěna pozorovací družstva a zabezpečovací družstvo.

Přistávací plocha musí být rovná, dostatečně únosná, zbavená všech překážek (pařezů, keřů, kamenů ap.) a v zimě sněhu, přesahuje-li výška jeho vrstvy 5 cm. Přistávací plocha se vytyčuje znamením ve tvaru T, jehož nožička míří ve směru kam vane vítr. Minimální rozměr přistávací plochy činí 150 x 40 m. Jsou-li na odletu nebo přiletu překážky do výšky 20 m, volí se přistávací plocha až 200 m od překážek, podle jejich výšky.

Postavení řídicího létání vytváří sekce řízení letů velitelského druž-

stva. Je to také velitelské stanoviště čety, ze kterého velitel činnosti čety řídí. Umísťuje se u přistávací plochy a pečlivě se maskuje. Postavení musí umožnit pozorování letounů při startu, na přiletu k přistávací ploše a při přistání.

Vyhodnocovací stanoviště vytváří vyhodnocovací sekce velitelského družstva. Zpravidla se ze sestavy čety vzdušného průzkumu vyčleňuje a zařazuje se do MRDPz nadřízeného štábu, aby bylo možné přímé spojení pozorovatele s uživatelem průzkumu.

Spojení

Spolehlivé spojení je základním předpokladem úspěšné činnosti čety vzdušného průzkumu. Činnost čety řídí její velitel, z postavení řídicího létání, v rádiové síti řízení letů. V této síti je řídicí rádiovou stanicí stanice velitele čety a podřízenými jsou rádiové stanice pilotů lehkých průzkumných letounů (které jsou ve vzduchu).

Mimo má velitel čety spojení s náčelníkem průzkumu (MRDPz) nadřízeného štábu (štábu dělostřelecké brigády nebo skupiny dělostřelectva mechanizované brigády) a s postavením letounů. Spojení s náčelníkem průzkumu se uskutečňuje buď v rádiové síti řízení průzkumu, nebo (častěji) samostatnou linkou mezi MRDPz a postavením řídicího létání. Spojení s postavením letounů se uskutečňuje obvykle zvláštní linkou nebo pomocí signálů.

Mimo rádiovou síť řízení letů se vytváří rádiová síť vzdušného průzkumu, ve které je řídicí stanicí stanice velitele vyhodnocovacího stanoviště. Podřízenými jsou rádiové stanice pozorovatelů z osádek těch lehkých průzkumných letounů, které jsou ve vzduchu. Je-li však lehký průzkumný letoun předem vyčleněn ke spolupráci s některým z oddílů (na určitou dobu), navazuje pozorovatel spojení s náčelníkem průzkumu tohoto oddílu.

Kromě toho musí být pozorovatel schopen přeladit se do rádiové sítě řízení palby příslušného velitele. Je to nutné proto, že přesnost průzkumných údajů získaných vzdušným pozorováním neumožňuje palbu na základě úplné přípravy a je třeba cíle zastřílet nebo pozorovat a opravovat účinnou střelbu. To může provádět jen velitel řídicí palbu v přímé součinnosti s pozorovatelem.

Spojení pozorovatele s vyhodnocovacím stanovištěm (náčelníkem průzkumu oddílu), stejně jako spojení s velitelem řídicí palby, se vede otevřenou řečí, neboť palba následuje bezprostředně po průzkumu. Pomůcky pro utajené velení (tabulka bojového velení) se používají tehdy, pokud bude palba provedena později. Bude to tedy např. při přípravě útoku nebo před zahájením boje.

Činnost čety vzdušného průzkumu

Průzkum se uskutečňuje pozorováním z prostorů letů. Jen zcela výjimečně může lehký průzkumný letoun proniknout nad území protivníka ke zkrácení pozorovací dálky. To je možné jen v těch fázích boje, kdy protivník vede boj na směrech, s využitím mezer v jeho sestavě.

Četa vzdušného průzkumu působí zpravidla jako celek. Jednotlivé lehké průzkumné letouny jsou stále podřízeny veliteli čety, respektive příslušnému MRDPz. V průběhu řízení palby se však vyčleňují ke spolupráci velitelům oddílů pro splnění konkrétních palebných úkolů. V těch případech, kdy je nutná přímá spolupráce oddílu s lehkým průzkumným letounem, je možné vyčlenit letoun ke spolupráci předem (na určitou dobu). Tak tomu bude tehdy, bude-li oddíl určen pro boj s dělostřelectvem protivníka nebo pro stížení pochodové osy, tedy v těch případech, kdy musí palba následovat ihned po průzkumu cíle.

Vzlet lehkého průzkumného letounu se uskutečňuje zásadně po předletové přípravě, které se účastní piloti a pozorovatelé. Předletová příprava má zpravidla dvě části. První, společnou část, řídí velitel čety a obvykle ji provádí před zahájením činnosti. Jestliže to situace dovolu-

je, je výhodné, aby předem uskutečnil zálet meteorologických a pozorovacích podmínek.

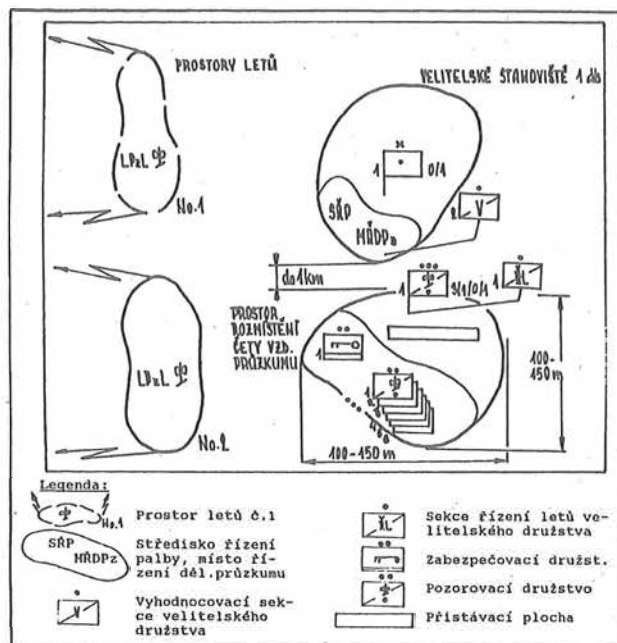
Ve společné části přípravy provede velitel čtyř taktickou orientaci a rozebere plán průzkumu a úkoly pro průzkum. Osádky si zakreslí do map informace o protivníkovi, prostor rozmístění čtyř, prostory letů s pásmy průzkumu a dalšími údaji a nezbytné údaje o vlastních jednotkách. Dále velitel čtyř stanoví průletišť do prostorů letů a zpět a informuje osádky o meteorologických a pozorovacích podmínkách. Doporučí pozorovatelům průzkumnou výšku. Určí osádky, které jsou vyčleněny ke spolupráci s oddíly a stanoví na jakou dobu. **Značnou pozornost věnuje organizaci spojení a použití pomůcek pro utajení velení.** V průběhu boje provádí společnou část předletové přípravy většinou zástupce velitele čtyř a informuje osádky o všech změnách.

Druhou část předletové přípravy provádí osádky samostatně. Pečlivě studují mapu, zejména si ujasňují polohu prostorů letů a průletišť a konfiguraci terénu v nich a v pásmech průzkumu. Dále hodnotí situaci protivníka, zejména jeho situaci v pásmech průzkumu, možné prostory výskytu jednotlivých druhů cílů a vzdušnou situaci. Samostatnou část předletové přípravy provádí osádky až do startu.

Lhké průzkumné letouny vysílá do prostorů letů velitel čtyř na základě plánu průzkumu nebo (v průběhu operativního řízení) podle rozkazu nadřízeného MRDPz. Ještě na zemi nebo bezprostředně po startu, naváže pozorovatel spojení s vyhodnocovacím stanovištěm příslušného MRDPz nebo s náčelníkem průzkumu oddílu, jemuž byl letoun vyčleněn ke spolupráci.

Do prostorů letů přilétá letoun zpravidla v přízemní výšce (50 m). U přední strany nastoupá průzkumnou výšku, ze které při odletu od přední strany opět klesne na přízemní výšku. Průzkumnou výšku volí pozorovatel, zpravidla jako 1/10 délky pozorovací, nejvýše však 1500 m.

Jakmile pozorovatel zjistí cíl, ohlásí ho vyhodnocovacímu stanovišti (náčelníkovi průzkumu) v rádiové síti vzdušného průzkumu. Jestliže se velitel rozhodne pro palbu na tento cíl, ve svém povelu nařídí zda a s kým bude provedeno zastřílení nebo zda bude pozorována a opravována účinná střelba. Tyto skutečnosti uvede velitel vyhodnocovacího

Obr. 3. Prostor rozmístění čtyř vzdušného průzkumu (dělostřelecké brigády).

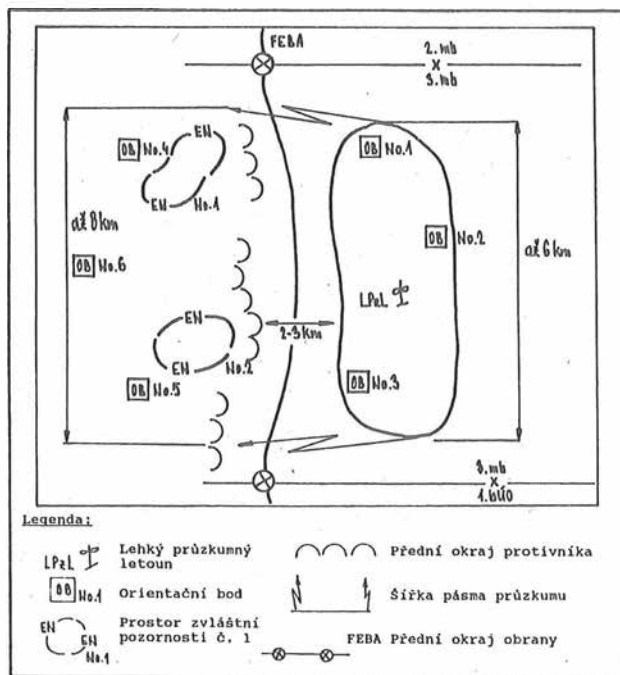
stanoviště ve svém povelu pozorovateli. Pozorovatel se přeladí do příslušné rádiové sítě řízení palby, naváže spojení a spolupracuje s velitelem při řízení palby ve smyslu Pravidel střelby a řízení palby. Po skončení spolupráce se s povolením velitele řídicího palbu přeladí zpět do rádiové sítě vzdušného průzkumu.

Činnost v prostoru letů ukončí osádka lehkého průzkumného letounu na povel velitele vyhodnocovacího stanoviště nebo s jeho svolením na vlastní žádost. Velitel vyhodnocovacího stanoviště vydá povel k odletu letounu s vědomím náčelníka MRDPz při uplynutí plánované doby průzkumu, při nutnosti změny prostoru letů, při manévru spolupracujícího oddílu ap. Osádka žádá o svolení odletět při výskytu závady nebo situace, která ohrožuje bezpečnost, nebo při nutnosti doplnění letounu. Jestliže se vyskytne závada znemožňující další činnost, osádka to pouze ohlásí vyhodnocovacímu stanovišti a činnost ukončí. Pilot hlásí všechny tyto skutečnosti veliteli čtyř. Výjimečně může činnost osádky v prostoru letů ukončit i velitel čtyř, ale vždy s vědomím náčelníka MRDPz.

Závěr

Využití lehkých průzkumných letounů u dělostřelectva je velmi široké, nicméně hlavní je jejich využití k průzkumu cílů rozmístěných za čarou dohlednosti z pozemních pozorovatelů. Snadná organizace průzkumu i spolehlivé výsledky řadí lehké průzkumné letouny mezi hlavní průzkumné prostředky dělostřelectva všeobecné palebné podpory. Nezástupitelná je jejich úloha zejména při průzkumu dělostřelectva a pochodových proudů protivníka.

Nevýhoda využívání lehkých průzkumných letounů k průzkumu vyplývá především z jejich závislosti na viditelnosti (množství světla a průhlednosti atmosféry) a na meteorologických podmínkách (síle větru a výšce spodní základny oblačnosti). Vzdušný průzkum tedy musí být používán v součinnosti s ostatními druhy a způsoby průzkumu, neboť jen tak lze dosáhnout úspěchu.

Obr. 2. Prostor letů lehkého průzkumného letounu

Letecké kanony a jejich účinnost

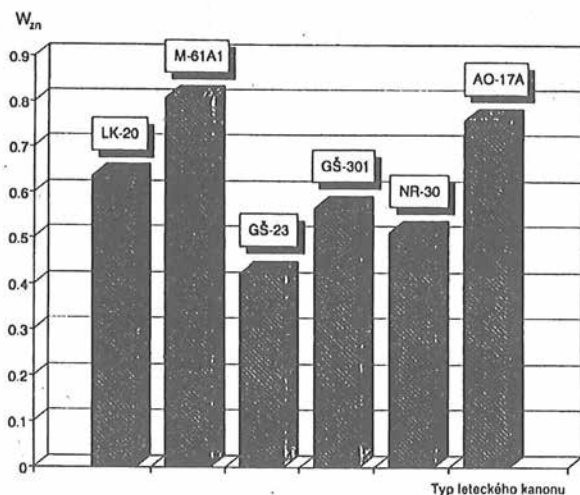
Podplukovník doc. Ing. MIROSLAV JANOŠEK, CSc.

Jedním z nejdůležitějších manévřů letounu při zteči vzdušného cíle je tzv. **let po křivce zteče**, což umožňuje osádce stíhacího letounu přiblížení k cíli, zamíření a hlavně palbu kanonovými dávkami. Komplexní analýza možnosti přepadu vzdušného cíle letounem vyžaduje zhodnotit, kromě aspektů taktických a aerodynamických, i časové možnosti, které má osádka stíhacího letounu k dispozici. Pro splnění tohoto úkolu je nutné uskutečnit modelování pohybu stíhacího letounu v jednotlivých etapách přepadu vzdušného cíle s využitím výpočetní techniky. Postačí rozlišovat pouze 3 etapy přepadu, tj. přechod do zteče, zteč zahrnující míření a palbu a vyjití stíhacího letounu ze zteče.

Při zkoumání efektivity letecké střelby je nutné zabývat se analýzou možnosti útočícího letounu v celé dynamice letu, kdy při míření a střelbě se vzdálenost v každém okamžiku mění. Podle doby, která je k dispozici a s ohledem na palebný průměr jednotlivých kanonů je maximální počet realizovatelných dávek, které mohou být vystřeleny při minimálních vzdálenostech, různý. Vezmeme-li do úvahy taktické zásady a požadavek dostatečné účinnosti střelby v závislosti na rychlosti sblížení, je možné např. pro letecký kanon 20 mm stanovit maximální počet jednosekundových dávek v jedné zteči na 4, které mohou být vystřeleny takto:

- má-li osádka pro palbu k dispozici 5 nebo více sekund, dosáhne nejvyšší účinnosti 2 dvousekundovými dávkami, přerušenými jednosekundovou pauzou na upřesnění zamíření

- má-li osádka pro palbu 4 sekundy, dosáhne nejvyšší účinnosti jednou jednosekundovou a jednou dvousekundovou dávkou, přičemž tyto dávky jsou přerušeny jednosekundovou pauzou

Obr. 1. Pravděpodobnost zničení vzdušného cíle vybranými leteckými kanony. Podmínky zteče: rychlost stíhače: 950 km.h⁻¹; rychlost cíle: 800 km.h⁻¹; vzdálenost střelby: 1091 až 866 m; kurzový úhel cíle: 16 až 5°; doba střelby: 3 s (1 s pauza); typ cíle: stíhací letoun do 8 t.

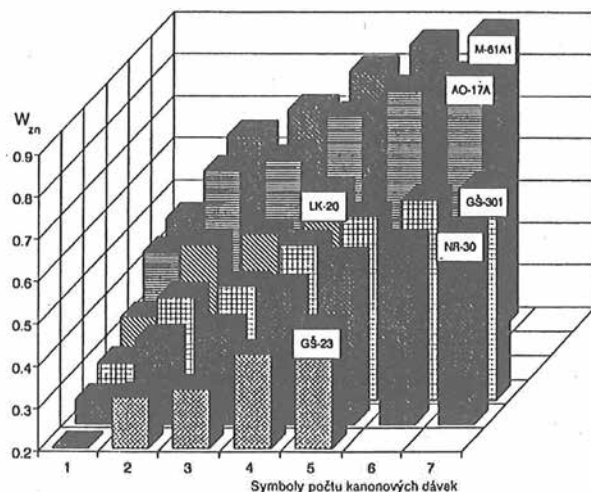
- má-li osádka pro palbu 3 nebo 2 sekundy, dosáhne nejvyšší účinnosti jednou dvousekundovou dávkou.

Při praktickém sblížení stíhacího letounu se vzdušným cílem nejsou vždy vytvořeny dostatečně vhodné taktické podmínky pro optimální vzdálenost střelby. Zahájení střelby je mnohdy vynuceno již na maximální povolenou vzdálenost a i tím se účinnost střelby podstatně snižuje.

Výpočty jednoznačně ukazují na rozhodující vliv hodnot rozptylu a dosahované kadence leteckých kanonů. Nejvyšší hodnotu účinnosti např. třisekundové dávky, přerušené po jedné sekundě střelby jednosekundovou pauzou na upřesnění zamíření, ze vzdálenosti $D = 1091$ až 866 m má podle obr. 1 letecký kanon M-61A1, tj. téměř $W_{zn} = 0,81$. Kanon M-61A1 dosáhne této vysoké pravděpodobnosti zničení, přestože má pomalejší rozběh na plnou kadenční ráži „pouze“ 20 mm. Vysokou pravděpodobnost zničení vzdušného cíle má i 30mm kanon AO-17A, instalovaný na bitevním letounu Su-25K a který je plně srovnatelný se šestihlavňovým kanonem M-61A1. Při možném porovnání s ostatními leteckými kanony vyznívá kladné hodnocení i 20mm kanonu, který by byl rovněž vhodný pro letoun L-159 např. i z důvodu zavedených a unifikovaných střel ráže 20 mm.

Výpočty a na jejich základě sestrojené grafické závislosti pravděpodobnosti zničení různými typy leteckých kanonů přesvědčivě ukazují na neefektivní zvyšování počtu kanonových dávek, kdy podle typu cíle zpravidla již další dávky, po vystřelení dvou dvousekundových dávek, zvyšují pravděpodobnost zničení cíle jen o poměrně malé hodnoty, viz obr. 2. Zde hraje svoji úlohu i ta skutečnost, že při větším počtu kanonových dávek musí osádka zahájit palbu o příslušnou dobu dříve. Tím se ale zvětší vzdálenost zahájení střelby, předpokládáme-li kladnou rychlost sblížení, což se odrazí v nižší pravděpodobnosti střelby počátečních kanonových dávek a tím i v celkové efektivitě zteče.

Při praktických podmínkách střelby, hlavně však při vyšších rychlostech sblížení a podle předpokládaných prostředků PVO protivníka, budou osádky letounů zahajovat střelbu ve větších vzdálenostech. Na jeden vzdušný cíl spotřebují 1/3 až 1/2 palebného průměru. Další zvyšování počtu dávek, zvláště při menších vzdálenostech, je málo efektivní a navíc může být spojené s příliš dlouhým manévrováním letounu v prostoru účinné palby prostředků protivzdušné obrany protivníka.

Obr. 2. Pravděpodobnost zničení vzdušného cíle vybranými leteckými kanony. Podmínky zteče: rychlost stíhače: 950 km.h⁻¹; rychlost cíle: 800 km.h⁻¹; vzdálenost střelby: 1200 až 866 m; kurzový úhel cíle: 23 až 5°; typ cíle: stíhací letoun do 8 t.

Ženíjní opatření k maskování vojsk v různých druzích boje

Podplukovník Ing. FRANTIŠEK JANEČKA,
podplukovník Ing. JIŘÍ PLACHÝ, CSc.

Prudký růst úderné síly vojsk a zbraňových systémů způsobený použitím nových druhů zbraní, průzkumných a naváděcích prostředků a systémů (jejich přechodem do oblasti milimetrových a submilimetrových vln), stále zvyšuje účinnost ničení daných objektů. Maskovací opatření jsou za těchto okolností mnohdy účinnější, než použití palebných prostředků nebo manévru vojsky. V důsledku toho se stává nezbytným dokonalejší skrytí osob, techniky, materiálu a jejich činnosti před naváděcími systémy a komplexním průzkumem vedeným ze země i ze vzduchu.

Účinné a komplexní maskování proti systémům komplexního průzkumu a naváděcím systémům má svůj nezastupitelný význam v rámci bojového zabezpečení.

K základním ženíjním opatřením k maskování vojsk před průzkumnými systémy (PS), průzkumnými palebnými systémy (PPS) a vysoce přesnými zbraněmi (VPZ) ve všech druzích boje patří:

- využití maskovacích a ochranných vlastností terénu;
- budování klamných prostorů, postavení, míst velení, cest, přepravišť a dalších objektů;
- výroba maket, klamných cílů a objektů, prováděných imitací a demonstrační činností pomocí světelných, tepelných a radio-okačních imitátorů, s důrazem na jejich použití na přepravištích, cestách a v prostorech soustředění;
- provádění maskování bojové a dopravní techniky pomocí maskovacích nátěrů a masek účinných před těmito zbraňovými systémy;
- tepelné stínění agregátů bojové techniky ke snížení jejich povrchové teploty na úroveň teploty pozadí i okolí, využitím nových tepelných masek resp. štítů, vytvořených z předepsaných nebo výpomocných prostředků s jejich možným vlhčením vodou;
- zřizování plošných masek z protiradiokačních odrazečů k maskování míst velení a prostorů soustředění vojsk;
- kombinace způsobů v závislosti na tak- tické situaci a technických možnostech voj- sk.

Schopnost zbraňových systémů objevit a přesně zasáhnout cíl je výsledkem komplexního působení průzkumných prostředků a aparatur navedení vysoce přesných zbraní.

Při ochraně útvarů a svazků proti systémům komplexního průzkumu nabývají na zvláštním významu ženíjní i chemická opatření ke komplexnímu maskování, která lze definovat jako souhrn schopností:

- jednotlivých maskovacích prostředků, čelit činnosti čidel v různých oblastech elektromagnetického spektra;
 - jednotlivých maskovacích prostředků nebo součástí maskovacích souprav, vzájemně se doplňovat a překrývat v dílčích maskovacích účincích při realizaci jednotlivých maskovacích opatření;
 - jednotlivých maskovacích opatření, být účinnými proti různým druhům soudobého průzkumu, zejména jeho technickým prostředkům;
 - vzájemného doplňování a kombinace pasivních a aktivních způsobů maskování (tzn. skrytí, imitace, demonstrační činnost a dezinformace).
- Jedině komplexním přístupem k maskování lze úspěšně maskovat vlastní vojska před rychlou detekcí. Snížení dosahu a účinnosti průzkumu a čidel VPZ vede k omezení ztrát vlastních vojsk a k efektivnímu použití vlastních zbraňových systémů.
- Při organizaci a vedení obranného boje svazku se provádějí taktická opatření k maskování, jejichž úkolem je zastírání nebo deformace vnějšího vzhledu objektů, techniky, prostorů rozmístění a činnosti voj-

sk. Je to i souhrn činností, směřujících k oklamání protivníka o směrech pohybu, prostorech soustředění vojsk, bojové sestavě, průběhu předního okraje obrany, ženíjním vybudováním prostorů, rajónů, úseků a pásem, manévru silami, organizaci velení ap. Toho lze dosáhnout zejména skrytím, imitací činnosti v klamných prostorech a do- držováním maskovací kázně.

V obraně a v prostorech rozmístění je nutné provádět:

- a) skrytí:
 - bojové, dopravní a speciální techniky;
 - prostorů míst velení;
 - obranných postavení;
 - prostorů palebných postavení dělostřelectva a útvarů PVO;
 - prostorů rozmístění;
 - cest pro manévry;
 - přepravišť;
 - objektů vojskového týlu.

b) imitaci:

- budováním klamných obranných rajónů a opěrných bodů, klamných míst velení a palebných postavení dělostřelectva.

Budování těchto objektů se musí provádět skrytě, při omezené viditelnosti nebo pod přírodními nebo umělými maskami. V prvním pořadí se maskuje bojová a dopravní technika a budované ochranné stavby.

Pro skrytí objektů je možné provádět umělé rozskvrnění terénu s využitím dostupných mechanizačních prostředků.

K imitaci ženíjního budování a činnosti vojsk je nutné na klamná postavení vyčlenit určitou část jednotek.

Rozsah plnění ženíjních a chemických opatření k maskování bude ovlivněn časem na přípravu obrany, kterého bude zejména v obraně zaujímané v dotyku nedostatky. Proto je nutné maximálně využívat i všech maskovacích vlastností terénu a tím dosáhnout co největšího skrytí před průzkumnými a palebnými systémy i vysoce přesnými zbraněmi.

Maskování bojové, dopravní a speciální techniky proti těmto systémům na místech velení, v obranných postaveních, palebných postaveních, v prostorech rozmístění, na úsecích cest, přepravištích i v prostorech vojskového týlu, se jeví jako jedno z nejdůležitějších opatření k maskování v obraně a v prostoru rozmístění vševojskového svazku. Pro vedení obranného boje i mimo boj ho lze provádět zejména použitím protiradiokačních maskovacích nátěrů, hmot, masek, maskovacích rohoží, prostředků přírodního maskování a využitím maskovacích vlastností terénu. Tím se podstatně omezuje možnost přesného zaměření a navedení VPZ.

Maskování bojové a speciální techniky

v postaveních si provádějí útvary a jednotky vlastními silami. Na místech velení a na jiných důležitých objektech provádějí maskování ženijní jednotky.

Ke zvýšení ochrany bojové techniky je nutné využívat taktických opatření ochrany, zejména rozptýlení vojsk a týlových objektů, jejich maskování, periodické změny prostorů rozmístění vojsk, letišť a týlových objektů, použití dýmu k zastírání prostorů rozmístění, přepravišť ap.

Maskování míst velení zahrnuje maskování skupiny velení, skupiny řízení TTZ, spojovacího uzlu a zabezpečovací skupiny. Pro tyto účely lze využívat masky a prostředky přírodního maskování pro zřizování překrytí, včetně využití ochranných a maskovacích vlastností terénu.

Vzhledem ke značné důležitosti skrytí těchto objektů je nutné provádět jejich imitaci budováním klamných míst velení. Proto je nutné klamné objekty vybavit protiradiolokačními odražeči, tepelnými imitátory a podle potřeby dalšími imitátory pro vytvoření charakteristických příznaků činnosti těchto objektů.

Maskování obranných úseků a palebných postavení dělostřelectva (kromě bojové, dopravní a speciální techniky) spočívá ve skrytí všech vybudovaných ochranných objektů pomocí masek, prostředků přírodního maskování a v imitaci ochranných objektů pomocí klamného rozskvrnění terénu, budováním klamných palebných postavení dělostřelectva a prostředků PVO, opěrných bodů a palebných stanovišť různých zbraní, s využitím masek z nových materiálů (pěnových hmot).

Maskování prostorů rozmístění (kromě bojové, dopravní a speciální techniky) spočívá v maskování všech vybudovaných ochranných objektů. To je možné provádět skrytím ochranných staveb použitím masek, prostředků přírodního maskování, umisťováním techniky do okopů a krytů, použitím protiradiolokačních překrytí a budováním klamných ochranných staveb a prostorů soustředění tankových jednotek.

Maskování úseků cest je možné provádět zřizováním vodorovných i svislých protiradiolokačních masek, s využitím nově zaváděné univerzální podpěrné konstrukce k zastírání a vytváření polí radiolokační neviditelnosti. Pro maskování důležitých prostorů a úseků cest je nutné zřídit z protiradiolokačních odražečů (nebo z tepelných imitátorů) rozmístěných podél komunikací (nebo tzv. plošné tepelné masky) změnu radiolokační (nebo tepelné) konfigurace terénu a tím částečně znemožnit činnost průzkumných a průzkumových palebných systémů při radiolokačním průzkumu nebo při tepelném navádění VPZ.

Na přepravištích lze využívat protiradiolokační masky pro zřizování překrytí, včetně

využití protiradiolokačních odražečů i ochranných a maskovacích vlastností terénu. Dále je vhodné zřizovat klamná přepraviště s použitím tepelných imitátorů, protiradiolokačních odražečů i masek a narušit termovizní i radiolokační obraz vodní překážky.

Objekty vojskového týlu lze také maskovat pomocí protiradiolokačních masek využitých pro zřizování překrytí a využívat ochranné a maskovací vlastnosti terénu. Dále je vhodné zřizovat klamné objekty týlu s použitím tepelných imitátorů, protiradiolokačních odražečů a masek.

Opatření k maskování při přesunech a za útoku jsou u vševojskového svazku podobná jako při vedení obranného boje, mají však specifické zvláštnosti.

Při přesunech a za útoku je nutné provádět maskování:

- bojové, dopravní a speciální techniky;
- míst velení;
- palebných postavení útvarů dělostřelectva a útvarů PVO;
- cest;
- přepravišť;
- objektů vojskového týlu.

Maskování osob, bojové techniky a palebných prostředků za útoku provádějí útvary (jednotky) druhů vojsk a speciálních vojsk svými silami a prostředky. Klamné objekty se zřizují jen v rozsahu stanoveném v nařízení nadřízeného náčelníka.

Jednotky ženijního vojska se přibírají k plnění úkolů v maskování ochranných staveb na místech velení, na přepravištích přes vodní překážky, na osách přesunu vojsk a k maskování jiných důležitých objektů.

Důležitý význam k dosažení úspěchu v maskování má místné využití maskovacích vlastností terénu, maskovacích prostředků a místních materiálů (přírodního maskování) současně s dodržováním maskovací kázně.

Za pochodu musí vojska přísně dodržovat maskovací opatření s důrazem na ochranu před zjištěním prostředky technického průzkumu protivníka. Při zastávkách vozidla zastavují na pravém okraji komunikace ve vzdálenosti minimálně 10 m mezi sebou, pod korunami stromů a ve stínu místních předmětů.

Maskování vševojskového svazku v různých druzích boje lze zabezpečovat předepsanými, výpomocnými, ale postupně zaváděnými i perspektivními maskovacími prostředky. **Ze perspektivní maskovací prostředky lze považovat:**

- protiradiolokační masky;
- protiradiolokační náterové hmoty;
- vrhače s protiradiolokačními, tepelnými klamnými cíli a maskovacím aerosolem;

- tepelné imitátory;
- protiradiolokační odražeče;
- masky z pěn a prostředky pro jejich výrobu v poli.

Vzhledem k tomu, že doposud žádné z navrhovaných perspektivních maskovacích prostředků nebyly realizovány, je nutné, aby u vševojskového svazku byla pro jeho ochranu před PS, PPS a VPZ realizována následující opatření a používány následující maskovací prostředky:

- využívat předepsané maskovací prostředky a výpomocný materiál ke skrytí rozmístění vojsk, bojové techniky, ochranných staveb a ostatních objektů;

- využívat materiálů z místních zdrojů a maskovacích vlastností terénu nebo jednotlivých terénních předmětů (objektů) ke skrytí rozmístěných vojsk, bojové techniky a ostatních objektů;

- provádět maskování bojové a dopravní techniky pomocí maskovacích náterů účinných před PS, PPS a VZP;

- provádět částečné stínění agregátů bojové techniky ke snížení jejich povrchové teploty na úroveň teploty pozadí s využitím tepelných masek a odvedením tepelné energie;

- používat výpomocné protiradiolokační masky z přírodního materiálu pro skrytí prvků bojové sestavy před radiolokačním průzkumem a navedením;

- zřizovat plošné masky z protiradiolokačních odražečů k maskování míst velení;

- budovat klamné opěrné body, palebná postavení, místa velení, cesty a přepraviště;

- vyrábět výpomocné masky, klamné cíle a objekty, provádět imitační a demonstrační činnost pomocí světelných, tepelných a radiolokačních imitátorů, s důrazem na jejich použití na přepravištích, cestách a v prostorech soustředění;

- utajovat ženijní úpravy pochodových os, vybudování prostorů rozmístění tak, aby nevyzrážovaly předem vyslanými jednotkami prováděnou úpravu;

- odstraňovat nebo potlačovat demaskující příznaky přítomnosti nebo činnosti vojsk.

Při organizaci a vedení obranného boje vševojskového svazku musí **veškerá činnost směřovat k zastírání** deformačních příznaků vnějšího vzhledu objektů, techniky, prostorů rozmístění a činnosti vojsk a dále **vést k oklamání** protivníka o směrech pohybu, bojové sestavě, o ženijním vybudování terénu, organizaci velení ap. Při současných možnostech PS, PPS a VPZ nelze zaručit stupeň skrytí, který by vyloučil detekci vlastního objektu a jeho napadení. Proto je potřeba počítat s tím, že podle kvality a provedení maskování i podle kvality zavedených ženijních prostředků k maskování, může být na objekty ve vlastní bojové sestavě veden úder VPZ.

Monitorování radiační a chemické situace a nové smluvené značky

Podplukovník doc. Ing. PETR LANGER, CSc.

Požadavek na postupné sblížení s normativy platnými v NATO se týká i problematiky chemického zabezpečení boje. V konečném důsledku stojí v současné době před veliteli úkol zvládnout nové smluvené značky, používané v bojových dokumentech. Některé z nich budou využívány všeobecně, jiné najdou uplatnění výhradně v pracovních mapách, náčrtech a schématech velitelů jednotek chemického vojska.

Odlišnosti od dosud používaného způsobu zákresu taktické situace, bojových úkolů a výsledků bojové činnosti mohou v některých případech vyvolat nejasnosti v otázkách praktického použití nových smluvených značek a jejich rozdílného chápání, zejména na nejnižších stupních systému velení. Konstrukce značek je dnes již zřejmě většinou vojenských profesionálů jasná, stejně jako jejich základní barevné provedení.

Přesto se při řešení konkrétních odborných úkolů setkáváme s dílčími nejasnostmi a nejistotou, jak určitou situaci graficky vyjádřit, aby byla obecně srozumitelná a v souladu se stanovenými zásadami, platnými nejen v AČR, ale i v armádách členských zemí NATO.

Nutnost zvládnout tento úkol se v systému monitoro-

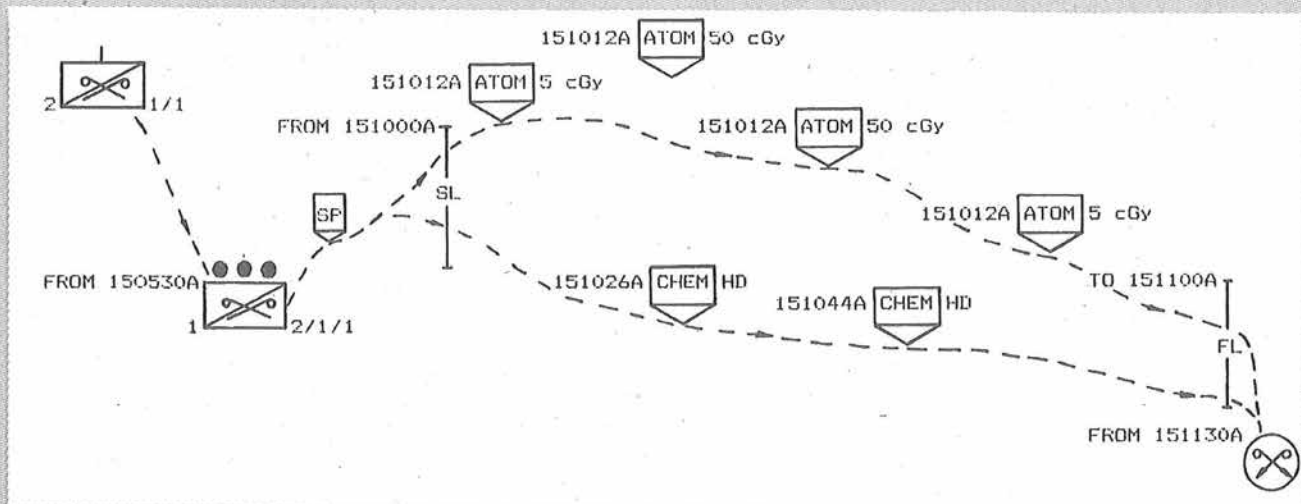
vání radiační a chemické situace v AČR plně projevuje již u družstva radiačního a chemického průzkumu, jehož velitel je k plnění úkolu vybaven mapou zpravidla v měřítku 1:100 000. Není samozřejmě reálné, abychom žádali po poddůstojníkovi základní služby zvládnutí angličtiny, nicméně osvojení si několika odborných vojenských termínů v tomto jazyce bude již v současné době zcela nezbytné. Ty výrazy, které mají vztah k pojednávanému tématu, vyplynou z následujícího textu.

Družstva a čety radiačního a chemického průzkumu se na monitorování radiační a chemické situace podílejí získáváním prvotních informací, které předávají nadřízeným velitelským stupňům k dalšímu zpracování. Své odborné úkoly plní při provádění radiačního a chemického průzkumu pochodových os, směrů nebo prostorů činnosti vojsk, tedy za pohybu, nebo z místa, kdy zabezpečují vedení RCHPz pozorováním z chemických pozorovacích stanovišť.

Velitel jednotky se setká s potřebou použít smluvené značky již při zákresu úkolu do pracovní mapy. Musí znát stanoviště nadřazeného a konkretizovat způsob splnění úkolu ve stanoveném prostoru. Při RCHPz k tomu musí upřesnit pochodové osy, výchozí místa, čáry zahájení a ukončení průzkumu a shromaždiště čety po splnění úkolu. Novými smluvenými značkami vyjádří rovněž výsledky průzkumu. Možný způsob vedení pracovní mapy velitele čety radiačního a chemického průzkumu v tomto případě je uveden na obr. 1.

Ve srovnání s dosud používaným způsobem zákresu je zde rozdíl především v barevném provedení. Oproti dosavadní černomodré kombinaci jsou všechny smluvené značky na obr. 1 vyjádřeny modrou barvou (vlastní úkol i jeho výsledky). Zvýraznění pochodových os je doplněno šipkami, které ukazují směr vedení průzkumu. Výchozí místo bude označeno používanou vševojskovou značkou s písmeny SP – zkratkou výrazu „starting point“.

Rovněž pro čáru zahájení průzkumu bychom mohli využít běžnou značku s označením SL – „start line“. Pro čáru ukončení průzkumu doporučuji využít možnou analogii s popisem FL – „finish line“. Shromaždiště čety je možné

Obr. 1. Radiační a chemický průzkum pochodových os (možný vzor zákresu v pracovní mapě velitele črchpz).

Obr. 2. Radiační a chemické pozorování (možný vzor zákresu v pracovní mapě velitele črhpz)

Obr. 3. Zákres výsledků monitorování RCHS v pracovní mapě výpočetně analytické skupiny

Problém samozřejmě spěje ke svému vyřešení, protože praxe ukáže, jaké jsou její požadavky. Rozvoj součinnosti mezi AČR a armádami NATO, zvláště společná cvičení, jistě naučí naše velitele a štáby vést bojové dokumenty žádoucím způsobem. Přitom věřím, že zkušenosti našeho chemického vojska mohou být přínosem pro systém OPZHN v armádách států NATO.

Použití armády při nevojenském ohrožení České republiky

Ing. STANISLAV KOČÍŘ, CSc., (plk. v zál.)

Česká republika nemá v současné době konkrétního nepřítel. Přesto zabezpečuje a musí i nadále zabezpečovat svoji svobodu, suverenitu a územní celistvost, jako základní předpoklady existence a fungování nezávislého státu.

Z hlediska míry narušení těchto základních atributů svobody a nezávislosti lze ohrožení České republiky dělit na vojenské a nevojenské. Nevojenské ohrožení jsou takové akce, které svým rozsahem a charakterem nedosahují stupně ozbrojeného konfliktu a Česká republika jako stát nepřechází do stavu branné pohotovosti.

Za možná nevojenská ohrožení lze v současné době považovat:

- migrační vlny z východu na západ nebo z jihu na sever;
- pronikání a činnost cizích ozbrojených skupin příslušných k mezinárodnímu terorismu, či k emotivně vyhraněným nacionálním nebo náboženským hnutím;
- sabotáže a konflikty vyvolávané různými extremisty, spolu s nárůstem banditismu a nesnášenlivostí;
- infiltrace a nárůst organizovaného zločinu;
- násilné prosazování menšinových problémů, jako následek snah na etnické či náboženské rozdělování obyvatelstva.

Nebezpečnost těchto konfliktů spočívá v překvapivosti vzniku a rychlosti jejich rozrůstání, v jejich nakažlivosti a to jak v místních podmínkách, tak i v různých oblastech kontinentu, v nekontrolovatelnosti jejich eskalace a především v neschopnosti mezinárodních politických i vojenských organizací rychle, účinně, spravedlivě a v souladu s mezinárodním právem zasáhnout.

V našich podmínkách může být armáda při nevojenském ohrožení použita jen na základě rozhodnutí vlády České republiky a v rozsahu stanoveném zákonem. Takovéto rozhodnutí vlády bude především zabezpečovat pozemní vojsko – síly a prostředky vyčleněné z mechanizovaných brigád nebo z brigády rychlého nasazení.

Tyto síly a prostředky, vyčleněné na základě rozkazu ministra obrany České republiky nebo náčelníka generálního štábu Armády České republiky mohou být použity k zesílení ochrany státní hranice nebo při jiných krizových situacích, zejména při odstraňování následků katastrof, živelních pohrom a technologických havárií velkého rozsahu.

Použití brigády k zesílení ochrany státní hranice bude zpravidla prováděno po jednotkách, výjimečně po útvarech; zasazení celé brigády se nepředpokládá.

Množství sil a prostředků bude specifikováno příslušným orgánem ministerstva vnitra a bude odvislé od velikosti a významu exponovaného úseku státní hranice.

Jednotky Armády České republiky ke zvýšení ochrany státní hranice budou použity vždy jen formou posílení orgánů Pohraniční policie ministerstva vnitra České republiky.

Na základě požadavku ministerstva vnitra, předaného brigádě formou rozkazu (nařízení) náčelníka generálního štábu Armády České republiky, velitel brigády ve svém rozhodnutí určí, z kterých útvarů a jednotek budou požadované síly a prostředky vyčleněny. Po jejich zkompletování se tato nově vytvořená jednotka přesune do prostoru soustředění, určeného orgány ministerstva vnitra. Organizaci a řízení jejího přesunu provádí štáb brigády v součinnosti s orgány ministerstva vnitra.

Zaujetí stanoveného prostoru hlásí velitel jednotky určenému veliteli Pohraniční policie a následně spolu zpracují Plán činnosti jednotky a další potřebnou dokumentaci.

Činnost příslušníků jednotky bude spočívat v zesílení pohyblivých i stacionárních hlídek Pohraniční policie, provádějících ochranu státní hranice, jakož i v plnění dalších úkolů podle rozkazů a nařízení příslušného velitele Pohraniční policie.

Z toho vyplývá, že velitel jednotky je při plnění úkolu zesílení ochrany státní hranice podřízen příslušnému veliteli Pohraniční policie (použijeme-li vžitý taktický termín – je mu dočasně přidělen) a že příslušníci jednotky nebudou plnit úkoly samostatně, ale vždy v sestavě a pod velením příslušníků Pohraniční policie, kteří stanoví její délku i způsob provedení.

Příslušníci jednotky před zasazením k výkonu ochrany státní hranice budou seznámeni se zásadami a pravidly výkonu služby, s jejich právy a povinnostmi a projdou speciálním výcvikem. Tuto přípravu budou fiktivně a zabezpečovat příslušníci Pohraniční policie, kteří stanoví její délku i způsob provedení.

Spojení vyčleněné jednotky bude zabezpečováno s využitím stálé vojenské spojovací sítě, spojovací sítě ministerstva vnitra a jednotné telekomunikační sítě podle konkrétních podmínek a nařízení pro spojení.

Logistická podpora jednotky bude zabezpečována a prováděna silami a prostředky brigády, popřípadě jiných orgánů a zařízen armády určených rozkazem náčelníka generálního štábu AČR.

Pro zdravotnické zabezpečení se budou využívat síly a prostředky zdravotnické služby Pohraniční policie, nejbližší vojenská zdravotnická zařízení, nebo zařízení veřejného zdravotnictví.

Použití sil a prostředků armády k odstraňování následků katastrof a živelních pohrom bude vyžadováno Hlavním úřadem Civilní ochrany ČR. Na základě uvedeného požadavku, předaného brigádě formou rozkazu (nařízení) náčelníka generálního štábu AČR, velitel brigády vyčlení stanovené síly a prostředky a zabezpečí jejich přesun do určeného prostoru.

Velitel vyčleněných sil se bude hlásit v stanoveném prostoru vedoucím (zástupci nebo pověřenému orgánu) příslušné Havarijní komise a v dalším bude zabezpečovat realizaci uložených úkolů.

Při technologických haváriích velkého rozsahu, např. havárie jaderné elektrárny, objektů vyrábějících či skladujících vysoce toxické látky ap., bude hlavním úkolem této vyčleněné jednotky zabezpečit regulaci pohybu osob (ze zasaženého prostoru a zabránit vstupu nepovolaných osob do něho). Podle rozhodnutí Havarijní komise mohou v rámci této činnosti plnit speciální úkoly jednotky chemického a radičního průzkumu, ženijní síly a prostředky a příslušníci zdravotnické služby.

Při krizových situacích, jako např. rozsáhlé povodně, velké plošné požáry ap. bude hlavním úsilím vyčleněných jednotek zaměřeno především na přímé vedení záchranných prací osob a materiálních hodnot a na účast sil a prostředků ve speciálních skupinách k omezování a likvidaci krizového jevu, např. trhačí práce k uvolnění průtoku vody, budování protipožárních ochranných pásů atd.

Koordinaci vyčleněných sil a prostředků v prostoru mimořádné situace budou vždy zabezpečovat orgány Civilní ochrany. Zasazení příslušníků armády, pokud to konkrétní situace dovolí, budou vždy označeni symbolem CO.

Vyčleněné síly a prostředky musí být vybaveny na prvních 24 hodin vlastními zásobami; v dalším budou napojeni na řízený systém zásobování v prostoru zásahu.

Partnerství pro mír

– společný výcvik a cvičení

Major. Ing. PETR ŽUREK

Na základě plánu dvoustranné spolupráce mezi AČR a francouzskou armádou a podle plánu na výcvikový rok proběhla současná výměna rot 23. mechanizovaného praporu (STRASICE) a 92. pěšího pluku francouzské armády z CLERMONT-FERRAND.

Výměna se uskutečnila ve dnech 30. 5.–11. 6. 1994. Francouzská rota se po seznámení s vojenským výcvikovým prostorem BOLETICE a s technikou (BVP) plně zapojila do výcviku. Na rozdíl od společného výcviku s ozbrojenými silami Nizozemského království v měsíci březnu, francouzská jednotka u nás cvičila se svými ručními zbraněmi a stejně tomu bylo při výcviku naší roty ve Francii.

Obě byly seznámeny s výzbrojí jednotlivce a společně byl proveden výcvik ve střelbě z ručních zbraní. Velmi kladně byly hodnoceny pistole vz. 82, samopal vz. 58, UKL vz. 59, ale také RPG-75 a RPG-7. Při praktické střelbě se ukázalo, že příslušníci 2. mechanizované roty 23. mpr jsou v používání zbraní zručnější. Lepších výsledků dosáhla naše rota i v soutěži ve střelbě, do které bylo vybráno družstvo z každé roty.

Při praktické přípravě se neprojevily větší rozdíly ve cvičitelnosti obou rot. Velitelé francouzské jednotky ocenili vlastnosti BVP, zejména jeho manévrovatelnost a rychlost v terénu.

Součinnosti rotní taktické cvičení 2. mechanizované roty 23. mpr a motorizované roty 92. pp armády Francie s posilovacími prostředky od 2. protitankového praporu a 2. protiletadlového oddílu ukázalo, že je možné zvládnout tento druh výcviku dokonce přes jazykovou bariéru. Část cvičení probíhala tím způsobem, že osádka byla složena z českého fidele a francouzského velitele, střelce-operátora a roje. Navzájem si dohodli několik povelů nutných k velení a po krátkém nácviku celá činnost probíhala bez větších problémů.

U motorizované roty francouzské armády se projevil vysoký kvalitní činnost velitelů družstev, kde jsou tyto funkce obsazeny vojáky z povolání. Někteří měli zkušenosti i s činností v mírových silách OSN v bývalé Jugoslávii.

Z hlediska stavu kázně byla francouzská rota na vyšší úrovni než naše jednotka.

Toto společné cvičení ve VVP BOLETICE a souběžně ve Francii u pěšího pluku v CLERMONT-FERRAND bylo prvním krokem k vzájemnému poznání a možné součinnosti.

Společná cvičení Armády ČR jsou plánována i s jinými armádami NATO.

Ve dnech 21.–28. října 1994 proběhne v souladu s programem Partnerství pro mír (PFP) v rámci Severoatlantické rady pro spolupráci (NACC) společné cvičení zemí NACC „COOPERATIVE SPIRIT 94“, na kterém Česká republika souhlasila s účastí. Toto cvičení proběhne v nizozemském výcvikovém středisku VELUWE-HARSKAMP.

Cílem cvičení je přispět ke společnému pochopení metodiky výcviku malých jednotek mírových sil na úrovni četa–rota, prostřednictvím vybraných základních dovedností.

Společné cvičení bude probíhat v sestavě rot, které se skládají z čet různých národností (Kanada, České republiky, Estonska, Německa, Řecka, Holandska, Polska, Ruska, Švédska, Ukrajiny, USA, Slovenska, Maďarska a Velké Británie). Četa AČR je zařazena v sestavě rot, pod kanadským velením, spolu s četami Ukrajiny, Kanady a Německa. Rota cvičí formou rotací na čtyřech základních stanovištích:

1. Obrana rotního opevnění a ukázka strážní služby.
2. Hlídkování a střežení ochranné zóny.
3. Doprovod hostů (VIP) a ochrana kolony.
4. Střelba z ručních zbraní a manipulace s minami.

Podle zámyslu cvičení „COOPERATIVE SPIRIT 94“ provádějí čtyři zdokonalovací výcvik v těchto základních činnostech:

- a) Zřizování a zdokonalování opevnění rot, pozorovacího stanoviště a kontrolních míst.
- b) Provádění strážní služby v opevnění roty.

- c) Činnost na pozorovacím stanovišti roty.
- d) Služba na kontrolních a propouštěcích místech.
- e) Hlídkování a střežení v prostoru.
- f) Zabezpečení doprovodu kolony.
- g) Doprovod důležitých osob (VIP) a hostů.
- h) Kontrola pohybu a zásobování.
- i) Ochrana zranitelných míst v oblasti napětí.
- j) Evakuace raněných.
- k) Střelba z ručních zbraní.
- l) Střelba z kulometu a minometu.
- m) Vyhledávání a zneškodňování min.

Tohoto cvičení se zúčastní jedna mechanizovaná četa 4. brigády rychlého nasazení (TÁBOR) o počtu 40 osob. Výzbroj čety tvoří samopal vz. 58, pistole vz. 82, UKL vz. 59 a RPG-7.

Do nizozemského výcvikového střediska VELUWE-HARSKAMP se četa přesune po závěrečném stmelovacím cvičení ve výcvikovém zařízení mírových sil OSN v ČESKÉM KRUMLOVĚ, které proběhne v měsíci říjnu.

Současné se budou personálně obsazovat další funkce v prospěch společného cvičení podle požadavků AFCENT.

U ozbrojených sil Nizozemského království proběhne v měsíci září reciproční výcvik naší jednotky, za výcvik holandské jednotky uskutečněný v březnu tohoto roku ve VVP BOLETICE. (Poznámka redakce: Přípraveno do tisku 20. 7. 1994.)

Tohoto výcviku se zúčastní četa 43. výsadkového mechanizovaného praporu (CHRUUDIM) 4. brigády rychlého nasazení. Při cvičení bude naše jednotka používat zbraně svých partnerů a výcvik bude tvořit střelba z ručních zbraní a taktické prvky mírových operací OSN.

Do konce tohoto roku by mělo proběhnout cvičení jednotky Armády České republiky v Polsku, společně s jednotkami USA, Německa, Velké Británie a Polska, na téma „Mírové operace OSN“.

V jednání je cvičení s německým BUNDESWEHREM, o jehož termínu zatím nebylo rozhodnuto.

Je reálný předpoklad, že i v příštím roce proběhnou cvičení s některými armádami NATO, ať již na našem území nebo na území hostitelských států. V rámci zkvalitnění práce při přípravě a provádění těchto akcí by bylo vhodné:

I. Přehodnotit metodiku plánování tak, aby všechny akce s členskými státy NATO byly v jediném „Plánu partnerství pro mír“ a akce s ostatními státy byly v dalším samostatném „Plánu dvoustranných spoluprací“. Současně by se mělo zabránit úpravám těchto plánů v průběhu roku.

II. V rámci těchto přijatých dokumentů řešit legislativně možnost povolovat vzájemnou výměnu ať již se zbraněmi a technikou, nebo beze zbraní a techniky, takto:

- do úrovně roty rezortem MO ČR,
- do úrovně praporu vládou ČR,
- účast na společných cvičeních útvarů a svazků Parlamentem ČR,
- velitelsko-štabní cvičení do stupně brigáda vládou ČR, rozsáhlejší VŠC Parlamentem ČR.

III. Vydat trvale platnou metodiku, ve které stanovit zásady pro přijetí nebo vyslání ozbrojených sil na území ČR a mimo něj, v níž je třeba zejména stanovit:

- podmínky pro přesun cizích jednotek na naše území (letecky, po železnici, po ose),
- způsob celního a pasového odbavení při hromadném příjezdu i výjezdu cizích i našich jednotek,
- způsob zabezpečení výcviku cizích jednotek na našem území (možnost naší bojové techniky, přesun jednotek při výcviku s využitím letadel a vrtulníků, možnost použití našich VVP, posádkových zařízení, zbraní, munice a náloživa),
- zásady ochrany utajovaných skutečností, možnost použití map, tajných předpisů, dokumentů ap.),
- způsob zabezpečení spojení při výcviku i pro komunikaci mimo území ČR (poštovní, telefonní a faxové spojení),
- zásady pro velení a řízení vojsk při společných cvičeních na území ČR i mimo ni,
- zásady pro zabezpečení ochrany zdraví, pojištění osob, způsob řešení vzniklých škod a ztrát při výcviku i mimo něj,
- normy materiálního, technického a finančního zabezpečení našich vojáků při výjezdu a cizích vojáků při činnosti na území ČR (ubytování, stravování, cestovní náležitosti, devizové zabezpečení, normy spotřeby muniice, PHM, průběh km a motohodin techniky, zabezpečení oprav),
- zásady ochrany životního prostředí, způsob řešení ekologických škod a havárií.

Legislativním dorešením těchto otázek by se výrazně zlepšila nejen jednání při přípravě a plánování těchto akcí, ale i samotná provedení, ať již na našem území nebo na území hostitelských států.

Může voják z povolání využít vojenskou kvalifikaci a rekvalifikaci v civilním zaměstnání?

Podplukovník dr. JÁN ŠUGÁR, CSc.

Při prosazování možnosti využít vojenskou kvalifikaci v civilním zaměstnání je nutno zatím vycházet z doposud jednostranně orientované přípravy vojáků z povolání na určité vojenské profese, které často nemají svůj civilní ekvivalent.

Ke zjištění úrovně využitelnosti vojenské kvalifikace v civilním zaměstnání provedl Vojenský ústav sociálních výzkumů dotazníkové šetření mezi 201 bývalými vojáky z povolání, kteří odešli z armády v průběhu roku 1993 (z nich bylo 103 také rekválifikovaných).

Využití vojenské kvalifikace

Podle názorů dotázaných vojáků z povolání vojenskou kvalifikaci v civilním zaměstnání alespoň částečně využívá 58 % dotázaných. Ostatní dotázaní vojenskou kvalifikaci nevyužívají anebo využívají pouze zřídka – 42 % z nich proto, že chtěli dělat něco úplně jiného než v armádě, 45 % nenašli pracovní místo odpovídající jejich vojenské kvalifikaci a 12 % uvedlo jiné důvody.

Úplně něco jiného než v armádě chtěli dělat především vojáci z povolání v posledních vojenských funkcích odborných náčelníků a velitelů, ze stupně pluk a brigáda a ti, kteří v civilním zaměstnání pracují v profesích samostatných pracovníků (účetní, poradci ap.) a dělníků.

Pracovní místo odpovídající vojenské kvalifikaci nenašli zejména dotázaní ve vojenských funkcích velitelů a techniků, ze stupně svazek, od letectva a PVO, a pracující v dělnických profesích.

Relativně nejčastěji využívají vojenskou kvalifikaci bývalí vojáci z povolání ve věku do 30 let (více než polovina z nich), s nástavbovým vysokoškolským vojenským vzděláním, s nejvyšším vzděláním v oboru velitelském, ze stupně svazek a ve funkcích štábních pracovníků.

Z hlediska civilního zaměstnání plně anebo ze značné části využívali nejčastěji vojenskou kvalifikaci ti, kteří pracovali v profesích státních úředníků a samostatných pracovníků.

Nejméně využívali (anebo využívali pouze zřídka) vojenskou kvalifikaci dotázaní ve věku 31–40 let (53 %) a nad 50 let, s vysokoškolským vojenským vzděláním, ze stupně vojenského velitelství, ve funkcích týlových pracovníků a techniků a od PVO.

Často nevyužívali vojenskou kvalifikaci vojáci z povolání rekválifikovaní na dělnické profese a ti, kteří pracovali v oblasti účetnictví a daní.

Dotázaní vojáci z povolání, kteří nevyužívali vojenskou kvalifikaci z důvodu, že chtěli dělat něco jiného než v armádě, se nejčastěji uplatnili jako samostatní pracovníci ve firemní a bankovní sféře a ti, kteří nenašli pracovní místo odpovídající jejich vojenské kvalifikaci, častěji pracovali v profesích vedoucích pracovníků.

Ve srovnání s obdobím před rokem 1991 došlo ve využívání vojenské kvalifikace k určitému posunu. Tehdy vojenskou kvalifikaci v civilním zaměstnání využívali spíše respondenti starší (nad 45 let), zatímco v současnosti spíše mladší (do 30 let).¹⁾

Pokud dotázaní vojáci z povolání (dále jen VZP) využívali některé složky vojenské kvalifikace, pak nejčastěji jde o takové vo-

jenské návyky jako ukázněnost, schopnost podřídit se, dočvilnost, obětavost ap. (alespoň částečně tyto návyky využívá až 92 % z nich), praktické organizační zkušenosti a praktické zkušenosti z práce s lidmi. Nejčastěji nevyužívají praktické zkušenosti z práce s technikou a teoretické vědomosti získané na vojenské škole. Část respondentů využívá v civilním zaměstnání i takové zkušenosti z vojenské služby jako je znalost území ČR a organizování strážní služby.

Teoretické vědomosti získané na vojenské škole nejčastěji využívali dotázaní, kteří pracují v profesích podnikatelů, vedoucích pracovníků, manažerů a státních úředníků. Teoretické vědomosti nejčastěji nevyužívali dělníci.

Praktické organizační zkušenosti nejvíce využívali vedoucí pracovníci a manažeři a relativně nejméně úředníci státní správy.

Zkušenosti z práce s lidmi nejvíce využívali úředníci státní správy a nejčastěji je nevyužívali ti, kteří pracují v oblasti daní a účetnictví.

Zkušenosti z práce s technikou nejčastěji plně využívali dělníci a vůbec nevyužívali ti, kteří pracovali v oblasti daní a účetnictví.

V civilním zaměstnání plně využívají vojenských návyků zejména dotázaní, kteří se uplatnili v profesi státních úředníků, v oblasti účetnictví a daní, a dělníků.

S využitím vojenské kvalifikace jako celku nebo jejích složek souvisí i otázka, které vědomosti a dovednosti dotázaní VZP při nástupu do civilního zaměstnání nejvíce postrádali. Podle jejich názoru to byla nejčastěji praxe v profesi, ve které se po odchodu z armády uplatnili (32 % z nich), pak znalosti z oblasti legislati-

Využívání rekvalifikace
z hlediska civilních profesí respondentů (údaje v %)

Tabulka 1

Civilní profese	Využití rekvalifikace			
	ano	sp. ano	sp. ne	ne
dělnické	29	35	18	18
firemní a bankovní	46	27	27	–
vedoucích pracov.	41	59	–	–
podnikatelů	46	18	36	–
účetnické a daňové	86	14	–	–
manažerů	38	37	25	–
ve státní správě	29	57	14	–
jiné	32	23	36	9
Celkem	40	34	21	5

vy, financí, ekonomiky, fungování podniků ap. (30 %), znalosti jazyků (27 %) a práce s počítači (11 %).

Z dalších výsledků uvádíme, že:

- praktické zkušenosti z výkonu civilní profese nejvíce postrádali respondenti, kteří se uplatnili jako podnikatelé nebo dělníci;
- znalosti zákonů, fungování podniků, financí ap. pak nejvíce postrádali vedoucí pracovníci nebo úředníci státní správy;
- znalosti jazyků nejvíce chyběly vedoucím pracovníkům a samostatným pracovníkům;
- znalosti práce s počítači zase chyběly zejména těm, kteří pracují v oblasti účetnictví a daní.

Využití rekvalifikace

Na význam rekvalifikace pro civilní pracovní uplatnění bývalých VZP ukazuje skutečnost, že téměř polovina dotázaných měla úplně novou profesi, která nemá s jejich předchozí vojenskou kvalifikací téměř nic společného. Z nich pak až 88 % novou profesi získalo v rekvalifikačním kurzu pořádaném IVR MO ČR.

Novou profesi získali v rekvalifikaci zejména ti, kteří se uplatnili v profesích v oblasti účetnictví a daní (100 %) a podnikatelů (75 %). Na kvalifikaci získanou v průběhu vojenské služby navázali v civilních profesích především státní úředníci (57 %) a na kvalifikaci získanou před vstupem do armády nejčastěji dělníci (29 %).

Ve své současné profesi využívá znalosti a zkušenosti z rekvalifikačního kurzu až 74 % dotázaných. Rekvalifikaci vůbec nevyužívá pouze 5 % dotázaných. Poznatky z rekvalifikace nejvíce využívají ti, kteří se rekvalifikovali na profese dělníků (90 %), manažerů (79 %) a podnikatelů (75 %). Relativně nejméně pak respondenti rekvalifikovaní na samostatné pracovníky v oblasti firem a bankovníctví (57 %) a jiní pracovníci (31 %).

Následující tabulka 1 ukazuje, jak respondenti v jednotlivých civilních profesích využívají znalostí a dovedností z rekvalifikačního kurzu.

Bez znalostí z rekvalifikačního kurzu by se ve své civilní profesi těžko prosazovali zejména dotázaní pracující v oblasti daní a účetnictví (86 %) a dělníci (73 %). Naopak bez znalostí z rekvalifikace by se nejčastěji obešli samostatní pracovníci (61 %) a podnikatelé (64 %).

Osvědčení z rekvalifikace v pracovním uplatnění nejvíce pomohlo bývalým VZP v profesích dělníků (53 %) a nejméně pak v profesích vedoucích pracovníků (79 %).

Empirické poznatky o využívání vojenské kvalifikace a rekvalifikace můžeme shrnout do následujících obecnějších poznatků:

- nejčastěji využívají vojenskou kvalifikaci VZP, kteří vykonávali v armádě funkce štábních pracovníků a studovali na vojenských vysokých školách velitelského směru;

- rekvalifikovaní bývalí VZP v civilních profesích více využívají poznatků z rekvalifikačního kurzu než předchozí vojenské kvalifikace;

- rekvalifikaci nejvíce využívají VZP, kteří se uplatnili v profesích vzniklých v souvislosti s ekonomickou transformací společnosti.

Poznatky vyplývající z názoru bývalých VZP o přenosnosti vojenské kvalifikace do civilního zaměstnání ukázaly, že došlo k poklesu její využitelnosti v konkrétních civilních profesích oproti období před rokem 1991. Vyplývá to zřejmě z toho, že na trhu práce vzniká řada nových profesí, na které nejsou VZP ve vojenských školách připravováni. Výrazně více než vojenskou kvalifikaci využívají bývalí VZP rekvalifikaci, kterou jim na náklady MO ČR zabezpečil Institut vzdělávání a rekvalifikace (v současnosti Oddělení rekvalifikace Vojenského úřadu personálních informací a statistiky). Odpověď na otázku v názvu článku tedy zní: Bývalí VZP mohou svou vojenskou kvalifikaci v civilním zaměstnání částečně využít, ale lépe je před odchodem z armády absolvovat některý z rekvalifikačních kurzů.

1) Hyška, K.-Šugár, J.: Pracovní uplatnění VZP po odchodu z armády. Praha, VÚSV 1991.

Soutěž průzkumných hlídek

—
VALMALENCO '94

Příprava na letošní ročník byla zahájena 21. 1. 1994 výběrem družstva, a to nominačním závodem na 15 km v kopcovitém terénu a střelbě z pistole a malorážky ihned po doběhnutí.

Nominačního závodu se zúčastnilo 22 příslušníků od prostějovského výsadkového útvaru. Po absolvování závodu byla vybrána pětice, která se umístila při závodech na 1.–5. místě, a to por. Novák, por. Jahn, rtm. Zacpal, mjr. Choma a npor. Badzio-ny. Početilo se s účastí jednoho družstva.

Po pozdějším dopřesnění, že mohou startovat dvě družstva, byl kolektiv doplněn o por. Nádvorníka, por. Kovandu, por. Kopeckého a npor. Hejlka. Do 14. 3. 1994 se všichni vybraní členové připravovali individuálně. Od 14. 3. 1994 začala společná příprava družstva podle stanoveného plánu. Přípravu řídili pplk. Arnošt, plk. Hudský a pplk. Pilný.

Od 14. 3. do 11. 4. 1994 celá skupina denně běhala 15–20 km převážně po silnicích, střílela z pistole a malorážky a cvičila na překážkové dráze a posilovně podle předem stanoveného plánu. Od 11.–15. 4. a 25. 4.–29. 4. 1994 se družstvo připravovalo pod vedením výše uvedených vedoucích v terénu. Denně jsme běhali orientační běhy na 10–15 km, které stavěli naši vedoucí. Běhalo se podle černobílých map v měřítku 1 : 25 000, protože při samotném závodě se používaly pouze černobílé mapy v měřítku 1 : 25 000.

V dalším tréninku se běhalo i podle map na orientační běh, tak aby se uměl každý dobře orientovat v terénu. Každý běhal samostatně. Po dopoledním orientačním běhu se odpoledne běhaly 4km okruhy se střelbou z pistole a malorážky po doběhnutí každého okruhu. Každé odpoledne to byly 3–4 okruhy.

9. 5.–13. 5. proběhlo soustředění na Pradědu, kde jsme si zvykali na nadmořskou výšku nad 1400 m nad mořem. Tam jsme denně naběhali kolem 20 km v horském terénu. Mimo běhání a střelby se družstva připravovala také po odborné stránce. Vycházeli jsme z loňských zkušeností a disciplín, které byly při loňském závodě. Příprava byla zaměřena na cizí armády – rozpoznávání bojové techniky (pozemní i letecké).

Ženíjná příprava – použití různých ženijních náloží, ničení různých prvků a rozpoznávání min.

Chemická příprava – otravné látky a jejich rozpoznávání a způsoby použití.

Rozpoznávání stop zvěře, rostlin a jejich názvy v němčině a angličtině.

Práce s mapou – měřítka, orientace v terénu, určování vzdálenosti, azimutu, běh podle azimutu, mapové značky.

Zdravotní příprava – ošetření různých druhů zranění, poskytnutí první pomoci.

Studium jazyků, protože informace na jednotlivých pracovištích byly v italštině, němčině, angličtině a francouzštině.

V průběhu přípravy jsme se zúčastnili i přeboru v orientačním běhu 2. as v Kroměříži, kde por. Kopecký zvítězil a npor. Hejlek byl druhý, zbytek se umístil do 15. místa. Přeboru armády v orientačním běhu v Bechyni, kde byl por. Kopecký sedmý a ostatní příslušníci se umístili do 20. místa. Přeboru armády v přespolním běhu ve Vyškově, kde por. Novák zvítězil na 8 km, por. Nádvorník byl čtvrtý na 4 km.

Celý průběh naší přípravy byl zaměřen na to, abychom byli dobře připraveni ve všech oblastech co nejlépe. Výsledky v závodech, kterých jsme se v průběhu přípravy zúčastnili, prokázaly, že přípravu nikdo nepodcenil, ale maximálně využil podmínek, které byly pro přípravu vytvořeny. Od nominace závodu až do odjezdu každý nabíhal přibližně kolem 1500 km, jak na silnici, tak v terénu, s mapou nebo bez ní.

Samotné závody proběhly ve dnech 28.–29. 5. 1994. Závod byl zahájen 28. 5. v 05.00 h. startem první hlídky. Na závod bylo přihlášeno 110 hlídek ze 13 zemí, a to Holandska, Belgie, Lucemburska, Francie, Anglie, Skotska, Německa, Švýcarska, Ruska, USA, Slovinska, České republiky, Itálie. Každá země mohla postavit několik družstev. Startovalo se po 3 minutách.

Před startem byla provedena prohlídka družstva, zda je ustrojeno a zda má potřebný materiál, který nikdo předem nestanovil. Na to doplatila naše první hlídka, která zde získala trestné body. Druhé družstvo se ihned poučilo a požadovaný materiál před startem doplnilo. Ovšem zarážející na tom bylo to, že všechna družstva nebyla kontrolována stejně, hlavně domácí procházeli téměř bez kontroly.

Na startu dostalo družstvo mapu a souřadnice, které po zanesení do mapy určovaly místa kontrolních pracovišť, kterými musela družstva projít. Všechny kontroly bylo nutno projít, protože na každé kontrole vedoucí družstva dostal souřadnice dalších kontrol.

Na mapě byly vyznačeny střežené prostory, kterými se muselo projít. Kdo byl spatřen, dostal trestné body. Prvním pracovištěm bylo překonání vodního toku v délce asi 150 m na nafukovacím člunu pomocí pádel v časové normě 5 minut.

Druhé pracoviště bylo rozpoznávání bojové techniky. Byly to modely tanků, OT, letadel a vrtulníků, jak západních, tak východních armád. Modely byly ve vzdálenosti asi 20 m rozmístěné v terénu na zemi v různých postaveních. Čas byl 2 minuty a bylo možno využít 2 dalekohledů.

Třetí pracoviště byla ženijní příprava, a to rozpoznávání 10 druhů nábojnic postavených dnem vzhůru a střelba z paintballového samopalu na figurky a na terč opět na časovou normu 2 minut.

Čtvrté pracoviště byla topografie na nejvyšším místě na trati, a to ve výšce 2100 m. Tam se určovala místa pomocí souřadnic, jejich vzdálenost mezi sebou a převýšení mezi těmito místy.

Páté stanoviště byla maketa bojiště, která se mohla sledovat 2 minuty ze vzdálenosti 10 m pomocí dalekohledu. Po časovém limitu se určovaly počty techniky, lidí, domů a zvířat.

Šesté pracoviště byla překážková dráha s taktickým námětem, kde se hodnotil pohyb po bojišti, ničení bunkru, střelba

z paintballového samopalu na figuríny a hod granátem na cíl – to vše na časovou normu.

Sedmé pracoviště bylo slánění asi z 20 m skály celým družstvem.

Osmé pracoviště bylo překonání vodního toku pomocí lana a přeskokováním po kamenech.

Deváté pracoviště byla malá překážková dráha s překonáním bariéry, asi 10m plazením pod ženijním zátarasem, prolezením 5m tunelu, přeručkování po 10m žebříku a hod 600g granátem na přesnost asi na 30 m. Hodnotily se zásahy granátem a dodržení časové normy. Družstvo běželo najednou.

Desáté pracoviště byla combat střelba v komplexu budov paintballovými pistolemi. Každý člen družstva měl 4 náboje. Terče se sledovaly jak vojenské, tak civilní. Zásah civilního byly trestné body. Opět družstvo plnilo najednou na časovou normu. Za překročení časové normy byly záporné body.

Jedenácté pracoviště bylo překonávání vodního toku na vzdálenost asi 25 m pomocí kladky zavěšené na laně nad vodou. Opět na časovou normu.

Dvanácté pracoviště byl běh na 3 km na časovou normu.

Třinácté pracoviště byla zdravotní příprava. Byla složena ze dvou částí, dva dělali písemný test z otravných látek a dva dělali praktickou část, a to ošetření raněného, zasaženého otravnými látkami. Bylo to jediné pracoviště, na kterém byly pokyny k plnění úkolu v češtině.

Jako poslední pracoviště byla střelba z malorážky (2 členové družstva) a střelba z pistole (2 členové družstva). Po 1,5 km pak následoval cíl.

Celková délka trati byla vzdušnou čarou 32 km, takže v horském terénu to odpovídalo asi 45 km. Převýšení bylo 700 m. Start a cíl byl ve výšce 1400 m, nejvyšší bod na trati 2100 m. Ze 110 startujících hlídek bylo v cíli klasifikováno 86 hlídek.

Umístění našich: Družstvo ve složení por. Novák, por. Nádvorník, por. Kovanda, por. Jahn. Získalo pohár za nejrychlejší běh (hrubý čas asi 7,5 hodiny), za třetí místo mezi zahraničními účastníky a za šesté místo v celkové klasifikaci.

Družstvo ve složení npor. Badziony, por. Kopecký, npor. Hejlek a rtm. Zacpal získalo poháry za nejlepší zahraniční družstvo, za nejlepší družstvo na praktických pracovištích a za čtvrté místo v celkové klasifikaci. Hrubý běžecký čas mělo družstvo asi 8,5 hodiny.

Mezi naše družstva se dostali pouze Švýcaři, kteří byli vloni celkově druhí. Mjr. Choma byl začleněn do italského družstva, a to absolvovalo trať za 12,5 hodiny a skončilo na 50. místě. Itálové celou trať prošli. Naše obě hlídky ji téměř celou běžely. Rozdíl na předních místech v celkové klasifikaci byly velmi malé. Našemu družstvu chyběly na třetí místo 4 body a na první místo pouhých 37 bodů. Jsou to minimální rozdíly, protože na pracovištích bylo možno získat až +200 bodů, nebo -200 bodů.

Naše malá výprava získala nejvíce pohárů ze všech zúčastněných. I přes to, že se nám letos nepodařilo obhájit loňské prvenství, přesto byl o naší výpravu velký zájem, o čem svědčí i nabídky na závody do Německa a Švýcarska v podobných disciplínách jako v Itálii.

Kvalitu letošního umístění umocňuje to, že letošní trať byla úplně jiná, a byla téměř 2x delší než loňská. Navíc jednotlivé disciplíny na pracovištích byly také úplně jiné, než vloni. Ochota rozhodčích něco vysvětlit, nebo pomoci, byla nulová, s níž se nechtěli bavit, každého odkazovali pouze na směrnice na pracovištích. V loňském roce byli rozhodčí velmi ochotní, a rádi pomohli, protože nás neznali. Letos byla situace jiná, každý si na nás dával pozor.

Zpracoval major Jan Choma

Ekologická příprava pro partnerství

Plukovník Ing. ALEŠ KOMÁR, CSc.

Systém ekologického vzdělávání v rezortu MO se začíná komplexně uplatňovat v tomto roce. Mezi řadou kvalifikačních kurzů zaujímají zvláštní postavení ekologické semináře pro velitele, náčelníky a vyšší funkcionáře. První běh takového semináře se uskutečnil ve dnech 25.–26. dubna 1994 na půdě Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové.

Seminář byl připraven za spolupráce s odborníky MŽP ČR a NATO School (SHAPE) z Oberammergau v SRN. Jeho význam podtrhla úvodní vystoupení primátora města H. Králové Ing. M. Dvořáka, zástupce prvního náměstka MO genmjr. Ing. Fr. Váni, rektora VLA JEP prof. MUDr. J. Fuska, DrSc., přednosty ÚO MŽP JUDr. E. Rudolfa a ředitele odboru životního prostředí a nukleární, biologické a chemické ochrany SHAPE pplk. J. Stoermerna.

Zřízení semináře respektuje potřeby nově vznikajících společných cvičení rozdílných armád na cizích územích a omezené negativní postoje veřejnosti vyplývající z obav o ochranu životního prostředí. Odborná náplň je složena ze tří hlavních částí a zahrnuje seznámení s obecnou právní úpravou životního prostředí v ČR, s ochranou životního prostředí uplatňovanou v armádách NATO i s vojenskými předpisy v rezortu MO ČR a jeho ekologické orgány. Témata jsou zaměřena tak, aby byly zdůrazněny vojenské aspekty dané problematiky, tj. konkretizována ustanovení normativních aktů významných pro činnost vojsk.

Přednášky zástupců MŽP byly na tomto semináři zaměřeny na posuzování obecných vlivů (Ing. Obluk), ochranu zemědělského půdního fondu (Ing. Marek), vodní zákon (Ing. Tichota), hospodaření s odpady (Ing. Tichý) a výkonem státní

správy (JUDr. Rudolf). Nové pohledy na možnosti využití EIA v podmínkách armády a zejména vystoupení pracovníků z územního odboru v H. Králové, zaměřená na skutečné podmínky života armády a problémy z toho vyplývající, byla přijata s kladným ohlasem.

Zástupci SHAPE (J. Stoermer – SRN, R. Gitschlag – VB, J. M. Gouvela – Portugalsko) přiblížili účastníkům semináře problematiku ekologie vyučovanou na jejich fakultě životního prostředí, s důrazem na hospodaření s odpady, omezení hluku, ochranu přírody, postavení a úkoly vojenských ekologů (tzv. ekologických poradců) v armádách NATO.

Škola NATO zavedla ekologické kurzy v roce 1993, když se ukázala nezbytnost přípravy vyšších důstojníků v oblasti životního prostředí. Ekologické vzdělání vyplývá nejen z trvalého zájmu obyvatel o ochranu prostředí a jejich soukromého vlastnictví, ale i ze vzrůstajících náhrad škod, které musí vojenská správa za poškození cizího majetku hradit. V letošním roce byl ekologický kurz rozšířen i na funkce generálů.

Účastníci semináře byli seznámeni se strukturou a s úkoly ekologických orgánů MO a GŠ AČR, ochranou životního prostředí, jak je obsažena ve vojenských předpisech, byli také seznámeni s ochranou půdního fondu, vody a půdy, přírody a krajiny, územním plánováním ve vojen-

ských újezdech, moderními trendy asana-ce znečištění. Bloky přednášek o vlivu zevního prostředí na organismus, ochraně a podpoře zdraví, k problematice hluku, o radonu a protiradonových opatřeních, ukázaly na rozsah a způsob řešení těchto otázek v naší armádě.

Publikováním těchto seminárních prací ve sborníku tak vzniknou učební texty, obsahující požadavky ministerstva životního prostředí na dodržování příslušných předpisů armádou, jeho členáři se seznámí s přístupy armád NATO k problémům životního prostředí a v neposlední řadě budou zainteresované informovat o reálném institucionálním stavu zajištění jeho ochrany v AČR. Obsahová náplň kurzů má mj. za cíl shrnout poznatky, názory, přístupy a pravidla, nezbytná k širšímu bezproblémovému rozvoji spolupráce různých armád v praktickém výcviku, při cvičeních, přesunech a dalších činnostech vojsk, které se dotýkají životního prostředí.

Věcně navazující semináře budou dále aktualizovány a doplňovány o další témata, zabývající se chováním vojsk v souladu s životním prostředím, podle ustanovení našich i zahraničních právních předpisů. Následně vydávaná edice sborníků bude pokusem, vymezit a určit potřebná pravidla environmentálního jednání vojáka a armády, neboť dosavadní studie ukazují na značně rozdílné právní přístupy k životnímu prostředí v různých zemích světa, které není zatím možné, vzhledem k dikci, shrnout do použitelné příručky.

Důraz v jednotlivých oborech životního prostředí je kladen na věcnou a procesní stránku platné právní úpravy. Má se za to, že dodržování příslušných zákonů ustanovení bude prosazováno a kontrolováno v první řadě vnitřními vojenskými ekologickými orgány nebo ekologickými poradci velitelů, a to za spolupráce s obdobnými protějšky zahraničních armád. **Podmínkou úspěšné zahraniční spolupráce armád je dodržení právního řádu hostitelské země** a snaha vyhovět v nezbytné míře jejím státním technickým normám. V oblasti ochrany životního prostředí půjde především o dodržování zásad obecné právní úpravy při všech činnostech vojsk, ovlivňujících životní prostředí. Samozřejmým předpokladem je, že cvičící armády nezapomenou na vlastní předpisy, upravující problematiku ochrany životního prostředí.

Druhý seminář vojenské ekologie pro vyšší funkcionáře AČR se uskuteční v Hradci Králové v říjnu 1995.

Důvody reaktivního charakteru boje na zdrženou spočívají jednak jistě v dějích vývoje boje na zdrženou, jednak také v rámcových podmínkách konfrontace Východ-Západ, za nichž v popředí musel stát účel, a to při vzdání se prostoru,

- získat čas,
- „řídít“ nepřítele do určitých směrů,
- opotřebovat nepřátelské síly a
- uchránit vojska před hrozcím zničenním silnějšími vojsky nepřítele.

Nový účel boje na zdrženou

Za současných operačních rámcových podmínek **těžiště vedení operací** již nespočívá v udržení prostoru, nýbrž v **porážce nepřátelských sil**. Proto je nutno nově zhodnotit možnosti záměrného vzdání se prostoru v boji, aby bylo možno odvodit závěry pro účel boje na zdrženou a zásady pro plánování a vedení boje.

Předně nesmí být boj na zdrženou chápán jako předěžná fáze obrany. Zde existují rozdílné názory:

● boj na zdrženou končí podchycením sil, které boj na zdrženou vedly (německý polní řád HDv 100/100),

● boj na zdrženou skončil, když nepřítel zastavil svůj útok (polní řád pozemního vojska USA FM 100-5).

Z toho je zřejmé, že **boj na zdrženou nemusí nutně přecházet v podchycení sil a v obranu**. Cíl porazit nepřátelské síly nyní za boje na zdrženou ve spojení s možností vzdát se prostoru zatlačuje do pozadí výše uvedené důvody, aniž by od nich mohl zcela upustit. Novými účely boje na zdrženou mohou být:

● vyhnutí se předčasnému poutání velkých sil,

● stanovení prostoru pro boj, v němž se bude usilovat o rozhodnutí,

● čelení nejasným situacím,

● vybojování iniciativy.

Všechny tyto účely jsou charakterizovány snahou relativně slabými silami proti útočícímu nepříteli pokud možno nejdříve získat volnost jednání. Tak přímo přispívají k rozhodnutí.

Odlišují se však v množství zasazených sil a v pozadí stojícímu zámyslu velitele a jsou závislé na disponibilních výsledcích průzkumu.

● **Vyhnutí se předčasnému poutání velkých sil**

Velitel se pro boj na zdrženou rozhodne tehdy, když rozpozná, že útok usilující o rozhodnutí zahájený v pozdějším termín-

u slibuje větší vyhlídky na úspěch než útok okamžitý, zahájený možná také za nepříznivých okolností, anebo než slibuje obrana (obr. 1).

Aby byly pro útok usilující o rozhodnutí k dispozici pokud možno velké síly, je zde nutno zasadit do boje na zdrženou jen málo bojových jednotek. Jejich úkolem potom je za hromadné podpory především protitankových vrtulníků, dělostřelectva a ženistů udržet dotyk s nepřítelem všude, kde je to možné, způsobit mu ztráty a rychlými změnami postavení unitkat nepřátelské palbě.

Jakmile postupující nepřítel dostatečně odkryl svoje boky a prodloužil svoje komunikace a jestliže existuje dostatečně jasno o nepřátelských silách postupujících v dalších sledcích, zasadí se síly až dosud udržované v hloubce, proti nejslabšímu místu do boku a týlu nepřítele.

● **Stanovení prostoru pro boj, v němž se bude usilovat o rozhodnutí**

Zvláštnosti prostoru mohou doporučovat, aby boj proti útočnickovi nebyl zahájen ihned s velkými silami, nýbrž aby byl nepřítel dále v hloubce rozhodujícím způsobem poražen s malými ztrátami a vyšší pravděpodobností úspěchu (obr. 2).

Účelem boje na zdrženou je potom zajistit, aby byl nepřítel zastaven ve správném čase na správném místě.

Je nutno přenechat veliteli v závislosti na situaci a zámyslu, jaké síly zasadí do boje na zdrženou. Je samozřejmé, že nepřítel může být opotřebován tím více, čím silnější jednotky vedou boj na zdrženou.

Zde však je nutno varovat před představou, že by se mohlo slabými silám podařit usměrnit nepřítele do zcela jiného prostoru, než který chtěl původně dosáhnout. Právě tak, jako my bychom nebyli ochotni upustit od cíle útoku jen proto, že je tvrdošíjně bráněn, nemůžeme to očekávat ani od útočícího nepřítele. Tím spíše tomu tak bude, když proti němu budou stát jen jednotky vedoucí boj na zdrženou. Ani maximální zasazení sil bojové podpory nebude v tomto případě moci vyrovnat nižší počet bojových jednotek.

● **Čelení nejasným situacím**

I při výkonném průzkumu budou vždy existovat situace, za nichž nebude možno jednoznačně zjistit, kterou z několika možných variant útoku nepřítel zvolí.

Bylo by v rozporu s elementárními zásadami velení (vytváření těžišť, podstoupení kalkulovalých rizik, získání volnos-

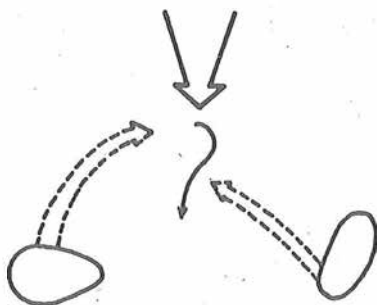
ti jednání), kdyby potom byly disponibilní síly rovnoměrně rozděleny po celé šířce pásma odpovědnosti a zasazeny do obrany nebo do boje na zdrženou.

Za takových situací bude nutné převážnou část sil „držet vzadu“, část sil zasadit na směru výhodném pro nepřítele k vedení boje na zdrženou a na jiných, méně pravděpodobných útočných směrech jen zajišťovat nebo střežit (obr. 3).

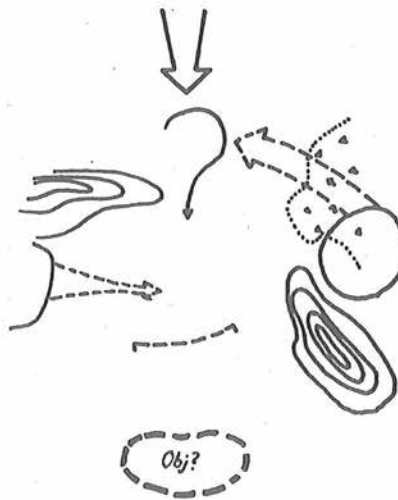
Takové zasazení sil vytváří maximální volnost jednání a umožňuje veliteli účinně a pružně čelit všem variantám nepřítele. Velikost sil vyčleněných pro boj na zdrženou musí však být vykalkulována tak, aby hlavní síly měly dostatek času uplatnit svou bojovou sílu na tom místě, v němž má být dosaženo rozhodnutí.

● Vybojování iniciativy

Tento účel nejzřetelněji zdůrazňuje

Obr. 1

Obr. 2

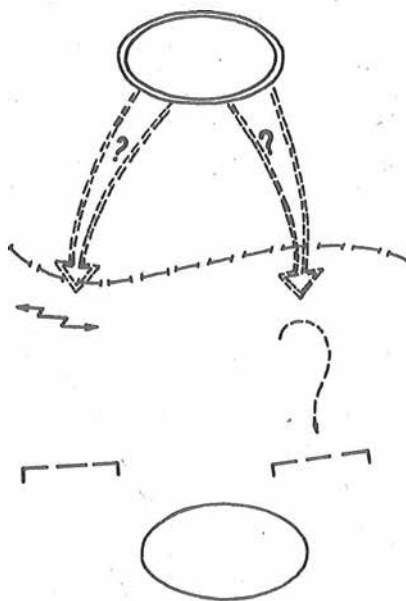
zvláštní charakter boje na zdrženou, protože sleduje cíl vést boj na zdrženou tak dlouho, až nepřátelský útok dosáhne svého kulminačního bodu, aby se potom zálohami, s využitím ochabnutí nepřátelského útoku, přešlo do útoku. Volba boje na zdrženou zde má oproti obraně, která by mohla sledovat stejný cíl, svoje výhody. **Vzdání se prostoru** vlastním vojskům umožňuje vyvarovat se oslabení opotřebením, stavět nepřítele před stále nové situace a nutit ho ke stále novému zasazování jeho sil, a tak si uchovat vlastní bojovou sílu (obr. 4).

Síly zasazené k tomuto účelu musejí být plně mechanizovány, musejí být velmi pohyblivé a musejí disponovat velkým podílem bojové podpory.

Boj na zdrženou bude zítra agresivní

Aby bylo možno splnit uvedené účely boje na zdrženou, je zapotřebí modifikovaných zásad, které veliteli umožní jednat nejen aktivně, nýbrž také agresivně. Aby toho bylo dosaženo, je nutno **vzdát se myšlenkové souvislosti mezi bojem na zdrženou a obranou**.

Pojem pásma boje na zdrženou (které je vzadu omezeno předním okrajem obrany) by měl odpadnout a pojem „bojové pásmo“ by měl postačovat.

Obr. 3

Pásma odpovědnosti jednotek vedoucích boj na zdrženou musejí vyplývat ze situace a zámyslu. Kvantifikované údaje pro šířku pásem vedou ke schematickému myšlení a nemělo by se jich používat, dokud nebudou získány zkušenosti. **Velení vojskům musí zřetelně zdůrazňovat samostatný charakter boje na zdrženou:** Velitel již nesmí být vázán na to, aby postupně ustupoval, aby nenechal nepřítele před určeným časem proniknout ke stanovené čáře, nýbrž musí mít možnost využívat kdykoli celého prostoru k tomu, aby splnil svůj úkol.

Souvislost vedení operací nesmí být vykládána tak, že mezi jednotkami a svazky nesmí být žádný nepřítel. Této souvislosti se bude dosahovat spíše tím, že boje útvarů budou zaměřeny na celkový účinek. Funkce velení spočívá v tom, že útvary budou v prostoru koordinovány tak, aby bylo tohoto celkového účinku dosaženo. Těžiště se vytvoří soustředěním účinku všech druhů vojsk s cílem zničit nepřátelské síly. Postupné zdržování hlavního úderu již nemůže být přednostním cílem vytváření těžiště.

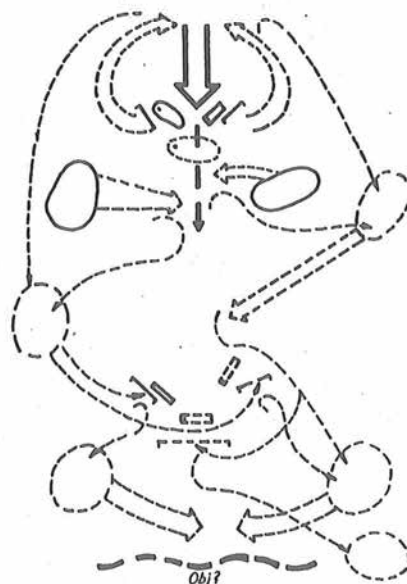
Častá změna druhů boje a zvláštních druhů bojové činnosti se nesmí orientovat podle situace a terénu, nýbrž musí být určována především zámyslem velitele.

Proti slabšímu nepříteli a proti nepříteli, který vyvíjí jen slabý tlak nebo nevyvíjí žádný tlak, se vojska nesmějí omezit na časově omezenou obranu, nýbrž musejí přejít do útoku. Neustále musí být vyvíjena snaha o vytvoření předpokladů pro útoky.

Zálohy nejsou určeny v první řadě k tomu, aby byla zachována souvislost vedení operací v tom smyslu, aby byly uzavírány mezery v bojové sestavě, nýbrž jsou určeny k tomu, aby byla udržena volnost jednání velitele.

Význam, který měla linie boje na zdrženou za dřívějších podmínek konfrontace, při agresivním vedení boje na zdrženou klesá. Může mít svůj význam nanejvýše v boji lehké a málo pohyblivé pěchoty jako koordinační linie ve výhodných terénních úsecích. Pro vysoce pohyblivé obrněné útvary je spíše překážkou.

Za „nového“ boje na zdrženou, s nekrytými boky a nelineárním zasazováním sil nabývá průzkum „existenciální“ význam. Žádná jednotka se nesmí bez průzkumného krytí do všech stran pohybovat

Obr. 4

na bojišti. Veliteli jednotky musejí být pokud možno nejdříve dodávány k dispozici výsledky průzkumu vyšších stupňů velení. K tomu musí mít možnost vstupu do výkonné průzkumné soustavy.

Rozumí se samo sebou, že **agresivní boj na zdrženou může být veden pouze obrněnými jednotkami** s patřičně pohyblivou bojovou podporou.

Boj pozemních sil musí být doplňován vzdušnými zbraňovými systémy, zbraňovými systémy schopnými pronikat, bojem v elektromagnetickém spektru a vítězstvím v boji o informace, jakož i vysoce pohyblivým a výkonným týlovým a technickým zabezpečením. Tak bude agresivní boj na zdrženou, využívající celý prostor, silnější zbraní proti útoku než obrana zakopaná do země.

Shrnutí

Nové operační rámcové podmínky připouštějí nový účel boje na zdrženou. Boj na zdrženou již nevytváří předpoklady pro jiné operace, nýbrž slouží k tomu, aby bylo dosaženo rozhodnutí. Jeho charakteristické znaky jsou:

- využívání celého prostoru,
- agresivní jednání namísto reaktivního,
- malý význam získávání času,
- vyloučení opotřebením jednotek vzdáním se prostoru,
- vybojování iniciativy.

(přeložil a upravil
plk. v zál. Ing. J. Nastoupil)

Vytváří noc zvláštní podmínky?

Upravený překlad článku pplk. Dr. Włodzimierze Hausera, uveřejněného v polském časopisu *Przegląd wojsk lądowych* č. 4/93, umožňuje nahlédnout do polského vojenského teoretického myšlení.

Požadavky bojiště jsou příčinou nutnosti činnosti vojsk za různých, často extrémních podmínek. Znamená to mezi jiným, že vojáci si musí osvojit boj nebo pochod v létě a také v zimě, jakož i za horka a silných mrazů. Kromě toho voják musí bojovat stejně účinně v terénu rovinatém jako v hornatém, nebo také přerývaném. Takovým poměrům je vojenská technika přizpůsobena.

Způsoby vedení bojové činnosti v souladu s válečným právem ve značné míře závisí na používané technice, terénu, vycvičenosti vojsk a také na povětrnostních a klimatických podmínkách. Proto také se rozlišují dva druhy podmínek vedení taktické činnosti: **podmínky normální a podmínky zvláštní.**

V tomto článku se chci zabývat otázkami, které souvisejí s funkčním rozdělením podmínek vedení bojové činnosti, a posoudit, zda **dosavadní kritéria rozdělení těchto podmínek odpovídají skutečnosti.** Řešení tohoto problému má zřejmě pouze teoretickou dimenzi, avšak domnívám se, že v období vytváření teorie polského vojenského myšlení je účelné rozhodnout o některých kontroverzních otázkách.

Mnoho faktů dokazuje, že v teorii používané rozdělení již neodpovídá skutečnosti. Toto rozdělení vůbec neposkytuje jistotu v tom, co jsme zvyklí nazývat bojovými možnostmi výzbroje. Výsledky dosažené v elektronice, rozvoj laserových a přesných zbraní, nemluvě o inteligentních zbraních používaných v současných ozbrojených konfliktech, jak se zdá, tyto pochybnosti potvrzují. Mnoho úvah vyvolává také předpokládaný charakter bojové činnosti v eventálních obranných operacích na státním území.

Jde o to, že **mnozí z nás jinak chápou zvláštní podmínky** a vůbec neuvažují o kritériích takového rozdělení.

Až dosud se za účelem vymezení podmínek vedení bojové činnosti považovaly za **východisko terén, roční období a denní doba.** Při upřesňování těchto kritérií se jako východisko uvádělo rozmezí okolní teploty (od -5 do +30

°C), výška sněhové pokrývky (do 15 cm) a viditelnost minimálně 4 km (viz tab. 1).

Je zřejmé, že při uskutečňování jakéhokoliv rozdělování je nutno vždy vzít v úvahu, proč a pro koho se uskutečňuje.

Proto také v případě vymezení podmínek vedení bojové činnosti polskými ozbrojenými silami by bylo nutno za **normální podmínky** považovat podmínky převládající na území celého státu, čili v dané části Evropy. Pouze zdánlivě může tato výhrada být triviální, avšak vyjadřuje podstatu problému. Zcela jiná je totiž situace, když se polští vojáci podílejí na mírových akcích a působí v úplně jiném klimatu (Sýrie, Egypt, Kambodža, Namibie).

Můžeme říci, že Poláci slouží za zvláštních podmínek. Jsou však tyto podmínky zvláštní pro domorodce?

Moje pochybnosti vyvolávaly vždy veličiny charakterizující normální podmínky, které mají (jak se zdá) hodnotu relativní nebo krátkodobou. V důsledku neustálého rozvoje techniky a technologie během mnoha let podléhaly změnám. Proto – mimochodem – posuzování takového fenoménu jako je válka pomocí kritérií téměř lékařnických je velmi málo prak-

tické a především ničím nepřispívá vojenské praxi.

Až dosud jsem věnoval pozornost klimatickým a povětrnostním podmínkám, avšak podobně je tomu s kritérii vyplývajícími z ročního období a denní doby.

V poslední době vynikající **technické možnosti rozjasnily noc**, avšak je možno říci, že z noci učinily den? Radikálně se zvětšily možnosti **pozorování účinné palby.** Totéž platí rovněž pro **manévr vojsk.** Avšak zároveň je větší pravděpodobnost, že bude manévr zjištěn bez ohledu na denní dobu. Více jsou omezeny možnosti **zamaskování** anebo celkového skrytí organizovaných akcí uskutečňovaných v operačním nebo také strategickém měřítku.

Bez ohledu na počasí mnoho soudobých palebných prostředků plní úkoly podle principu „vystřel a přestaň se o raketu i cíl starat“. Noc však nevytváří obtíže naváděcím systémům používaným u raket různého druhu anebo u řízených střel. Pro mnoho osádek nebo obsluhů různé bojové techniky nejsou roční období a denní doba důležité, protože se jednoduše řídí podle údajů přístrojů. Avšak abychom učinili zadosť pravdě, při posuzování skutečnosti musíme vzít v úvahu kvalitu vlastní výzbroje, čili uvažovat vlastní zaostalost.

Možná že líceměrně, avšak záměrně si položíme kontroverzní otázku: zda je to všechno, o čem jsme až dosud mluvili, dostatečným důvodem k tomu, abychom mohli tvrdit, že vedení bojové činnosti v noci bude pro vojska něčím zvláštním? Příchod noci po dni je přece normálním a cyklickým jevem, stejně jako příchod léta po jaru. Proto noc nikdy nebude pro bojující strany něčím překvapivým.

Stručně vysvětlené problémy a pochybnosti týkající se potřeby a výstižnosti třídění taktické činnosti vyvolávají určité úvahy povahy nejen taktické. **Proměnlivost podmínek činnosti** a také operační prostor probíhající bojů a bitev se projevují na různých organizačních stupních. Je možno tvrdit, že čím je stupeň vyšší, tím je rozhraní rozdělení podle vysvětlených podmínek vedení bojové činnosti méně ostré. Jde ovšem o to, že v téže operaci může

Tabulka 1

Normální podmínky
Terén: • rovinatý nebo s vyvýšeninami, jejichž výška nepřesahuje 50 m • vodní toky mohou překonávat tanky a bojová vozidla pěchoty • pokrytost, tj. zalesnění, bažiny, jezera nepřevyšuje 50 % celkového povrchu
Roční období a denní doba: • viditelnost minimálně 4 km • teplota prostředí se pohybuje v rozmezí od -5 °C do +30 °C • sněhová pokrývka v zimě nepřevyšuje 15 cm

jeden taktický svazek vést boj ve městě, jiný v lesnatém terénu s jezery a zase jiný v horách. Tento problém se jeví jinak, když posuzujeme podmínky činnosti pluku nebo praporu.

Z tohoto příkladu je vidět, že některá kritéria již nejsou aktuální. Jejich místo musí zaujmout kritéria jiná, která respektují bojové možnosti výzbroje, jakož i to, co obvykle nazýváme operačním prostorem. Přitom musíme mít na paměti neustále se zvyšující pohyblivost a manévrovost vojsk, zvláště ve vzduchu, čili dominanci třetí dimenze v boji. Proto také kritérium viditelnosti do 4 km, přijaté u pozemního vojska, přestalo být reálnou hodnotou.

Stručné úvahy o tématu dosavadních kritérií vymezení zvláštních podmínek – chápaných jako opak normálních – jsou odůvodněné. V přístupu k posuzovanému problému se jeví jistý anachronismus. Zdá se, že v blízké budoucnosti ustoupí dělení podmínek na zvláštní a normální do pozadí. O vítězství nebude rozhodovat teoretické rozdělení nebo nějaké třídění, nýbrž způsob překonání a využití podmínek v zájmu vedeného boje.

Se zřetelem k těmto úvahám skutečným s cíli čistě teoretickými bych chtěl navrhnout jiný způsob přístupu k vymezení zvláštních podmínek.

Východním bodem, který zřejmě může nahradit dosavadní kritéria rozdělení podmínek, za nichž by mohla být vedena bojová činnost, musí být:

- druhy a rozsah dodatečných opatření, která musejí vojska uskutečnit před zahájením boje v daných podmínkách a za dané taktické-operační situace,

- nutnost změny způsobu činnosti vojsk vynucená podmínkami bojiště (prostředí).

V souvislosti s tím je nutno zjistit také dodatečné úkoly související se zabezpečením bojové činnosti, jakož i činnosti nebo opatření, která musejí velitel i štáb vzít v úvahu při plánování boje.

Nejdůležitějším a nejzřetelnějším kritériem v tomto případě je nutnost volby vhodného způsobu činnosti vojsk, odlišného od normálních podmínek.

Vzhledem k dosavadním úvahám navrhuji, aby za **zvláštní podmínky** (čili výjimečné) – budeme-li i nadále používat tuto terminologii – byly považovány pouze:

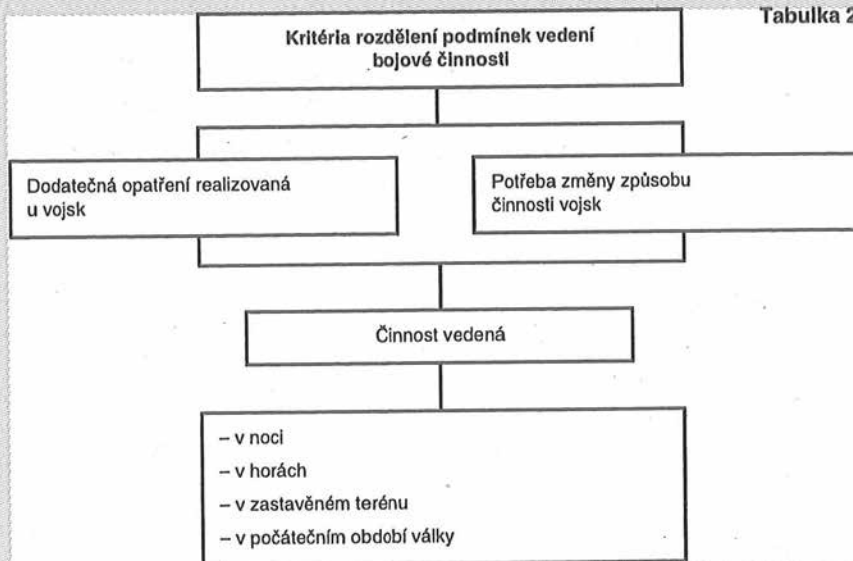
- ▲ se zřetelem ke způsobu činnosti: noc, horský a zastavěný terén,

- ▲ se zřetelem k výjimečnosti situace: počáteční období války (zvláště v případě jejího zahájení s překvapením).

Je možné, že tato kritéria jsou kontroverzní a že je všichni nebudou považovat za postačující. Bylo by možné uvést ještě mnoho jiných obřích a nepříznivých situací, jaké přináší válčiště, třebaš ničivou jadernou zbraň.

Je však nutno zvážit, že tyto účinky mohou vyvolat látky nahromaděné v různých průmyslových závodech. To musí být prostě zakalkulováno do účinků války epochy laserů a hvězdných válek.

Tabulka 2

Tabulka 3

Zvláštní (výjimečné, neobvyklé, neprůměrné) podmínky			
Terén	Roční období	Denní doba	Atmosférické podmínky
hornatý	jaro	den noc	zamženo, zamračeno (nízká vrstva mraků)
zastavěný			
lesnatý – jezernatý	léto	den noc	atmosférické výboje (bouře)
mokřinatý, bažinatý	podzim	den noc	silné mrazy
mořské pobřeží			náledí
za vodní překážkou a před ní	zima	den noc	silné deště
pouštní			povodně
			vánice, sněžení
			silné větry, písečné bouře
Operačně-taktická situace			

Podobně je tomu se zářením různého druhu, které je velmi často obtížné zjistit pouhým okem.

Doporučuji především, abychom v budoucnosti nemluvili o podmínkách, nýbrž pouze o specifice, zvláštnosti činnosti vojsk v různých podmínkách na bojišti, což jest – jak se zdá – blíže pravdě.

Na závěr uvádím systematiku podmínek bojiště, jakož i jisté souvislosti a závislosti vyplývající jednak z prostředí, v němž může být bojová činnost vedena, jednak ze všeobecné operačně-taktické situace (tab. 3).

(připravil –JN–)

K ozbrojeným silám Španělska

Ozbrojené síly Španělska mají v současné době 275 000 příslušníků, z toho 200 000 vojáků základní služby. Do roku 2000 mají být početní stavy postupně sníženy na 180 tis. příslušníků a stupeň profesionalizace má být 50 %.

K největšímu snižování početních stavů dochází v pozemním vojsku. Samotné zkrácení základní vojenské služby (od roku 1992) z 12 na 9 měsíců přispělo v pozemním vojsku ke snížení početních stavů o 25 %.

Doplňování ozbrojených sil probíhá na základě smíšeného principu. V rámci humanizace základní vojenské služby se velitelé ozbrojených sil snaží vyhovět požadavkům povolanců na dobu jejího nástupu (v rozmezí 18. až 22. roku věku), místo služby, druh vojska a odbornost. V souladu se Zákonem o vojenské službě existují tyto formy vojenské služby:

- povinná služba,
- dobrovolná „běžná“ služba,
- dobrovolná „speciální“ služba,
- služba typu přípravy záložních důstojníků a vědeckých pracovníků jednotek (příprava vojáků z povolání a specialistů záloh pro pozemní vojsko a vojenské námořnictvo).

Dobrovolníci „běžné služby“ mohou uzavřít až tříletý dvakrát obnovitelný závazek. Po jeho splnění odcházejí do zálohy, kde jsou registrováni do věku 34 let. V rámci dobrovolné „speciální“ služby mohou být uzavírány závazky:

- na 18 měsíců, jednou obnovitelné (dobrovolníci pro doplnění stavů speciálních jednotek),
- na 2 roky a s možností prodloužení nejvýše o 1 rok (dobrovolníci pro obsazení míst specialistů podle potřeb ozbrojených sil).

V současné době probíhají četné diskuse o způsobu doplňování ozbrojených sil. Povinná vojenská služba je mezi obyvatelstvem stále méně populární a je v posledních letech často zpochybňována. Obecně se konstatuje, že mladí lidé i jejich rodiče zaujímají k vojenské službě odmítavý postoj a manifestují jej důrazněji než dříve. Studie Španělské skupiny pro strategická studia uvádí, že v 60. letech mělo pozitivní vztah k vojenské službě 75 % mladých lidí, v 70. letech již pouze 50 % a v 80. letech jejich počet klesl na 35 %.

Počet odmítnutí vojenské služby prudce vzrostl v souvislosti s válkou v Perském zálivu. V roce 1990 požádalo o zproštění vo-

jenské služby z důvodu svědomí 27 398 branců, z toho 21 740 žádostí bylo vyřízeno kladně. Problémy při doplňování ozbrojených sil působí navíc i některé obecní magistráty (např. v Baskicku), které odmítají organizovat odvody.

Perspektivy pozemního vojska

V souladu s plánem „Fas 2000“ se mají početní stavy pozemního vojska do roku 2000 snížit ve srovnání s rokem 1991 do 40 %, tj. ze 182 na 108 tisíc.

Strukturu pozemního vojska mají tvořit 3 nebo 4 brigády na plných počtech (z toho jedna výsadková a jedna horská), 8 až 9 brigád se 70% naplněností nebo 4 brigády rámcové.

Ve výzbroji má být 795 tanků, z toho 210 tanků AMX 30 EM2. Další modernizace výzbroje pozemního vojska je údajně možná až při vojenském rozpočtu dosahujícím 2 % hrubého národního produktu.

V současné době věnuje pozemní vojsko pozornost zejména:

- zvýšení účinnosti sil reakce, které mají zahrnovat současné síly rychlého nasazení – FAR (Fuerzas de Acción Rápida) a „těžší“ jednotky se silnou logistickou podporou.
- vybudování teritoriální obrany (doplňované na základě mobilizace záloh) pro případné posílení sil reakce, ochranu důležitých prostorů a plnění úkolů civilní obrany.

Vyššího stupně profesionalizace ozbrojených sil má být dosaženo přijímáním dobrovolníků. V roce 1992 prošlo výběrovým řízením 13 027 zájemců, z toho 2035 žen. Přijato bylo 3028 osob. V roce 1993 má být dobrovolníky obsazeno 8077 tabulkových míst ve vojenském námořnictvu, 3068 míst v pozemním vojsku (převážně ve FAR) a 773 míst ve vojenském letectvu.

Pro bojové funkce byly s možností prodloužení stanoveny závazky v trvání 18 až 24 měsíců, pro odborné technické funkce 36 měsíců. Po dobu základního výcviku (6 až 10 týdnů) měli vojáci přijatí v roce 1993 pobírat měsíčně služné ve výši 43 568 ESP a zbývající měsíce roku ve výši 62 425 ESP. Pro rok 1994 je naplánováno služné ve výši přibližně 100 000 ESP měsíčně, řada zvláštních příplatků a zajištění ubytování a vybavení. Uvedené úpravy finančních náležitostí dobrovolníků mají v roce 1994 představovat dodatečné výdaje ze státního rozpočtu ve výši 9 mld. ESP.

Vojenský rozpočet na rok 1993 tvořil 1,32 % hrubého národního produktu. Ve srovnání s předchozími léty byl v důsledku snižování početních stavů ozbrojených sil podstatně snížen. Z tohoto důvodu byla omezena řada výzbrojních programů, zejména dodávky vrtulníků, řízených střel MISTRAL a spojovacích prostředků.

V pozemním vojsku Španělska mají významné postavení poddůstojníci. Pokud jsou vojáci s hodností staršího desátníka (hodnost na rozhraní mezi kategorií mužstva a poddůstojníků) zahrnuti mezi poddůstojníky, je poměr počtu poddůstojníků k počtu důstojníků 1 : 2,5. Starší desátníci vykonávají zpravidla funkci velitele družstva a jsou přijímáni do tříleté poddůstojnické školy v Lerida, kde mohou získat poddůstojnickou hodnost.

Snaha o zvýšení počtu poddůstojníků se kromě širší nabídky studia v poddůstojnické škole projevuje i v zavedení nové (nejvyšší) poddůstojnické hodnosti „vyšší poddůstojník“. Tato hodnost se uděluje výběrově a služné těchto poddůstojníků je vyšší než počáteční služné poručíka.

Zpracovala Hana Škorpíková

Použitá literatura: Revista Española de Defensa 5/93; Terre Magazine 4/93; Défense nationale 3/93; Conscription et Armée de métier. Paris, FEDN 1991.

Generalita ozbrojených sil USA

HANA ŠKORPÍKOVÁ

V ozbrojených silách USA existuje přísný výběr důstojníků pro povýšení do generálských a admirálských hodností (v pozemním vojsku a vojenském letectvu: brigádní generál, generálmajor, generálporučík, generál, armádní generál; ve vojenském námořnictvu: admirál, viceadmirál, kontradmirál, komodor). Povyšování jsou pouze ti, kteří splňují přísné požadavky kladené na jejich loajalitu vůči vojenskopolitickému vedení, plnění vojenských povinností, morální profil a bojové zkušenosti. V roce 1990 bylo např. z více než 2000 uchazečů do hodnosti brigádního generála povýšeno méně než 50.

Průměrný věk plukovníků povýšených do hodnosti brigádního generála např. v roce 1988 byl 46,7 let, průměrná výsluha v důstojnických hodnostech činila 24 let, z toho v hodnosti plukovníka 4 roky 2 měsíce.

U vyšších generálských hodností se kritéria výběru dále zpřísňují. Z téměř 400 generálů pozemního vojska může jen 200 dosáhnout vyšší hodnosti než brigádního generála. Hodnost ge-

Měsíční tarifní platy amerických generálů (v USD)

Tabulka 1

Hodnost	Výsluha let v hodnosti					
	2	4	6	8	10	14
Brigádní generál	4068	4068	4250	4496	4496	4721
Generálmajor	4721	4833	4833	5193	5439	5439
Generálporučík	5193	5304	5304	5439	5665	5685
Generál	5911	5911	5911	6041	6041	6041

Měsíční důchody amerických generálů (v USD)

Tabulka 2

Hodnost	Výsluha let				
	20	22	25	28	30
Brigádní generál	2875	3163	3594	4025	4313
Generálmajor	3179	3584	4072	4561	4887
Generálporučík	3258	3584	4072	4561	4887
Generál	3258	3584	4072	4561	4887

nerálporučíka je plánována u pouze 15 % generálských funkcí. Do další hodnosti (generála) z nich může být povýšen jen každý čtvrtý.

V rámci úsilí ministerstva obrany o všestranný rozvoj organizačních schopností důstojníků a generálů vykonává většina amerických generálů střídavě službu ve štábech a správách a velitelskou činnost přímo u vojsk. K této tzv. rotaci funkcí dochází přibližně každé 2 roky. Neexistují tedy funkce „výhradně“ polních nebo štábních generálů. Současný velitel brigády nebo divize může být v krátké době jmenován významným vojenskopolitickým představitelem. K možnosti podobného rychlého postupu ve funkci směřuje celý systém výchovy a vzdělání generálů.

O kvalitě stávajícího systému výběru generálů svědčí i to, že se téměř nevyskytují případy nesplnění povinností nebo kázeňské přestupky generálů. Bez ohledu na nezbytné snížení celkových početních stavů ozbrojených sil ministerstvo obrany nadále usiluje o zvýšení počtu generálských funkcí. Na 10 tisíc vojáků zatím připadá 7 generálů (na konci druhé světové války pouze 2).

V současné době (únor 1994 – pozn. red.) není v ozbrojených silách USA žádný armádní generál. V ostatních generálských hodnostech slouží přibližně 30 generálů a admirálů, 100 generálporučíků a viceadmirálů, 300 generálmajorů a kontradmirálů a téměř 500 brigádních generálů a komodorů.

Z rozhodnutí prezidenta USA byly nedávno zvýšeny tarifní platy všech kategorií vojáků o 4,1 %. Sociálnímu zabezpečení generálů je věnována trvalá pozornost. Tabulka 1 uvádí měsíční tarifní platy (tj. bez příplatků) amerických generálů a tabulka 2 výši jejich měsíčních důchodů.

K podstatným změnám dochází v národnostním i sociálním složení americké generality. V roce 1987 bylo např. mezi generály pozemního vojska 29 černochů, tři Melanésané a jeden Ind a zvýšil se počet generálů pocházejících ze střední a drobné buržoazie, z inteligence a rodin vojáků. V současnosti je v pozemním vojsku údajně 37 % generálů, kteří absolvovali akademii ve West Point. Generalita je doplňována převážně osobami, které zahájily svou vojenskou kariéru po ukončení univerzitních kurzů mimovojskové přípravy důstojníků zálohy – ROTC (Reserve Officers Training Corps).

Tento způsob doplňování začíná převládat, což svědčí o tom, že jedním z hlavních požadavků ministerstva obrany na budoucí generály je základní všeobecné a humanitní vzdělání širokého profilu, které poskytují civilní (zejména prestižní) školy. Přípravovat pro generálskou hodnost člověka s vysokým stupněm všeobecného civilního vzdělání, se značným rozhledem a s kulturou vojenského profesionála, je považováno za snazší a rozumnější.

Odborná příprava generálů se neomezuje na elitní akademie druhů ozbrojených sil. Existuje rozvětvená síť vojenských škol a kurzů různých stupňů a profilů, které musí absolvovat každý perspektivní důstojník. Každý z nově jmenovaných brigádních generálů má např. dvě nebo tři odbornosti. Mnozí ovládají cizí jazyky, včetně ruštiny. Typický americký generál absolvuje za 27 až 30 let služby 2 až 3 vojenské školy, včetně povinné vysoké velitelsko-štábní školy druhu ozbrojených sil.

Vysoce se hodnotí i studium na civilních vysokých školách, zvláště na prestižních univerzitách. Mnozí američtí generálové připojují ke svým oficiálním titulům i získané civilní vědecké hodnosti.

Ze zahraničních pramenů.

Jazykový koutek

La communication Spojení

- la liaison styk, spojení
- faire la liaison navázat styk
- le chef de transmissions náčelník spojení
- l'escadron de liaison spojovací rota
- la compagnie de cable hertzien směrová spojovací rota
- la compagnie de communications de ligne kabelová spojovací rota
- la groupe de transmissions spojovací družstvo
- l'opérateur radio radista, obsluha rádiové stanice
- la veille de fréquence kmitočtová služba
- le détachement de liaison styčná skupina
- l'officier de liaison styčný důstojník
- la fréquence kmitočet
- les fréquences radio rádiové kmitočty
- la longueur d'onde délka vlny
- la basse (moyenne) fréquence nízký (střední) kmitočet
- l'haute fréquence vysoký kmitočet
- l'hyperhaute fréquence velmi vysoký kmitočet
- la modulation de fréquence (d'amplitude) kmitočtová (amplitudová) modulace
- le contact radio rádiové spojení
- l'émission vysílání, vyzařování
- la portée des émissions dosah vysílání
- l'émetteur radio rádiový vysílač
- la faible puissance slabý (vysílaný) výkon
- le récepteur radio rádiový přijímač

- l'émetteur-récepteur vysílač-přijímač
- le transmetteur-récepteur vysílač-přijímač
- le télétype dálkopis
- le poste émetteur vysílací stanoviště
- le réseau de communication (de desserte) spojovací síť
- le terminal de liaison koncová spojovací stanice
- le silence radio zákaz rádiového vysílání (rádiové mlčení, klid)
- la communication instantanée okamžité spojení
- interconnecter vzájemně propojit
- le centre de transmission spojovací ústředna
- le noeud (le centre) de communication spojovací uzel
- le réseau radio rádiová síť
- le poste central radio řídicí rádiová stanice
- le réseau de télécommunications sécurisé zajištěná (proti odposlechu) spojovací síť
- les communications sûres protégées spolehlivé a chráněné spojení
- le réseau de transmission fixe (mobile) spojovací síť stálá (mobilní)
- le véhicule de liaison spojovací vozidlo
- le contact (la liaison) radio rádiové spojení
- le câble hertzien radioreléový spoj
- par voie phonique protégé utajenou fonii
- l'artère de transport přenosové vedení
- la recherche de canal libre hledání volného kanálu
- le transport de communications de toute nature (voix, texte, données informatiques, image) spojovací přenos všeho druhu (hovor, text, informační data, obraz)
- le système de transmission přenosový systém
- les fibres optiques optická vlákna, světlovody
- le soutien informatique informační zabezpečení
- la technologie informatique informační technologie
- les délais de traitement de l'information lhůty (zpoždění při) zpracování informace
- le moyen de transmission de l'information prostředek pro přenos informace
- l'ordinateur personnel osobní počítač

(-JN-)

Doporučte časopis i svým známým a spolupracovníkům!

Vyplněnou objednávku zašlete v obálce nebo nalepenou na korespondenčním lístku na adresu:

Vydavatelství MAGNET- PRESS, administrace, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1

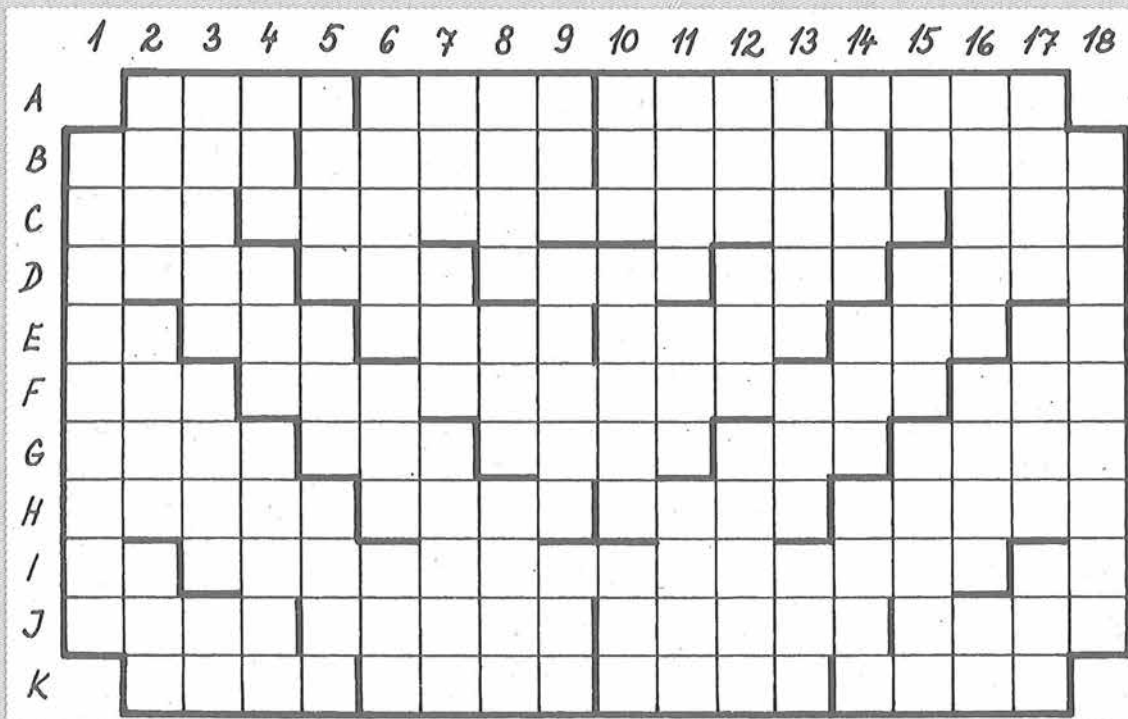
Objednávám závazně ks časopisu VOJENSKÝ PROFESIONÁL ročník 1995

Jméno a příjmení

Adresa (včetně PSČ)

Datum podpis

Citáty známých osobností:

Autorem citátů je Arthur Schopenhauer, žijící v letech 1788 až 1860, německý filozof pesimistického zaměření, metafyzický idealista, voluntarista. Jeden z jeho výroků vztahující se k lidskému štěstí je tajemnou křížovkou.

VODOROVNĚ:

A. Zahraniční pokrmový tuk; český spisovatel; vozatajská kolona; pohádková obluda. – B. Dámský klobouček; část prstu; původce díla; nejvyšší bůh skandinávské mytologie. – C. Dívčí jméno; ??? (1. část tajenky); dlouhé údobí. – D. Cizojazyčně „svatý“; norský filozof a spisovatel; kyt; SPZ Dolního Kubína; místo (hovorově). – E. Zde; kavkazský hudební nástroj; Severoatlantický pakt; bulharská měna; SPZ Vsetína; zápor (bás.). – F. Hora v Nepálu; ??? (2. část tajenky); řeka

v Indonésii. – G. Hlodavec podobný morčeti; výkon fotbalisty; starořecká sloupová síň; žvást (hov.); jihoamerický dělník. – H. Patřící k písmenu „s“; nástroje ženů; asijská rostlina s aromatickými oddenky; nešlechtěná. – I. Nikoli; ??? (3. část tajenky); řím. čís. 45. – J. Forma; třída závod. automobilů; leknín; černé částečky uhlíku. – K. Německy „tedy“; předměstí Bratislavy; chlapecké jméno; útok.

SVISLE:

1. Závěť. – 2. Rolety; jedovatý tropický strom; první žena. – 3. Rostlina paznehtník; součást fialkové silice; chem. zn. hliníku. – 4. Mazadlo; záhada; přední strana mince. – 5. Domácky Anna; hrdina; bursovní zisk. – 6. Samec ovce; duševní ořes; bývalá zkratka německého státu. – 7. Citoslovce pochopení; plochá dřevěná tyč; básník. – 8. Zkr. vyda-

vatelství tiskopisů; sirník tantálnatý; tenisový úder. – 9. Číslovka řadová; přechody přes řeku nebo údolí; latinsky „modlitba“. – 10. Písmeno řecké abecedy; býv. název strojírenského podniku; hraniční poplatek. – 11. Ruské platidlo; španělské ženské jméno; součást aromatických olejů. – 12. Rusky „toto“; číslovka základní; chrániti. – 13. Malá noha; otravná látka; čin (bás.). – 14. Biřic; zkr. velitelsko-štábního cvičení; část těla. – 15. 12 měsíců; písmeno řecké abecedy; část včelího úlu. – 16. Ženské jméno; madridský fotbalový klub; kancelářská zkratka. – 17. Brněnské vydavatelství; chemický prvek; zkr. vojenské závodní kuchyně. – 18. Osobní údaje.

NÁPOVĚDA:

F. Api, Reo 9. ora 17. KIRA.

Tajemka: Zdravý ubožák je šťastnější než nemocný král

Britský minový vrhač RANGER

Tento zatarasovací prostředek je určen k rychlému zřizování povrchových protipěchotních minových polí. Zpravidla se používá společně s taženým minovým ukladačem BMS k vytváření smíšených minových polí.

Minový vrhač se skládá z odpalovacího zařízení, speciálního úchytného mechanismu, vyměnitelných výmetných hlavních, ovládací a kontrolní jednotky a vlastních protipěchotních min. Odpalovací zařízení tvoří 72 výmetných hlavních, přičemž v každé hlavní je uloženo 18 PP min a výmetná náplň. V obrněném transportéru bývají uloženy další dvě záložní pokládky, což představuje téměř 2600 min. Protipěchotní nekovové miny se vystřelují do vzdálenosti 50 až 150 m měnitelnou rychlostí odpalování, podle požadované hustoty minového pole.

Odpálení může být provedeno postupně po jednotlivých výmetných hlavních nebo všech 1296 min jednou salvou. Nové doplnění vrhače minami trvá dvoučlenné obsluze 5 až 6 minut. Kromě standardní verze na obrněném transportéru FV 432 TROJAN ho lze použít též na některých dalších OT nebo nákladních automobilech. Ve výzbroji ženijních jednotek britské armády je od konce 70. let.

Základní takticko-technická data:

Maximální rychlost rozhozu	asi 4000 min. h ⁻¹
Počet min ve výmetné hlavní	18
Počet výmetných hlavních	72
Počet min pro jednu pokládku	1296
Maximální rychlost při přesunech	52 km.h ⁻¹
Jízdní dosah	480 km
Hmotnost vozidla s minovým vrhačem	14,5 t
Hmotnost minového vrhače s minami	640 kg

Americký minový vrhač MOPMS

Pro potřebu malých jednotek americké armády byl vyvinut přenosný minový vrhač MOPMS určený pro rychlé a operativní zřizování povrchových minových polí. Verze M131 s minami M77 je určena pro zřizování protipěchotních minových polí, minový vrhač M132 s minami M78 umožňuje zřizování protitankových minových polí.

Vrhač se skládá z přenosného kontejneru, sedmi výmetných hlavních, výmetných náplní, vlastních min, roznětného programovacího a ovládacího bloku. Miny, které se po dopadu automaticky adjustují, bývají rozhozeny až do vzdálenosti 200 m od vrhače. Rozhoz může být řízen rádiem, přímým elektrickým roznětem nebo seismickým senzorem.

Předností malého minového vrhače je jeho operativní využití v různých druzích a fázích boje. Úspěšně mohou být používány před okrajem obrany malých jednotek, k uzavírání mezer a průchodů v minových polích, v těžko přístupném terénu atd. Jedním minovým vrhačem MOPMS je možné vytvořit minové pole o rozměru 75 x 35 m. Minové vrhače jsou vhodnou výzbrojí pro vzdušné výsadkové a aeromobilní jednotky, ale i další složky pozemního vojska, zejména pak jednotek rychlého nasazení. První dodávky byly plánovány na konec 80. let.

Základní takticko-technická data:

Hmotnost kontejneru s minami	asi 40 kg
Hmotnost kontejneru bez min	9 kg
Počet min v kontejneru	21
Výmetná vzdálenost	do 200 m
Obsluha	2 osoby

Zatarasovací prostředky

